

کۆماری عێراق
وهزارهتی روژنیو و پراگههیاڵه
دهزگای روژنیو و پلاوکردنهوهی کوردی
زنچیره ژماره (١٩٢)

گهو ههراي گهر مهسيير

فهرههنگينکی کوردي - عهههبي زاري که لههوييه

نعتهه عههه سايه

بهههه يه کههه

ئا - نه - ب - پ - ت - ج - ج - ح - خ

بههههه - ١٩٨٨

- پیشکش -

پیشکش و نهواندی میوه‌تی مردم کهن

سهره‌تا

دوای په‌ناکردن وه خوداو ده‌سمیه‌ت دان و هان دانی
براده‌ران ده‌س کردمسه دانانی فهره‌ه‌نگیکی کوردی -
عده‌بی زاری که له‌پوری هه‌تا به‌ری چوار سال ره‌وه‌ق
ره‌وه‌ق بی هچان و هه‌ول دانم پوه ئی فهره‌ه‌نگه «
گه‌وه‌ری گه‌رمه‌ستیر» که ئومیده‌وارم سود به‌خش بوودو
میوه‌تی زوانه شرینه‌گه‌مان، زوانی کوردی بکا.

له دوای جه‌نگی جه‌هانی دووهم تاکوو ئیمروو زوانی
کوردی گوهر پینیکی گه‌واری دیسه، چ له روی نویسنه‌وه‌و
چ له روی ریزمانه‌وه‌و له لایهن زوانه‌وان و بایه‌خده‌ران،
وه زوانه‌گه‌وه ئومیدی نواختن و ره‌ساتنی وه کاروانی
ژیان دا، نه‌وه‌یش ناگری بیی دانانی زوانیکی به‌کگر‌تگ
له گشت زاره‌گانی کوردی، ئومیده‌وارم که ئی فهره‌ه‌نگه
هه‌نگامیک بوو له‌ی ریه، ری‌ی دانانی، زوانیکی
به‌کگر‌تگ.

ټی فەرهنګه که مې جياوازه له ټه و فەرهنګانه ی که تا
ټیزګه دانریانه له زوانی کوردی له رقی :

۱ - ټلف و بی : ټلف و بی و بی جووره ریز کریانه :
أ [ټا، ټه، ټه] پ، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ک، گ،
ل، م، ن، و، ه، ی .

۲ - وشه گانی فەرهنګه له سهر ټلف و بی ریز کریانه
نهک له سهر دهنګ ، یانی پیتی «قه له و» و نهرم له یهک جیا
نهکریانه سهوه ، ټه را نمونه : (ر) و (ری) ، (ل) و (لی)
وه یه که وه نویانه .

۳ - پیتی «قه له و» وهر له پیتی نهرم تی :
أ - «ل» گول ، گول . . هتد .

ب - «ر» پهر ، پهر . . هتد .

ج - «ی» سی ، سی . . هتد .

۴ - ټه گرهات و وشه یهک دووبهش یا زیاتر بگریګه وه
له ناخاوتن دا ټه و جیا کریانه سهوه و شماره له سهریان
دانریاګه ، نمونه : خیر ۱ = ۱ - وادی ، ۲ - دوره .
خیر ۲ = ۱ - مدور ، ۲ - خلیج ، ۳ - قادر ، متمکن
۵ - چاوگی فریزی نویانه ټولی ناوی یا کاری
سهره کی دا جوور : ۱ - ناو : له ناو چون ، ۲ - خسن ،
ټه و سهر خسن . . هتد .

۶ - دهنګی «و» جوور دهنګی (RUE) ، له فهره نسی دا

تهولی پیتی (واو) دا تیی .

۷- ته گرهات و مانای وشه به گک و چاوگی له عه ره بی دا
جووریه ك بون ته و ا جیایان کریا گه سه وه یا په «مصدري
مؤول» یا به دهر برینگی ترهه تا کو جیاوازی له به نینان دا
نیشان بدری: ریژ: ترتیب، ریژ کردن: آن یرتب - عملیه
الترتیب تا کو و خورنه وار یا ته وانه ی ئی فرهه نگه وه کار
تیارن وه تاییه تی ته وانه ی کورد نیی، بزائن ته و دوو
وشه له به ك جیاوازن .

نیشانه

- ۱- (ن) تاو
- ۲- (ر) راناو
- ۳- [نن] تاوه لکار
- ۴- [نك] تاوه لکردار
- ۵- [چ] چاوگ
- ۶- [س] سه رسورمان
- ۷- [أ] نامراز
- ۸- [ئپ] نامرازی پرسیار
- ۹- [ئپه] نامرازی بانگ کردن
- ۱۰- [ك] کار
- ۱۱- [در] دهر برین
- ۱۲- [پاش] پاشپه ند
- ۱۳- [پش] پشپه ند

١٤ - [پپ] پرپیوزیشن

١٥ - [پو] پیوهند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وهه له ئه وهی کوتایی وهی سه ره تا پارم فره سوپاسی ئه وه
براده رو ماموستایانه که م که کومه ک و یارمه ئیم دان وه
تایه تی ماموستای فرودارم محسن بی و بس که هیچ
دریختیک نه کورد چ له ده سمیته ت دالم له نوین و
دهر کردنی مانای وشه گان یا پهیدا کردنی وشه ی کوانه و
دیرین و چ له پۆی ریکه سن و ریز کردنی وشه گه ان و
با به تیان.

تصدیر

بعد الاتکال علی الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت علی وضع قاموس کردي - عربي باللهجة
الکلهوریة، وکان ثمار جهودی المتواصلة لأربع سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بین ایدیکم وگه وهه ری
گه رمه سیره و الذي ارجوان یملأ جزءا من الفراغ في
المکتبة الكردية.

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسيرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم باللهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان أساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الاوجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ثا، ثه، ذه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر،
 ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م،
 ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال: كتبت الحروف (ر)، (پ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحروف الخفيفة قبل الحروف الثقيلة.

أ - ل - گول، گول . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - سی، سی . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣ .
الخ. مثال: خبر١ = ١- وادي ، ٢- دوية.
خبر٢ = ١- مدور ، ٢- خليج ، ٣- قادر ، متمكن.
٥ - تأتي المصادر العيارية مع الاسم او الفعل الاصيلي : ناو، له ناوچوون . تحس شهوسه تحسين .

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) وبأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو.
٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤولة او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية ، لنفرق بين معنى الكلمتين او بالاعرى اقسامها مثل : ريز = ترتيب ، ريزکردن = ان يرتب ، عملية الترتيب .

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [چ] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

- ٧ - [أ] أداة
 ٨ - [ثب] أداة استفهام
 ٩ - [تب] أداة نداء
 ١٠ - [ك] فعل
 ١١ - [در] تعبير
 ١٢ - [باش] لاحقة
 ١٣ - [پش] سابقة
 ١٤ - [پپ] حرف جر
 ١٥ - [پو] حرف عطف
 ١٦ - [م] مجاز
 ١٧ - [تم] أنظر
 ١٨ - [كن] كناية

ويسرني ان اختم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
 وامتناني لجميع الاخوان السدين ابدوا لي العون
 والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
 او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
 بالذكر زميلي محسن بني ويس اللذي لولاه لما تمكنت
 من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سهراوه

- ١ - قاموسى زمانى كوردى ، بهرگى يهكهم (ء)
 عبدالرحمن محمد امين زهبيحى
 ٢ - قاموسى زمانى كوردى ، بهرگى دووهم (ب)

- عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ۳ - فہرہ نگي لهك ولور، داتان وكو كورنهوي جه ميدي
تيزهه پناهه .
- ليدون و بهراورد كردن مه محمود زامدار .
- ۴ - تهستيره گه شه، فاضل نظام الدين .
- ۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي، تاليف منير
البعليكي .
- ۶ - المنجد في اللغة والاعلام .
- ۷ - فقه اللغة للشعالي .

The Advanced Dictionary - A

By A.S. Hornby and others

London. 1967

- أ -

- أ [ن] - ثعلف - الحرف الاول من الالف باء
- ار [پاش] تضاف الى الفعل الماضي لتكون اسم :
كوشت : كوشتار
- ان [پاش] ۱ - علامة الجمع : منال : منالان
- ۲ - تضاف الى الاسم لتكون اسم لعبة : كلاو : كلاوان .
- ۳ - تضاف الى الاسم لتعني السلالة : باوگه : باوگان :
- له دالگانه وقهومن . تضاف الى العدد فتكون بدل : چهن
- ؟ چواران .
- ئا [ن] نعم، اي : تهحمد ما له مال ؟ ئا .

تاب [ن] شهر آب : الشهر الثامن من السنة الميلادية .
تابووری ۱ [ن] اقتصاد .

تابووری ۲ [ن] اقتصادي : کاروباری تابووری .

تابوونه [ن] بدل اشتراك شهري اوسنوي يدفعه اعضاء
المنظمات والاحزاب والجمعيات .

تاتهشه [ن] مرض الجذام .

تاتهشه دار [ن] المصاب بمرض الجذام .

تاج [ن] خشب العاج ، شجرة العاج .

تاجان [ن] انضباط الشرطة .

تاجول [ن] كرزات .

تاجهر [ن] قداحة : تاجهره گه‌ی دهر کردوده می جفاره گه‌ی
دا .

تاخ [سر] صرخة التالم والتوجع والحسرة . تاخ مردم !
تاخ لهی کاره !

تاخر [سر] ۱ - للتعبير عن الاستغراب والانزعاج ! تاخر
ته‌را نه‌هات !

۲ - للموافقة على رأي المقابل :

- ته‌گهر ته‌وقه بوول بکردا ته‌وا لیمان نه‌هات .

- تاخرا !

تاخر توخر [ن] نهاية او الايام الاخيرة من شيء .

تاخرت [ن] ۱ - يوم الآخرة ، القيامة

۲ - نتيجة ، عاقبة ۳ - اخيرا في النهاية : تاخرت مال

مالى خوويه .

ئاخر كردن [ج] الازالة، الافناء : دنيا ئاخر مه كه .

ئاخلى [ن] ۱- كومة كبيرة من الحطب ۲- هالة حول القمر

ئاخلى دان [ج] تشكيل هالة (القمر) حول نفسه .

مانگه ئاخلى داگه .

ئاخ و داخ [ن] التالم والتحسر المستمر .

ئاخ و داخ له دهست!

ئاخوړ [ن] ۱- معلف للحيوانات ۲- منهل

للحيوانات الليفة .

ئاخون [ن] ملا او عالم ديني .

ئاخين [ن] توجع ، تالم ، تحسير .

ئاخين و داخين [ن] توجع ، تالم ، تحسر مستمر .

ئادهم [ن] ۱- آدم : الاب الاول للبشرية ۲- بشره ،

انسان . ۳- بشرية ، انسانية .

ئادهمیزاد [ن] ۱- ابناء ادم ۲- بشرية ، انسانية .

ئاراسه [ن] ۱- التصويب ۲- التوجيه ، الارسال .

ئاراسه بوون [ج] ۱- التصويب ۲- التوجيه

ئاراسه كردن [ج] ۱- التصويب ۲- التوجيه ، الارسال .

خودا دهردى ئهرايان ئاراسه كيگه .

ئارام ۱ [ن] ۱- استقرار ۲- سكون ، هدوء ۳- صبر .

ئارام ۲ [ن] ۱- خفيف ۲- هادىء

ئارام گا [ن] ۱- الاستقرار ۲- السكون ۳- الصبر ، الاصطبار

تارام لی برین [چ] جمله یفقد الهدوء والصبر.
سه رزان تارامه لی بریه.

تاره زوو [ن] ۱ - رغبه ، امل ۳ - رغبه

تاره زوو کردن [چ] ۱ - الرغبه ۲ - الامل

تاره ما [ن] مخاض (خاص بالحيوان)

تاره ما کردن [چ] المخاض: سنی چوار بزمن تاره ما
که ن.

تارد [ن] ۱ - طحين ۲ - مسحوق، سحق

ا - وه تارد بوون [چ] الانسحاق: له بان دیواره گه که فته و
خوارو یه ک ده سی بوه تارد.

ب - وه تارد ک بردن [چ] السحق: پهرداخته گه کوتاوه
زه و او کرده ی وه تارد.

تاردین [ن] ۱ - طحين ۲ - خاص بالطحين، نسبة
الی الطحين.

تاروو [ن] لثة: تاروو بانگم سافا بوه.

تاز [ن] قوة، مقدرة: تاز له تنی نه ماگه.

تازا [ن] ۱ - متعافى: سه روه ر چونه؟ ماشه لآ تازاسه.

۲ - شجاع: باوگی فره تازا بو. ۳ - كامل: سنی تانی تازا
خوارد.

تازا بسوونه وه [چ] ۱ - الشفاء: بهر زووله نه خوه شیه گه ی

تازا بوه و ۲ - العودة الى الحالة الطبيعية.

تازاد [ن] حر، طليق، غير مقيد.

نازادکردن [ج] التحرير، العتق، التخليص.

نازادی [ن] ۱ - حرية ۲ - خلاص.

نازار [ن] ۱ - الم ۲ - عذاب

نازاردان [ج] ۱ - الايلام ۲ - التعذيب

نازاگردنوه [ج] ۱ - الاشفاء: خودا ههر نازادان بکينگ .

۲ - الاعداء الي الحالة الطبيعية: مردبو، كتور نازاي کردهوه .

نازايه تي [ن] شجاعة، اقدام: نازايه تي له ثيمانه .

نازايي [ن] ۱ - شجاعة، اقدام ۲ - حالة الكمال .

نازهو [ن] اعزب، عزياء: سي کوري ژن دارن و دوواني نازهون . .

نازهوانه [ن] المبلغ الذي يدفع لرجل غير المتزوج عند انفصاله عن اخوته .

نازهوي هاتن [ج] استرداد القوة والقدرة: نان خاس بخوه تا نازيي نهوييت .

نازهوي هاوردن [ج] جعله يسترد القوة والقدرة: نانهگه کهمي ناز هاوردهوييمان .

نازهوي [ن] عزوية .

نازووقه [ن] ۱ - تموين ۲ - ما يخزن من مواد غذائية لفصل الشتاء: نازووقه ي سالي نه لگرتنه .

نازيهت [ن] عزاء، حداد: له چل پروژ زياتر نازيهت حهرامه .

نازیه تیار [نن] متعزّی، لبس السواد عزاء: نهر باوگی
نازیه تیاره.

نازیهت گرتن [ج] التعزّی، لبس السواد عزاء: :
نهر باکوهری نازیهت گرتگه.

نازیهتی [نن] خاص بالعزاء.

نازیکه [ن] نبات شوکی.

ناژ [ن] ملاة، خیاطة اعدادیة

ناژاوه [ن] فوضی، اضطراب، فتنة.

ناژاوه نانهوه [ج] اثاره الفوضی والاضطراب والشغب:
بهسه، کهم ناژاوه بنهروهوه.

ناژاوه ونهر [نن] فوضوی: مهردمه گه ناژاوه ونهرن

ناژهل [ن] الحيوانات الالیفة وخاصة الاغنام.

ناژدان [ج] الملاة: ناژی بال شه وه گه نهرام دا.

ناژن [ن] ۱- طعن: خنجر ناژن ۲- غرز: دهرزی

ناژن. لا تأتي هذه الكلمة لوحدها وانما مع كلمة اخرى

كما ورد اعلاه.

ناس [ن] انزعاج، ضيق، مضايقة: فره ناسم لهی کاره.

ناسا [ن] ۱- مثل، منوال ۲- عادة، منهج: باوگی ناسا

که لله رهقه.

ناسات و ثابات [سر] للدلالة على نفاذ الشيء او انتهاء

الشيء، همر نهو پینج دیناره ماگه. دی ناسات و

ثابات!

ناساره [ن] ۱ - نجم ۲ - طالع
 - ناساره‌ی داجوریا [دن] مات، توفی .
 ناسان [ئن] ۱ - سهل ۲ - بیط .
 ناسان بوون [چ] ان یصبح سهلا او بیطاً: کارنی به
 ناسان نه بوو .
 ناسان کردن [چ] ۱ - التسهیل ۲ - التبیط
 ناسای [تم] ناسا .
 ناسایی [ئن] ۱ - اعتیادی ۲ - مألوف
 ناس بوون [چ] الانزعاج، الشعور بالضيق: له گیانی
 خوهریان ناس بوونه .
 ناسقی [ن] رباط الجوارب .
 ناس کردن [چ] الازعاج، المضایقة: ناسمان له گیان
 کردن .
 ناسک [ن] غزال وخاصة الصغار .
 ناسمان [ن] ۱ - سماء ۲ - قضاء ۳ - علیاء .
 أ - ناسمان گیرى (م) تمطر السماء .
 ب - ناسمان لیچ ناگه له زهؤ (م) السماء جبلی وعلی
 وشك ان تمطر .
 ج - له ناسمان چوون (چ) الارتفاع، الاعتلاء: داره
 تهرگه زهگه چگه له ناسمان .
 ناسمانی [ئن] ۱ - سمائی ۲ - فضائی ۳ - خاص فیما
 يتعلق بالسماء والفضاء

ناسن [ن] ۱ - حديد ۲ - (م) صلابة: گيانی ناسنه .

ناسن رهوا [ن] مغناطيس .

ناسنگهر [ن] حداد .

ناسنگهري [ن] حدادة .

ناسنين [ن] ۱ - حديدي ۲ - (م) قوي .

ناسوو [ن] افق: هيچ له ناسوو ديارنى به .

ناسووده [ن] ۱ - سعيد ، مرتاح ، ۲ - معتوق

ناسووده بوون [ج] التخلص ، التحرر: هه ربايه ته

مللهت له چنگى زولم و زووردارى ناسووده بوود .

ناسووده كهر [ن] مححر ، الذي يححر الاخرين من الشدة

كالعبودية والضييق الاقتصادي

ناسووده كردن [ج] ۱ - التخليص ، التحرير ۲ - العتق:

كهى خودا ناسووده مان بكيگك له دهس زووردار .

ناسووده بى [ن] ۱ - خلاص ، عتق ، اعتناق ۲ - سعادة .

ناسياو [ن] طاحونة مائية .

ناسياو بى تاو نانه وه [كن] اثاره مشاكل لا مبرر لها:

نه وه چه سه ناسياو بى تاوى تاينه سه وه!

ناسياو كردن [ج] الطحن بالمطحنة المائية .

ناش [ن] ۱ - اكلة الرز ۲ - مطبخات بصورة عامة ،

طعام .

ناشپالو [ن] مصفاة الرز والحبوب الاخرى .

ناشپهس [ن] طباخ ، الذي يقوم بالطبخ ، طاهي .

ناشبه سخانه [ن] مطبخ، مطهي .

ناشت [ن] ۱ - صداقة، مودة ۲ - صلح، سلام .

ناشت بونهوه [ج] التصالح : دواي سى سأل جهنگ
ناشت بونهوه .

ناشت كردنهوه [ج] الاصلاح، اصلاح ذات البين .

ناشنى [ن] صلح، سلام .

ناشكرا [ئن] ۱ - ظاهر ۲ - واضح، بين : ناشكرايه،
نهوان ناههفن .

ناشكرايون [ج] ۱ - الظهور ۲ - الوضوح، التبيان :

هه پر ووزى تى تى كاره ناشكرا بو .

ناشكرا كردن [ج] ۱ - الاظهار ۲ - التوضيح .

ناشنا [ن] معارف، اصداقاء .

ناشنا بون [ج] التعارف، المصادقة .

ناشنايى [ن] معرفة، صداقة .

ناغا [ن] سيد القوم، كبير القوم .

ناغايه تى [ن] ۱ - سيادة ۲ - مهنة الأغا .

ناغه [تم] ناغا

ناغه ميرهو [ن] اراجيز حداد على الميت .

نافهته [ن] وباء، طاعون .

نافهرم [س] احسنت! نافهرم، ده سد خووش!

نافهرين [تم] نافهرم .

نافهت [ن] ۱ - امرأة ۲ - نساء

ثافره تانه [ئن] ۱ - نسائي ۲ - خاص بالنساء .
 ناقل [ئن] ۱ - عاقل ۲ - حكيم ۳ - دارك .
 ناقل بوون [چ] ۱ - التعقل ۲ - التأديب
 ناقلي [ن] ۱ - تعقل ۲ - استدراك الامور .
 ناقلي كردن [چ] التصرف بعقلانية : ناقلي كرد ده سي
 خووي نه كرده ئي شه پرا .
 ناقول [ن] نبات العاقول .
 ناقولين [ئن] كثير العاقول .
 ناگا [ن] ۱ - علم ، خبر ، ۲ - انتباه .
 ناگادار [ئن] ۱ - عالم ، عارف ، مطلع ۲ - منبه ، مُبلّغ ،
 متيقظ ، متحذر .
 ناگادار كردن [چ] ۱ - الاعلام ، الاخبار ، التبليغ ،
 الاطلاع ۲ - التشبيه ، التحذير .
 ناگاداري [ن] حالة كون الفرد منبه ، عالم ، عارف ،
 مطلع ، مبلغ ، محذر .
 ناگر [ن] ۱ - نار ۲ - انفعال ۳ - حماسة ۴ - غضب ۵ -
 حريق .
 - ناگر له بان زنگ كيگه و [در] ينكر ، يثراً من .
 ناگره [ن] مرض جلدي يتصف بالحرقة .
 ناگره كه و ل [ئن] محترق محبة او خوفاً : ناگره كه و لي
 كوره گاني به .

ئاگره كەول بون [چ] الاحتراق محبة او خوفاً .
ئاگره و كوش [ن] ۱ - مظفأة: الة الاطفاء ۲ - رجال
الاطفاء .

ئاگر بهرەك [ن] بۇراعة ، حُباب .

ئاگر بوونەوه [ن] اشتغال النار من جديد .

ئاگردان [چ] الاحراق ، الاشعال : تاكەس ، ئمشەو
ئاگرى خەرمانەگە يان دا .

ئاگر كۆرەنەوه [چ] اشعال النار: سەردمانە ، ئاگرى
ئەرامان بېكەرەوه .

ئاگر لى چوون [تم] ئاگر گرتن .

ئاگر ناندەوه [چ] اشعال الفتى ، اثارۈ الفتى والقتال .

ئاگر و دو [ن] محروقات .

ئاگرى [ئىن] ۱ - نارى ۲ - جىسى : زنى ئاگرى ۳ - مشىر
للغريزة الجنسية .

ئاگرىن [ئىن] ۱ - نارى ۲ - شرس خانى [چ] كور ئاگرىن
دىرى!

ئال [ئىن] احمر قاني .

ئالەت [ن] فلغل ، كركم .

ئالەنى [ئىن] حاد الطبع : كاپرايه گى ئالەنى يە .

ئالت [ن] تقص ، نقبصة .

ئالت هاتىن [چ] التفاضل: چەن كىلو ئالت هات؟

ئالتون [ن] ۱ - دەپ ۲ - شىء ئىمىن [م] .

ثالنگ [ن] جغد .

ثالنگ هاتن [ج] التجغد: ثالنگ وهر رانی هاتنگه .

ثالو بالو [ن] عنجاص ، شجرة العنجاص .

ثالوجه [ن] عجينة مدهنة يمسح بها وجه الطفل .

ثالوجه دان [ج] ۱ - مسح وجه الطفل بالمادة السابقة

۲ - الدبغ .

ثالی [ن] ۱ - تبليغ ، ابلاغ ۲ - معرفة ، شعور بشيء .

ثالی [ن] كون اللون احمراراً قانياً .

ثالی بوون [ج] الاستشعار ، التعلم ، التعرف .

ثالیشت [ن] ۱ - تبديل ۲ - تغيير ۳ - تبديل .

ثالیشت بوون [ج] ۱ - التغيير: رهنگی ثالیشت بووه

۲ - التبديل :-

قهله مه گهم ثالیشت بووه ول قهله میگی ترا

ب - ثالیشت کردن [جو] ۱ - التغيير: نه نحوه شی رهنگی

ثالیشت کردگه ۲ - التبديل: ثالیشتی نه سپه گهی کرد وه

ماهینی .

ج - ثالیشت ولیشت [ن] تبادل وتغیر مستمر

ثالی کردن [ج] ۱ - الابلاغ ، الاشعار ، الاعلام ۲ -

التنبیه

تاماده [ن] ۱ - مستعد ، متأهب ۲ - جاهز ، حاضر

تاماده بوون [ج] ۱ - الاستعداد ، التأهب ۲ - أن یصبح

جاهزاً او حاضرًا

- ثاماده كردن [چ] ۱ - الاعداد ۲ - التجهيز ، التحضير
ثاماده يى [ن] ۱ - الاستعداد ، التأهب ۲ - حالة كون
الشيء حاضرا او جاهزا
ثامار [ن] احصاء ، علم الاحصاء .
أ - ثامار كردن [چ] الاحصاء .
ثامانهت [ن] ۱ - امانة : ثهوسهت ديناره ثامانهته له لاد
۲ - توصية : ثامانهتهى كوره بكه هوريبانه پيهوه بوو
ثامانهت دان [چ] التوصية ، التكليف : سامى ثامانهتهى
كتاوى داگهسه پيم .
ثاموزا [ن] اولاد الاعمام
ثاميته [ن] مزيج ، خليط .
ثاميته بوون [چ] الامتراج ، الاختلاط .
ثاميته كهر [ن] خباط ، آلة لخلط المواد
ثاميته كردن [چ] المزج ، المخلط
ثامين ۱ [س] ۱ - أمين : خودايا سترمان بكه ، ثامين!
۲ - ليكون كذلك : ههركهس منهى گهنى كيگه كورى
بمرئى . ثامين!
ثامين ۲ [ن] ۱ - امين : من فوه ثامينم لى يان
۲ - مطمئن : ثامين بوو كوره گهت سه لآمهته .
ثامين و پروين [ن] الامن والاطمئنان
ثانه ۱ [ن] عانة ، عملة عراقية تساوي اربعة فلوس .
ثانه ۲ [ك] ۱ - خذ ۲ - تفضل

نانديده [س] آمين! مالد بيمى ناندیده و نامين . لا تأتي
هذه الكلمة لوحدها وانما مع كلمة نامين كما جاء اعلاه
ئاو [ن] ۱ - ماء : نيشانهی ئاوسه و نيزی به ۲ - عصير:
ئاوی نه نار . ۳ - سائل ۴ - معجون ۵ - لعاب : ئاوی
دهمی هات

أ - ئاوی چه رمگ [ن] ماء ابيض يتكون في العين بسبب
مرض

ب - ئاوی ژیر که ی [در] فتان : پروا پی مه که ، ئاوی ژیر
کی به .

ج - ئاوی سیه [ن] ماء اسود يتكون في العين بسبب
مرض

د - ئاوی مرواری [ن] الماء الزجاجي

ه - ئاویان وه بهك جووا نيه چوو [در] لا يتفقون

و - ئاو له ئاو ته كان نيه وهی [در] كناية عن الاستقرار
والضبط .

ز - له ههفت ئاو داگه قایی تهر نه بوه [در] حبال

ح - وه ئاوا دان [ج] ان يلقي في الماء ۲ - ان يهدر:
هه رچگی کرد دایه ی وه ئاوا

ئاوا [ن] ۱ - غروب : جاری خوهر ئاوا نه بوه

۲ - اختفاء : له چه و ئاوا بو

۳ - عمران : هه رکه س وه ر چه وی تیره خودا مالی ئاوا
بکیگ .

ثاوا بوون [چ] ۱ - الغروب ۲ - الاختفاء ۳ - العمران ،
التعمير ۴ - الأفعال .

ثاوات [ن] ۱ - غاية ۲ - أمنية

ثاواره [ئن] ۱ - متشرد ، شريد ۲ - نائه ، ضائع

ثاوار بوون [چ] ۱ - التشرذ ۲ - التيه ، الضياع

ثاواره كردن [چ] ۱ - التشريد ۲ - التضييع ، سلب
الاخرين مساكنهم وتركهم في العراء .

ج - ثاواره ي [ن] ۱ - تشرذ ۲ - تيه

ثاواز [ن] ۱ - نعمة ۲ - لحن ۳ - تجويد

ثاوا كردن [چ] التعمير ، التنمية

ثاواي [چ] ۱ - قرية ۲ - ريف ۳ - معمورة

ثاوهخت [ن] امل ، أمنية

ثاوهخت خواز [ئن] متأمل ، متمعن

ثاوهدانی [ن] ۱ - عمران ۲ - تحضر

ثاوهدان كهر [ن] معمر ، مصلح

ثاوهدانی كردن [چ] الاصلاح ، التعمير ، القيام بالاصلاح
والتعمير .

ثاوهره [ن] ۱ - اهمال : ثاوهري بكه بياگ نبي به ۲ - بعدا :
ثاوهره لي كوره .

ثاوهره كردن [چ] الالهال ، التترك ، الابعاد

ثاوهزا [ن] نرزيز : زهوهگه بيوه وه ثاوهزا ،

ثاوهكسين [ئن] ۱ - خفيف : چاي ثاوهكسين ۲ - خاص

بالسؤال : خواردنی ناوه کین

ناوله له مه [ن] جنین

ناوه ن [ن] هاون ، مهرا س

ناوبه ن [ن] مرض الاستسقاء

ناو به ن کردن [چ] الاصابة بمرض الاستسقاء

ناوپاهاتن [چ] الشعور بالتعب الشديد : نهوقه ره وسام

وه پیاوه ناو پام هات .

ناو جوو برهك [ن] ۱ - طير الماء ، طير سايح او مخوض

۲ - كناية عن التثقل السريع وعدم التوقف : جهده ،

هه ر تبيدو هه چيد ، ناو جوو بره كيد؟

ناو چهو سه ن [چ] ۱ - الارعاب ۲ - السيطرة

بالتخويف : زالمه ، ناو چهويان سه ننگه

ناودان [چ] الارواء : جي دوو وده زنه گه نم ناو دام .

ناو ده ر [ن] السقاء : زووراو ناو ده ري قاوه خانه س

ناو ده س [ن] غائط

ناو ده سخانه [ن] مرفق صحي ، مرحاض ، ميزاب

ناو ديز [ن] التهاب الجرح بسبب غسله او رش الماء عليه

ناو ديز کردن [چ] ان يلتهب الجرح بسبب الماء .

ناو ريز [ن] مجرى الماء من الاماكن العالية كالجبل

ناو ريزگه [تم] ناو ريز

ناو رو [ن] شرف ، كرامة ، سمعة ، اعتبار

ناو رو بردن [چ] الاهانة ، التحقير ، الاذلال ، انتهاك

الكرامة : ئىدى واز بار ، ئاوپرۇمان بىردى .
ئاوپرۇچوون [چ] فقدان الشرف ، السمعة ، الكرامة .
ئاوپرۇدار [ئىن] شريف ، ذو كرامة واعتبار
ئاوپرۇشكەره [ن] قمص : ذباب صغير يجري بحركة
دوامية على سطح الماء الراكد .
ئاوس [ئىن] جبلى ، حامل [للحيوان]
ئاوس بوون [چ] الحبل ، الحمل : مانگا هۆل ئاوس
بۆه .

ئاوس كردن [چ] التحيل
ئاوسى [ن] حالة الحبل او الحمل
ئاو كردن [چ] ۱- التدمع [عين] بسبب الالم او وقوع
شيء غريب فيها ۲- نضح [اللغاب او السوائل]
ئاوگرتن [چ] استخراج العصير من : ئاوى چوار پرتقال
ئەرامان بگر .

ئاوئ [ن] ۱ - احد ۲ - معيل : بى ئاؤل و ساؤل .

ئاوئله [ن] مرض الجدري

ئاونگك [ن] ندى

ئاونگك نان [چ] التندى : دۆهشه وفره ئاونگك نابۆ .

ئاوهار [ن] وكاء ، حبل يستعمل لحمل قرب الماء

ئاووهوا [ن] ۱ - الجو ۲ - حالة الجو من رياح وامطار

وغيرها

ئاوى [ئىن] ۱ - سيحي ۲ - خاص بالزراعة السيحية

ناویاری [ن] سقی

ناویاریکه‌ر [ن] ساقی المرزوعات

ناویاری کردن [ج] الاستقاء: احمد، چه کینگ له
خه لیه گه؟ - ناویاری کینگ .

ناویانی [تم] ناوه دانی

ناویانیکه‌ر [تم] ناوه دانیکه‌ر

ناویانی کردن [تم] ناوه دانی کردن

ناویتهك [ن] ۱ - زجاج لامع ۲ - مرآة

ناه [س] التعبير عن الحسرة والاليم: ناه! دهسم بی
دهسلاته!

ناها [س] التعبير عن الرضا: ناها! ئیرنگه فره خاسه!

ناهنگک [ن] ۱ - حفلة ۲ - مهرجان

نای [س] تعبير عن الاليم والحسرة: نای له دسد!

نایم [تم] نادم

نایمی [ئن] آدمی ، انسانی

نایمیانه [ئن] خاص بالانسان: کاری نایمیانه

نایمی کردن [ج] الاحسان: نایمی بکه شوونمان
بکره وه .

نایری [ئن] ۱ - متفصل ۲ - محدد: به شه گهی من

نایری به .

ناین [ن] دین ، عقیده ، ایمان

ناینه مهرگ [ئن] ۱ - محتضر ۲ - کتایه عن الحركة

ناویاری [ن] سقی

ناویاریکه‌ر [ن] ساقی المرزوعات

ناویاری کردن [ج] الاستقاء: احمد، چه کینگ له
خه لیه گه؟ - ناویاری کینگ .

ناویانی [تم] ناوه دانی

ناویانیکه‌ر [تم] ناوه دانیکه‌ر

ناویانی کردن [تم] ناوه دانی کردن

ناویتهك [ن] ۱ - زجاج لامع ۲ - مرآة

ناه [س] التعبير عن الحسرة والاليم: ناه! دهسم بی
دهسلاته!

ناها [س] التعبير عن الرضا: ناها! ئیرنگه فره خاسه!

ناهنگک [ن] ۱ - حفلة ۲ - مهرجان

نای [س] تعبير عن الاليم والحسرة: نای له دسد!

نایم [تم] نادم

نایمی [ئن] آدمی ، انسانی

نایمیانه [ئن] خاص بالانسان: کاری نایمیانه

نایمی کردن [ج] الاحسان: نایمی بکه شوونمان
بکره وه .

نایری [ئن] ۱ - متفصل ۲ - محدد: به شه گهی من

نایری به .

ناین [ن] دین ، عقیده ، ایمان

ناینه مهرگ [ئن] ۱ - محتضر ۲ - کتایه عن الحركة

ئه چم [ئن] مشوه .

ئه چم كردن [چ] التثويه : تاو لله ، ئه چم دهم وچه وى
كردگه .

ئه خش [ن] ۱ - سبيل : له ئه خش خودا ۲ - عشق :
ئه خش دلوه ر ئه لگرتنگه سهى .

ئه را ۱ [پ] الى : بچوو ئه را مال .

ئه را ۲ [ئپ] لماذا : ئه را نه هات ؟

ئه را و [س] لهذا السبب : ئه را نه هات ؟ ئه را و

ئه رهج [ن] ۱ - فلك ۲ - علياء ۳ - غاية ، قصد : قسهى
بى ئه رهج .

ئه رهق [ن] ۱ - عرق ۲ - مشروب العرق ، الخمر

ئه ره قچين [ن] طاقيه

ئه رهق كردن [چ] التعرق ، ان يتصبب العرق

ئه رهقين [ئن] ميلل بالعرق

ئه رباب [ن] ۱ - اصديقاء ، معارف ۲ - اشراف الناس

ئه رجن [ن] شجرة تنمو في المناطق الجبلية (ارجون -
عامية عراقية)

ئه رجتهك [ن] ۱ - جنبة ۲ - [م] شكل مخيف

ئه رخنه وان [ن] شجرة الارجوان

ئه رك [ن] ۱ - وظيفة ، وظائف ۲ - مصاريف ۳ - مسؤولية

ئه رمان [ئن] رحيم رؤوف : يا ئه لالا ئه رمان له جيه ئه رمان

[فولكلور]

تهرواو [ن] مزارع
تهرواوی [ن] زراعة، فلاحه
تهرواویکهر [ن] مزارع، فلاح.

تهرواوی کردن [چ] ممارسة مهنة الزراعة: کاری ههر
تهرواوی کردنه .

تهری [سر] لجلب الانتباه: تهری خوونه هاتنهوا ۲ -

للبدء بالكلام والاستفسار: تهری کی ده سمیته تم دینگه!

تهزهل [ن] ازل: اليوم الاول من بدء الخلق

تهزهلی [نن] ازلی، سرمدي

تهزییه [ن] ۱ - بیوت الشعر ۲ - الرعاة الرجل

تهزرقوون [ن] زریقون، مسحوق یعتم به جسم الطفل

تهزیز [ن] ۱ - عزیز ۲ - جمیل ۳ - طیب

تهزیزی [ن] ۱ - عزة ۲ - جمال ۳ - طيبة

تهزدهها [ن] سنان، افعی سامة

تهزتهفتن [چ] السمع

تهزنوو [ن] ركة

تهسپ [ن] حصان

تهسپاو [ن] معدات، آلات

تهسپهن [ن] نبات الحرمل، حبة الحرمل

تهسپل [ن] طحال

تهسحابه [ن] اصحاب الرسول (ص)

نهسر [ن] دمع : چهوی، پرده و بوله نهسر
 نهسر کردن [چ] التدمع : چهوم نهسر کینگ .
 نهسرین [ن] ۱ - دمعی ۲ - مخضب بالدمع
 نهسته ملی [ن] ورق من اوراق اللعب
 نهسگر [ن] عسکری، جنای
 نهسگری ۱ [ن] عسکریه، جندیه
 نهسگری ۲ [ن] عسکری، خاص بالعسکریه .
 نهسگری کردن [چ] اداء الخدمة العسکریه
 نهسکو مهدهر [در] التوکل، الائتکال : یا عهلی نهسکو
 مهدهر

نهسل [ن] ۱ - اصل ۲ - فصیلة ۳ - منبع
 نهسلمه ن [ن] اصیل : ژنی نهسلمه ن .
 نهسیر و نهسیر [در] عن بكرة . نهسیر و نهسیران دهه بکن
 نهغماز [ن] ۱ - حیا ۲ - ادب
 نهغماز دار [ن] ۱ - ذو حیا ۲ - مؤدب
 نهغماز کردن [چ] الاستحیاء، الشعور بالخیل
 نهشک [ن] عطر، روائح طیبه
 نهشکه فت [ن] کهنف
 نهشکه نجه [ن] تعذیب
 نهشکه نجه دان [چ] التعلیب
 نهشم [ن] اشهب، شهیاء
 نهشم بوونه وه [چ] ان يشهب، ان تشهب

نهشم كردنهوه [ج] جعله يصبح اشهب، شهباء.
 نهشمى [ن] كون الحيوان اشهب اللون
 نهغد [ن] ۱ - قدر، ۲ - قياس
 نهغدگرتن [ج] ۱ - التقدير ۲ - القياس: نهغدى بگر،
 بزان چهنى بهس كيگك.
 نهغماز [ن] ۱ - حياء ۲ - ادب
 نهغمازدار [نن] ۱ - ذوحياء ۲ - مؤدب
 نهغماز كردن [ج] الاستحياء، الشعور بالخجل: فره
 زمخته نهغماز له كهس نيه كيگك.
 نهفاقه [ن] ۱ - علاج: دهردى بگرى، نه له لاي مهلاو
 نهيش له لاي دهو ريش نهفاقه ي نهوگك ۲ - رحم: خودا
 نهفاقه نهراد بكيگك
 نهفاقه كردن [ج] ۱ - العلاج ۲ - ان يرحم
 نهفرار [نن] مترعج، متضايق
 نهفرار بوون [ج] الانزعاج، الشعور بالضيق
 نهفرار كردن [ج] الأزعاج، المضايقة: چل وقله
 نهفرارمان كردگه له گيان.
 نهفرارى [ن] انزعاج، مضايقة، ضيق
 نهفراز [ن] ۱ - خلاص ۲ - عتق
 نهفراز بوون [ج] ۱ - التخلص ۲ - الانعتاق
 نهفراز كردن [ج] ۱ - التخليص ۲ - العتق
 نهفسانه [ن] ۱ - اسطورة ۲ - حكاية خرافية ۳ - ملحمة

١ - اسطوري ٢ - خرافي ٣ - ملحمي

١ [ن] أسف، حسرة

١ [ج] التأسف، التحسر

١ [ن] ١ - سحر ٢ - شعوذة

١ [ن] المصاب بالفالج

١ [ن] حالة الاصابة بالفالج

١ [ن] عقرب: ثقره ودا وه دةسيه وه.

١ [ن] كثير العقارب

١ [ن] ١ - عقل: جهني بي عقله! ٢ - حكمة: وه

عقل كار بكة

١ [ن] كميته من الزرع المحصود تدرس قبل جمع

الحاصل وتذري وتطحن

١ [ج] ١ - التعقل ٢ - اعادة النظر في امر ما:

رووله كمي ثقله وبكه.

١ [ج] ١ - ان يزداد تعقلا وحكمة

١ [ن] ١ - حجر الفلاسفة ٢ - مادة يزعم انها تخلد

الحياة

١ [ن] ١ - سهل الكسر ٢ - خفيف ٣ - غير

متلاصق، غير مشدود جيدا ٤ - مهزوز: ديواره گه

١ [ن] ١ - سهولة الكسر ٢ - خفة ٣ - تراضي

١ [ن] ١ - سهولة الكسر ٢ - خفة ٣ - تراضي

١ [س] تستعمل للاستغراب والتحذير: ته گه لي ماره!

ئەگە [س] تىستعمل لىلاستەھجان : ئەگە لى كورە!
ئەگەر [أ] شىرطىيە ، إذا ، فىما إذا ، لو : ئەگەر كارىبەھى
دەولە مەن بۇد
ئەگەر مەگەر [ئىن] مەجھول ، غىر مۇكد : ھاتىيان ئەگەر
مەگەرە

ئەل [ن] غىسل ، تىنظىف ، تىپھىر : ئەلى دەورىيەگە بىكە
ئەلاتىن [ج] ۱ - الشروق ۲ - الاختىمار ، التخمىر ۳ -
التفقىس ۴ - ارتفاع الصوت : ھەم دەنگى ئەلات!
أ - لى ئەلاتىن [ج] ان ىبىرى لە : دەنگ مەكە دالگى لىت
ئەلاى

ئەلاج [ن] ۱ - علاج ۲ - حل
ئەلاجەو [ئىن] ۱ - عجبىب ۲ - غىر مألوف
ئەلاج كوردن [ج] ۱ - المعالجة ۲ - وضع حل
ئەلازاتىن [ج] ۱ - التمدىد على الارض او على الفراش
۲ - السجى

ئەلازىيان [ج] التمدد على الارض او الفراش
ئەلامەت [ن] ۱ - عجبىب ۲ - غرابە
ئەلامەتى [ئىن] ۱ - عجبىب ۲ - غرىب
ئەلاوھىسى [ن] نوع من المقام الكردي
ئەلاوردگا [ن] بىفقىس

ئەلاوردن [ج] ۱ - التقيؤ ۲ - تفصیل الملابس ۳ - قص
الشعر عزاء ۴ - التفقىس ۵ - القراءة ، عملية القراءة ۶ -

فك الرموز ٦ - الاكتشاف: كهس ناتوانی عهیی لی

ئه‌ل‌الی ٧ - رفع الصوت: كهمی ده‌نگت ئه‌لال

ئه‌له‌مان [س] صرخه‌ الاستغاثه

ئه‌له [ن] نوم [طفل]

ئه‌له‌ك [ن] منخل

ئه‌له‌كردن [چ] ان بنام

ئه‌له‌ك كردن [چ] التنخيل: التنظيف بالمنخل: ئه‌له‌كي

ئارده‌گه بكه .

- له ئه‌له‌ك دان [چ] التنخيل التنظيف بالمنخل

ئه‌له‌ت [س] طبعاً! بالطبع! : ئه‌له‌ت، كاپرا خوهی

پازیه!

ئه‌له‌ته [تم] ئه‌له‌ت

ئه‌له‌بووقیان [چ] الصرخه، الانتفاض في وجه: هه‌ر كهس

دهم بچه‌كئی ئه‌له‌بووقی وه رویا.

ئه‌له‌پاجین [چ] ١ - قص [الشعر] بدون انتظام ٢ - البري

ئه‌له‌په‌رگه [ن] رقصة الدبكة، رقصة

ئه‌له‌په‌رگه‌كه‌ر [ن] راقص الدبكة

ئه‌له‌په‌رگه‌كردن [چ] الدبكة

ئه‌له‌په‌روداپه‌ر [ن] التراقص فرحا

ئه‌له‌په‌رین [چ] القفز والضرب على الارض تعبيرا عن

الرفض

- لى ئەلپەرىن [چ] الانبىاء: ھەركەس قسە بكيگك لى
ئەلپەرىنى

ئەلپەرىكىان [چ] الارتباك: ئەلپەرىگياودەمى قسە تەگرت .

ئەلپىشانن [چ] التثاوير والتلويف برشاش الماء اواي سائل

اخرا: ئەو ھە چە كرديد، ئاوهگە ليمان ئەلپىشانى!

ئەلپىشان [چ] التثاوير على شكل قطرات

ئەلپلانن [چ] الارجاع: ھەر دىھمان ئەلپلان ۋەرەو

خوار.

ئەلپىيان [چ] الرجوع، الاستدارة

ئەلپىچانن [چ] ان ينبري له: لە ۋەرەو ئەلپىنچايەم .

ئەلتەرەقانىن [چ] التفتيت (ابقار): گامرگ،

ئەلتەرەقنىگەدا!

ئەلتەرەقىيان [چ] التفتت [سبب الاصابة بالمرض].

ئەلتەكانن [چ] ۱ - التدمير، التحطيم ۲ - التلويف باليد

۳ - لف ورفع الفراش من الارض ۴ - تنظيف (الخبوب من

الموالق) بتحريكها ورميها الى الارض

ئەلتەكياگك [ئىن] مدمر، محطم ۲ - ملفوف ومرفوع ۳ -

منظف (المادة السابقة)

ئەلتەرازاياگك [ئىن] ۱ - المقلوع من محله ۲ - مرتد

ئەلتەرازيان [چ] ۱ - خروج الشيء من محله ۲ - الارتداد

۳ - التطاير

ئەلتەزگانن [چ] العنضة: قاترەگە خاسە، ۋەلى

ئەلتیزگىنى

ئەلجېريان [ج] الالتواء: گەلى ئەلجېريا

ئەلچېئانن [ج] ۱ - فتنى الخياطة ۲ - فتنى النسيج

ئەلچىياگ [ئى] مفتوق

ئەلچىيان [ج] الانعتاق

ئەلچوون [ج] الارتفاع چۆدەست لى ئەلچوون

ئەلچىنن [ج] ۱ - الالتقاط ۲ - التجميع بالالتقاط ۳ -

البناء: دىۋارى باخەگە ئەلچىن .

ئەلخىسن [ج] ۱ - نشر (الغسيل) ۲ - تركيب (الالة) ۳ -

جعل (صغار الحيوان) يرضع: ساۋاگان ئەلخە

ئەلدان [ج] ۱ - اللحم: هام ئەلدان ۲ - النصب: مال

ئەلدان

ئەلدرومانن [ج] الحفر بدون انتظام: زەۋ ئەلدرومانن

ئەلدرومياگ [ج] محفور بدون انتظام

ئەلدرىن [ج] ۱ - البقر: سەگ زىگى ئەلدرى ۲ - الحفر

بدون انتظام

ئەلرواكانن [ج] التلقف: كىتابە لە دەسى ئەلرواكان

ئەلسانن [ج] ۱ - الايقاظ ۲ - الانهاض: گرت لە دەسى و

ئەلسانەى ۳ - جعله ينلث، يتصاعد: دودى لە

ماليان ئەلسان

ئەلسپاردن [ج] الرص: سەرگۈزىيە گەنم ئەلسپاردگە

ئەلسياگ [ئى] ۱ - مستيقظ ۲ - قائم .

تہ لسیان [ج] ۱ - الاستیقاظ ۲ - القیام ۳ - الانتہاء :
کہی دہوام تہ لسی ؟ ۴ - الاضطلاع :- کی بوئری
تہ لسی وہی کارہ ۵ - الانبعاث ، التصاعد : تووزلہ
شوونہ گیان تہ لسیا .

تہ لشکانن [ج] الافلاس : جعلہ یفلس : جہنگ فرہ
کہسہ لی تہ لشکان .

تہ لشکیاک [ئن] مفلس .

تہ لشکیان [ج] ان یصبح مفلسا : پارہ کہ تہ لشکیا وہ لی
تسال دہولہ مہنہ .

تہ لشیوانن [ج] المغنۃ : خوار دنہ گہ دلی تہ لشیوان
تہ لشیویان [ج] ۱ - الانقثاٹ : لہ چشتہ گہ دلم تہ لشیوی
۱ - الاختلاف : لہ یہک تہ لشیویان

تہ لف و بی [ن] الالف باء : تہ لف و بی ی کوردی جوور
تہ لف و بی ی عہرہ بی بہ .

تہ لفقہ پانن [ج] الاختطاف : کتابہ گہ لہ دہسم تہ لفقہ پان و
وای .

تہ لقرچانن [ج] الاحراق کما فی وضع الملح علی
الجرح : ترشی و سووری زہخم تہ لقرچنی .

تہ لقرچیان [ج] الاحتراق ، المادۃ السابقۃ

تہ لقرورانن [ج] الاجتراع ، الشفط : یہک دہوری بہ خنی
تہ لقروران .

تہ لکہ فتگگ [ئن] ۱ - عملاق ۲ - ضخم

ئه‌لکه‌فتن [چ] ۱ - ترکب، انقصاد (الاله) ۲ - ان یرضع
صغار الاغنام من امهاتها ۳ - ان یصبح عملاقا ۴ - ان
یصبح ضخما

ئه‌لکراتن [چ] الحفر او الازالة: ئه‌ناوی دیواره‌گه ئه‌لکرن
۲ - التخذیش: وه چنگیردهم وچهوی ئه‌لکرن ۳ -
الیروز: ئه‌حمده ئه‌لکراتگه له یراگانی ۴ - التکشیط.

ئه‌ل کردن [چ] التتطیف رمزیا: ئه‌لی قاپه‌گه بکه
ئه‌لکردن [چ] ۱ - لف الشیء حول...: بهن
ئه‌لکردن ۲ - هبوب (الریح): وا ئه‌لکرد ۳ - تحمل
العیش مع: چۆن له لای ئه‌لکه‌ی!

ئه‌لکزانن [چ] التسفیح، التلفیح

ئه‌لکزیان [چ] التسفح، التلفح

ئه‌لکفانن [چ] الاحراق بالمواد الحارة (کالفلفل).

ئه‌لکلشین [چ] ۱ - التکشیط ۲ - الازالة (بآلة) ۳ -

الازالة بالتکشیط ۴ - القلع، السمل ۶ - التظفیر.

ئه‌لکیشان [چ] ۱ - الرفع الی الأعلى سحياً ۲ - لبس

[احذیه، کلشان] برفع المؤخرة الی الأعلى ۳ - املاء

الشیء بصورة تامة: کونهی ئه‌لکیشا له‌ئاو ۴ -

الاحراج: چمان دلم ئه‌لکیشی.

ئه‌لکیشیاک [ئن] ۱ - مملوء: مه‌شکه‌ی ئه‌لکیشیاک

له‌دوو ۲ - ممتلیء غضباً: له‌خوسه ئه‌لکیشیاک

نه لکيشيان [چ] الامتلاء غضباً ۲ - الملىء
نه لگه ردیان [چ] التعقف: دهى تيشگه گه نه لگه ردیا.
نه لگرتن [چ] ۱ - الحمل: نهو بوخچه نه لگرد ۲ -
الاختطاف: بهرزوو دوهى نه لگرت ۳ - التحمل: کى
نازى نه لگرتى؟

۴ - التقبل: چون خودا نىاتى چهوى نه لگرتى: ۵ -
تحمل (الخسارة) من به شه گهى نهو نه لگرم ۶ -
الرفع: تووزى دهست نه لگرت ۷ - التخزين: نازووقه
نهرا زمسان نه لگرت

۸ - الاقتفاء: شوونى پاى نه لگرتن تا وه مال ۹ - فتح
(الباب): وه بسمارى قاپيدگه نه لگرت ۱۰ - الأذخار:
مانگى نزيكهى سهت دینار نه لگرتى

نه لگيرياك [ن] ۱ - مخطوف ۲ - محفوظ ۳ -
مخزون ۴ - مفتوح

نه لماس [ن] معدن الماس

نه لمالين [چ] ۱ - أن يشمركه مى بآلت نه لمال، تا
تيمارى زخمه گه يکه م ۲ - التهيؤ: نهرا چه بال
نه لماليدہ!

نه لئان [چ] وضع [الطعام، الماء] على النار: نارى
چاى نه لئاگه.

نه لهى [ن] لحد

ئهلهيزانن [چ] ائاره [الجرح] پياز زهخم ئهلهيزيني
ئهلهيزايان [چ] ثوران [الجرح]: دمهلهگه ي پشتي
ئهلهيزياگه .

ئهلوا [سر] ليت ، حېذا: ئهلوا ئهولدا بهاتام!
ئهلوارگانن [چ] جعله يفز (من النوم): كوره له خه و
ئهلوارگان

ئهلوارگيان [چ] التفزز (من النوم): كوره له خه و
ئهلوارگيا

ئهلواسان [چ] التعليق: ئهلواسه ي وه ديوارهگه يا
ئهلواسياگ [ئن] معلق: وينه ي ئهلواسياگ .

ئهلواقانن [چ] ١ - الأختطاف ٢ - التلقف
ئهلوهخت [ن] ١ - غلق ٢ - اسكان: دهم ئهلوهخت
دان

ئهلوهخت دان [چ] ١ - الأغلاق ٢ - الأسكات
ئهلوهسين [چ] ١ - التنظيم ٢ - الأختلاق: ئهرا قسه
له پاي مهردم ئهلوهسين؟

ئهلوهشبانن [چ] الرمي الى الأعلى: ئهلوهشبه ي له
هه و .

ئهلورانن [چ] ١ - التزيير: له پگي چاكه تهگه ي
ئهلوران ٢ - أن يشبك: دهبس ئهلوران
ئهلورگياگ [ئن] مختمر ، عجين

تەلورگيان [ج] التخمير ١ - عمل (شنگه)

٢ - الأباة: يهك تەلورين

تەلوزان [ج] ١ - الأختيار: من به اختيار تەلوزانم ٢ -

الانتقاء: وه دلى خوهت يهكى تەلوزان. ٣ - التنظيف

بانتقاء المواد من: گالهي ناو گەنمەگە تەلوزان

تەلوفانن [ج] جعله يلهب [مرض] تەو ليو تەلوفنى

تەلوفيان [ج] الألتهاب: هدر تەوم يگری ليو تەلوفنى

تەلو [تم] نالو بالو

تەلوجانن [ج] العصر باليد

تەلونجانن [ج] ١ - صب [الطعام] ٢ - أملاء

[القرب] بالماء: كونه يهك تەلونجان له ناو

تەم [ن] اكل، طعام [طفل]

تەمار [ن] ١ - عمبار ٢ - المزى: مخزن الغلال

والحبوب

تەمەل ١ [ن] ١ - مُقلد ٢ - غير متقن: كارى تەمەل

تەمەل ٢ [ن] ١ - عادة: تەمەلى بهد مهكه ٢ - طبع:

فرو تەمەلى بهده

تەمەلى [ن] حالة كون الشيء مقلداً ٢ - عدم الاتفاق

تەمبەر [ن] عنبر

تەمبەرى [ن] لون عنبري ، لون عنبري

تەمداي [ن] مدد، نجدة: كهس تەمداي له تەمداي

ئەمدابكەر [ن] مُنجد: كى ئەمداربكەرىيە؟

ئەمر [ن] ۱ - أمر ۲ - طلب

ئەمر كىردن [چ] ۱ - أن يأمر ۲ - أن يطلب

ئەمرى خودا [ك] وفاة.

ئەمرى خودا كىردن [چ] الوفاة: سارور ئەمرى خودا

كىرد.

ئەمزووك [ن] مېسىم: جىغاره كىشان بى ئەمزووك خاس

ئىيە

ئەمشىر [ن] تعهد، استعداد

ئەمشىر كىردن [چ] التعهد، الاستعداد: كى ئەمشىر

كىرد؟

ئەم كىردن [چ] الأكل، التغذي [طفل]

ئەملە [ن] الرُّحل

ئەمناك [ئىن] ۱ - أمين، آمن ۲ - هادىء

ئەمئەبووون [چ] ۱ - التزام الهدوء: كەمە كەمە ئەمئەبو

بۇين ۲ - العودة الى الهدوء: دنيا ئەمئەبوو.

ئەمئەوكىردن [چ] التهذئة: كەم دەسى ئەمئەبو كىردگە.

ئەمىن [ئىن] أمين، آمن

ئەنار [ن] رمان، شجرة الرمان

ئەناراو [ن] قيق، صديد

ئەنارىن [ئىن] كثيرة الرمان [منطقة]

ئهنازه [ن] ۱ - حد ۲ - مثيل ۳ - قياس ۴ - هندسة
ئهنام [ن] عضو [الجسم]: ئهنامهى گيانم له يهك
چه كياگه .

ئهناو [ن] ليخ [الحيطان] ۲ - رشق [السطوح]

ئهناو دان [چ] ۱ - اللبخ ۲ - الترشيح

ئهناودهر [ن] الذي يلبخ، يرشق

ئهنايشته [ن] طعام الفطور: ئهنايشتهى شهوه كيان سى
نانه

ئهنايشته كردن [چ] تناول طعام الفطور

ئهنه خورد [ن] مرتع، مرعى خصب

ئهنجاخ [ئك] بالكاد: ئهنجاخ ئيواره كار وه ئهنجام
برهسنم . ئهنجاخ سوو بانه وه .

ئهنجام [ن] ۱ - نتيجة: ئهنجامى ئيكي ههر ئيكي به

۲ - حاصل ، ناتج

ئهنجامه [ن] حجامه

ئهنجامه گرتن [چ] أخذ الحجامه: سالى جارى

ئهنجامهى سهرم گرم .

ئهنجام دان [چ] التحقيق: ئهنجامى كار دان

ئهنجامدهر [ن] الذي يحقق الأعمال

ئهنجگ ئهنجگ [ئن] مقطع مجزأ: لهشى ئهنجگ

ئهنجگه

نه نو [س] ماذا اذا: نه گهر کار نيه که يدي، نه نو چه که يدي!

نه نوا [ن] ثروة، مال

نه نو ابر [نن] معدوم، محروم

نه نو ابر بوون [چ] أن يصح معلماً

نه نو ابر کردن [چ] الأفقار، جمله يصح معلماً

نه نو ابري [ن] فقر، املاق

نه نوو [ن] عبرات.

نه نووز [ن] غفوه، سنه من النوم

نه نووز کردن [چ] الأغفاء، أن تأخذ سنة من النوم:

نه وه سي روژه نه نووز نه کرده.

نه نوو گرتن [چ] أن تأخذ العبرات: هر ديه مان نه نوو

گرته ي.

نه نيش [ن] اهتمام، اعتبار.

أ - نه نيش وه خاترا هاتن [چ] أعارته أهمية: كوره ي له

هر ده سي كوشياو نه نيش وه خاتري دا نه هات.

نهو [نن] ١ - ذاك، ذلك، تلك ٢ - الذي، التي

نهو [ر] هو، هي: نهو له براگه ي گه واتره.

نهوان [ر] هم، هن: نهوان ناسياگن.

نهوانه [ر] أولئك: نهوانه برامن

نهوچ [ن] قمة، ذرى

نهوچار [ن] من قطع المحراث الخشبي

نهوار (په‌ند)

نهوره [ئك] هناك، هنالك: نهوره له گهرمه‌سیر
گهرمتره.

نهوره‌وردن [چ] التلبد بالغيوم

نهوریشم [ن] حریر: مشکی نهوریشم

نهوریشمین [ئن] حریری

نهوز [ن] عوز، تقص: بی نهوزه.

نهوزار [ن] أدوات، آلات، معدات

نهوزهل [ن] ۱ - آرتیاح ۲ - راحة ۳ - تنفیس

نهوزهل کردن [چ] ۱ - الترویح ۲ - أن يأخذ الراحة

۳ - التنفیس

نهوسا [ئك] حیثیذ، فی ذلك الوقت

نهوسار [ن] مقود، رشمة

نهوسار کردن [ج] وضع المقود فی رأس الحوان:

نهوساری نهسپه‌گه کرد.

نهول [پپ] مع: نهولی کی دا هاتی.

نهوله [ئن] ۱ - مناقق ۲ - ابله

نهو مه‌ره‌س [ئن] الذي، التي لا يفاهم: کابرایه‌گی

نهو مه‌ره‌سه

نهه [س] للتعبير عن التألم والحسرة والدهشة: نهه

پراپورا .

ئەھا [تم] ئاھا

ئەھەك [ن] ۱ - جیر، كلس، صاروج ۲ - سحوق ۳ -

انسحاق

أ - وه ئەھەك بوون [ج] الانسحاق التام: پیاڵەگە، بۆه

وه ئەھەك.

ب - وه ئەھەك كردن [ج] السحوق التام

ئەھرام [ن] ۱ - أحرام، غطاء خفيف مصنوع من

الصرف ۲ - غطاء يلبسه الحجاج عند أداء فريضة

الحج ويكون عادة أبيض اللون.

ئەھوون [ئن] أخف، أهدأ، أهون

ئەھوونەو بوون [ج] أن يصبح خفيفاً، هادئاً، هيناً،

سهلاً: ژانی سەرم كەمی ئەھوونەو بوو .

ئەھوونەو كردن [ج] جعله يخف، يهدأ.

ئەھوونی [ن] حالة كون الشيء خفيفاً، هادئاً

ئەى ۱ [ئب] یا، ایھا: ئەى مەردم

ئەى ۲ [س] للتعبير عن الاستغراب وللأستفسار

ئەگەر نه نهچى، ئەى كى بچووا

ئەیانە [أ] ۱ - شرطي، إذا: ئەیانە هاتى ۲ - للتنبیه،

إذا ما

ئەیانە [ر] هؤلاء: ئەیانە هاوسامانن

تهیه [ر] هذا، هذه: تهیه له تهوه خاسترد.
تهیلوول [ن] ایلول: الشهر التاسع من السنة
المیلادیه

تیلیس [ن] ابلیس

تیار [ن] قیمة، اعتبار: چهنی سهین بوڈ، چهنی
تبارد له لای مهردم فره بوو.

تباردار [ئن] ذو قیمة، معتبر

تسر [ن] ۱- سیارة، مختصر کلمة (توترومیل) ۲ -
استراحة: له شهوه کیهون تا ئیرنگه تتر نه کردمه.

تتقاد [ن] ۱ - اعتقاد ۲ - ایمان

تتقاد کردن [چ] ۱ - الاعتقاد ۲ - الايمان

تتلا [ن] علم، اطلاع: خودا تتلا دیری

تتجرا [ن] ۱ - تحقیق ۲ - تنفيذ

تتجرا کردن [چ] ۱ - التحقيق، الانجاز ۲ - التنفيذ

تترج [چ] چدر: له ترجا دهری کرد.

تترمس [ن] ۱ - قطررذاذ، ۲ - قطرة: ترمس له چهوی
تههات

تتروه [ن] مستمسك

تتزهو [ن] مرض السل

تتزهو دار [ئن] مسلول

تتزد برین [چ] ازالة الاعذار: ده دیناری توبده پیی و

تزرى بوزا

تزدار [ئن] معذور

تؤمته [ن] ١ - قدر، احترام ٢ - مداراة

تؤمته گرتن [چ] ١ - التقدير، الاحترام ٢ -

المداراة: فهو شهوه فوه تؤمتهمان گرت!

تسپار [ن] عزج: قلب التربة بالمسحاة.

تسپارکهر [ن] الذي يقلب التربة بالمسحاة

تسپار کردن [چ] العزج

تستا [ن] ١ - استاذ ٢ - خبير

تسرافيل [ن] ملك اسرافيل.

تسسه [سر] إذن! مادام الأمر كذلك: تسسه من
نيه تيم، نه گهر وهياچين.

تسفهنج [ن] أسفنج، حيوان الأسفنج

تسکه ناز [ن] العملة الأيرانية

تسکنگ [ن] مسحة صغيرة

تسلام [ن] اسلام

تسلامي [ئن] اسلامي، خاص بالاسلام

تسپش [ن] سوسة الطحين

تسپش دان [چ] التسوس: نارده گه تسپش داگه.

تشر [ن] له تشرنان: الأنفاق على. تأتي هذه الكلمة

بمعنى الخسارة: وه يهك مانگ ههزار دينار له تشرى

نام.

شكّل [ن] أشكال

شكته [ن] المشرودة: أكله تعد من الخبز اليابس
والدهن

ثفت [تم] نشر

ثفته سلّ [ن] مشتكى

ثفته سلّ كردن [ج] أن يشكيه الي: ثفته سلى بکه وه
خودا.

ثقير [ن] منكر، ملك منكر: ثقير و نه قير:
منكرو نكير.

ثم [سر] للتعبير عن الغضب: ثمه سهرد.

ثمجا ۱ [پو] ۱ - ثم: نه هات و ثمجا خووه يشكه گه ی
۲ - نان بخوهن ثمجا ميوه.

ثمجا ۲ [سر] إذن ماذا: خوو پراگهت نه هات. ثمجا!

ثمرو [نك] ۱ - اليوم ۲ - في الوقت الحاضر

ثمسال [نك] هذه السنة، هذا العام: پاره كه مرد تا
ثمسال.

ثمشهو [نك] هذه الليلة، وتفهم على انه الليلة
الماضية

ثنز [ن] ۱ - حد: له ثنزي خووه بووس ۲ - سن:

ثنزگرتن [ج] الوصول الى الحد المطلوب: نرخی
خانگه گه ثنز گرتگه

ئوخ [سر] للاستغراب: ئوخ! نههات!

ئوخ [تم] ئاخىر ئوخىر

ئوورته [ن] نوع من السجاد

ئوى [سر] للحسرة: أ - سهردار مرد - ئوى! كهى؟

ئوميد [ن] ۱ - أمل ۲ - أمنيه

ئومندهوار [ئن] ۱ - متأمل ۲ - متمن

ئووخهى [سر] للفرحة والرضا والأستحسان:

ئووخهى، لهى دهردهسهريه قوورتارم بوا! ئووخهى لهى

كوره!

ئووخهيش [تم] ئووخهى

ئووخهى كردن [چ] التمتع بالسعادة والفرح: لهى

عومر دريژه ئووخهى نهكرده

ئووره [تم] ئووره

ئووردگا [ن] ۱ - معسكر ۲ - ثكنات الجيش

ئوردى [ن] جيش

ئوغر [سر] خيراً، الى أين: من بچم - ئووغر - ئهپرا

كار.

ئووغره [ن] شماته

ئووغره دان [چ] التثمت

ئووغر كردن [چ] السفر

ئووى [سر] للاستغراب والأستكار: ئووى ئهو چه

دهيد!

ئووينه [ن] مستمسك، عروه، داع، موجب
 ئى [ر] هذا، هذه: ئى كاره، وه ته شووره .
 ئىلى [س] بعد، ماذا اذن
 ئيره [تك] هنا: ئيره له شار خاستره
 ئىرنىگه [تك] الآن، في هذا الوقت: ئهوه ديارت
 ئى به؟ هەر ئىرنىگه له كار تيه مهوت
 ئىسه ۱ [ن] مقدار لا بأس به: بهش ئىسه يه گه
 ئىسه ۲ [تك] الآن، في هذا الوقت
 ئىسه فا [ن] امعان النظر.
 ئىسه فاگرتن [ج] الأمعان في: خاس ئىسه فاي بگرتى
 زائى چه فه رقيانه .
 ئىش [ن] الم، وجع: هيّمان ئىش ها له له شى
 ئىشتر [ن] جمل
 ئىشّين [ج] التآلم، التوجع
 ئىغره [ن] تهديد، وعيد
 ئىغره دان [ج] التهديد، التوعد
 ئىل [ن] عشيرة
 ئىلاخ [ن] المأوى الصيفي للرحل في المناطق
 الجبلية الباردة
 ئىلهك [تم] ئەلك
 ئىمه [ر] نحن: كهس ئى به چنه ئىمه زهنج كيشا بوى

ٹینگ [ن] صوت رفیع

ٹینگ وٹانگ [ن] ۱۔ صوت رفیع ومستمر ۲۔ دلال (م)

ٹینگ وٹانگ کردن [ج] ۱۔ احداث صوت رفیع ۲۔

الدلال۔

ٹیوارہ [ن] ۱۔ عصر ۲۔ مساء

ٹیوان [ن] آیوان

ٹیوہ [ر] اَنتم، اَنتن: ٹیوہ کی یں؟

ٹیوہت [ن] تریبہ، تنشئہ

ٹیوہتکھر [ن] مربی، مُشیء

ٹیوہت کردن [ج] التریبہ، التنشئہ: کی ٹیوہتی

متالہ گانت کیگ، پھس ٹیوہت کردن زہمہتہ۔

۱ [ن] فعل الکیئوتہ للفرد للغائب: جلال زیلہ کہ

۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتكون صفة:

ژنان = ژنانہ، کوران = کورانہ۔

ہل [پاش] تضاف الی الكلمة للتصغیر وتكون صفة:

پوت = پوتہل۔ گرد = گردہل

- ب -

پ [ن] [بی] الحرف الثاني من الألف باء

پ [پیش] تضاف الی المصدر فتكون ۱۔ فعل أمر:

بکہ ۲۔ فعل أمر أو طلب غیر صریح: بکہی

۳۔ الصیغہ الإنشائیة: تہگہر بہاتا. ۴۔ تضاف الی جلد

الفعل فتكون اسم الفاعل: بکہر. بخوہر

با [سر] صيغة مناداة الأب
بابا [ن] اب، والد (طفل).
بابای عومر [ذر] خالد: قابله نه مری، خوو بابای عومر
نی به.

بابهت [ن] موضوع ۲ - مسألة
بات [ن] له باتی: بدلا من، عوضاً عن: من له بالتي
تهو.

باتمان [ن] وحدة وزن تساوي ۲۸ كغم
باج [ن] ۱ - ضريبة، رسم، مكس ۲ - خراج
باجگر [ن] جایی، محصل الضرائب
باجگرتن [ج] فرض الضرائب والرسوم ۲ - جمع
الضرائب

باجوی [ن] رأس مال: باجوی سنی بار ذیرم.
باجوی کردن [ج] وضع رأسمال: چهنی باجوییان
کردگه؟

باخ [ن] بستان الأشجار
باخهوان [ن] بستانی
باختیان [ج] التغيير، التبدل: رهنگی باختیا
باخچه [ن] ۱ - حديقة ۲ - بستان صغير، جنينة
باخودا [ن] مؤمن، الذي يخاف الله
باخودایی [ن] كون الفرد مؤمناً وعادلاً. ایمان

باد [ن] ۱ - هواء، ریح: بهختی فقیر باده یا باران
[پند] ۲ - مرض آلام المفاصل: ژان و باد داگه له
پشتی

باده [ن] شراب، نیبذ، کحول، خمر
بار ۱ [ن] ۱ - حمل ۲ - ثقل ۳ - وضع، شأن:
بارو وهزعی پره له کامه رانی.
۴ - انتقال الی مکان آخر
۵ - قشرة تغطي الشفاه نتيجة لمرض كالحمى مثلاً.
بار ۲ [پاش] تضاف الی الأسم فتكون صفه:
خهفەت = خهفەتبار

أ - له بار چوون [چ] الأجهاض، سقوط الجنين:
ژنه‌ی منال له باری چگه.
ب - له بار دان [چ] ۱ - الأنتقال الی مکان آخر ۲ -
التحمیل والذهاب: شهوه کی نهول گول سووا له بار
دان

بارانه [ن] ضریبة الحمولات: چه‌نی بارانه لی‌تان
سه‌نن؟

بارچه [ن] بارجة، سفينة
بارحه [ن] قبض، حر شدید: وه ئی بارحه له ده‌یشتا
وازی که‌ن.

بارخانه [ن] مخزن، مستودع الحمولات

بارکهر [ن] الذي يحمل الحمولات، الشاحن
بار کردن [چ] ۱ - الأنتقال الى مكان آخر
۲ - التحميل، الشحن: هزار گوئییه بار کر دیم
بارکوه [ن] ۱ - الحمل، المقدار الذي يحمله
الشخص على ظهره: بارکوه یه گک چیلگک ما وه
کوه یه وه.

۲ - كمية كبيرة [م] یه ک بارکوه نان هاورد
بارویت [ن] کذب و بهتان: قسه گت، گشتی
باروته.

باروود [ن] ۱ - بارود ۲ - كناية عن الغضب: بوه وه
باروود

باری [ئن] قادر على حمل الأثقال [حيوان]: خهر
چهرمک باری یه.

باریک بوونه وه [چ] ۱ - أن يصبح ضعيفاً ۲ - أن
يصبح رفيعاً ۳ - أن يصبح ضيقاً.

باریک کردنه وه [چ] ۱ - الأضعاف ۲ - جعله رفيعاً ۳
- التضييق

باریکی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ضعيفاً، رفيعاً أو
ضيقاً: بهن له باریکی برینگک، مهرد له قایمی . ۲ -
السهم: هزال مصاب بمرض مزمن.

باریکی دار [ئن] مصاب بالسهم

باریبه [ن] حصیر ، باریه

باز ۱ [ن] ۱ - طیر الباز ۲ - قفز: وثوب: وه يهك باز
پهريه و سهري ديواره گه وه .

باز ۲ [پاش] تضاف الى الأسم فتكون صفة:

فيل = فيلباز چکره = چکره باز

بازار [ن] ۱ - سوق ۲ - حالة السوق من بيع وشراء:
بازاری قوماش گهرمه

بازارکهر [ن] متسوق: کی بازارکهردانه؟

بازار کردن [چ] التسوق: چم ئهرا بازار کردن .

بازار گهرمی [ن] دعایه ، تهريج : بازار گهرمی ئهرا
سه رتیب کهن

بازار گهرمی کردن [ئن] الدعایه ، التهريج

بازاری [ئن] ۱ - تجاري ۲ - عادي ۳ - رديء: ئهو
پارچه خاص نی به بازاری به .

بازه ۱ [ن] نوع من القماش

بازه ۲ [ئن] عقابی اللون ، مخطط ومنقط بالسواد

بازدان [چ] الطفر، القفز، الوثوب: باز دا وه سهري
ديواره گه به وه .

بازرگان [ن] تاجر

بازرگانی [ئن] تجاري ، خاص بالتجارة

بازرگانی کردن [چ] ۱ - الاشتغال في الاعمال التجارية

۲ - المتاجرة

بازقه پان [ن] حية قافزة ، حية ثققر وثب
 بازگ [ئن] ۱ - عنابي اللون ۲ - اعشم ، ابلق
 بازگهردان [ن] انتخاب الملك عن طريق اطلاق باز
 على مجموعة من الناس ويفوز الذي يحط الطير عليه
 بازگ بوونهوه [چ] ۱ - أن يصبح عنابي اللون. ۲ -
 الانكشاف ، : مهر رووزى تى بازگ بووگهوه .
 الظهور ۳ - أن يصبح اعشم ، ابلق
 بازگ كردهوه [چ] ۱ - بلق (العين) ۲ - الكشف ،
 الأظهار : بازگى مهكهرهوه .
 بازگى [چ] ۱ - كون اللون عنابي ۲ - كون (العين)
 ابلق . اعشم
 بازمه [ن] دلوه ، أكلة تعد من الحليب الخائز
 بازنه [ن] رفاض الساعة
 بازنگ [ن] حلقة زينة تلبسها الفتيات في العيد
 بازوو [ن] ۱ - عضلة ۲ - عضد
 بازوودار [ئن] ذو عضلات قوية
 بازى [تم] وازى : بازى كووتان خووشه
 بازيكهر [تم] وازيكهر : سهروهر بازيكهرى توويانه
 بازى كردن [تر] وازى كردن : مناله گان له دهشت
 بازى كهن .
 بازيوهن [ن] سوار من القماش يحتوي على تعويذة

يشد على الزند دفعاً للشر.

بازيوهچان [ن] مآقه: أن يشتد بكاء الصبي ويأخذه
النشيج

بازيوهچان كردن [چ] المآقه: المادة السابقة: بچوو
فهрман بازيوهچان بکهي!

باس [ن] ۱ - حديث، كلام ۲ - قصة ۳ - اخبار

باسکهر [ن] ۱ - متحدث ۲ - راو

باس كردن [چ] ۱ - التحدث ۲ - رواية القصص
والأخبار

باشقغه [ئن] ممتاز، أفضل، أجود، أرقى، أحسن:

ئهو ميهی پهره باشقغهي گشتيانه

باغه [ن] باغه

بافه [ن] شماله، بائه: باقة من الزرع المحصود

بافهونان [چ] جمع الشمالية، بائه

بافه و نهر [ن] جامع بائه

بافت [ئن] أجوف، جوفاء: ئي چووه بافته

بافتی [ن] كون الشيء أجوفاً، جوفاء

باقه [ن] حزمة، ربطة باقة

ياقلله [ن] حبة الباقلاء، نبات الباقلاء

باک [ن] ۱ - خوف: ههر باکی له کهرس نی یه ۲ -

هم: هیچ باکت نی یه له مناله گانت.

بالك كردن [ج] ١ - الخوف من ٢ - الأهتمام
بال [ن] ١ - ساعد، زئد، ذراع ٢ - جناح ٣ - رذن ٤
- جهة:

له چوار بالاً هاتن ٥ - باع
- له شهقهى بال دان [ج] الطيران: كهوه گه دا له
شهقهى بال.

بالاً ١ [ن] ١ - قامة ٢ - فطر يحدث تحت اصبع
القدم، يعتقد الناس أنه دليل الطول والقامة
بالاً ٢ [ن] أعلى: بالاً جوو

بالاً بهرز [ن] طويل القامة
بالاً بهرزى [ن] كون القامة طويلة
بالاً خائه [ن] ١ - عمارة ٢ - ناطحات السحاب
بالاً كردن [ج] أن يمتد قامته: ماشه لالا، كوره دان وه
به كجا بالاً كرد.

بالان [ج] طيران، الطيران الجوي
باله [ن] باله، حزمة: بهنجا باله گوش سهنگه.
باله كهو [ن] مرض يصيب أجنحة الطيور فيحلبها
زرقاء اللون ويفقد الطير المريض قابلية الطيران
بالباز [ن] عسكر، يلبسون الملابس المدنية ويضعون
علامة مميزة على أذرعهم لتمييزهم عن المدنيين،
وتوسعا: شرطي

بانّ ١ [نك] فوق: وه تاوسان له بانى مالم خهفن .
- له بان = علاوة على ذلك، فوق ذلك، بالإضافة الى
ذلك: له بان نهوويشهو نهويش دو شاي زيابه!

بانّا [نن] قادم، آت: بانّا شهو

بانان [ن] الأيام الماضية، الزمن الفائت

بانّه [ن] ١ - خط تقسيم الأرض الى ألواح ٢ - فرعة

الكلاش ٣ - قدح الشاي

بانّه برين [ج] ١ - التخطيط الى السواح ٢ - عملية

فرعة الكلاش

بانّه وان [ن] أغطية النوم

بان جهو به سانه كي [ن] لعبة قوامها تغطية عين

اللاعب والطلب منه البحث عن شيء بالقرب منه .

بان جهوه [ن] مرض بعد النظر

بان جهوى [ن] غطاء الوجه ، حجاب

بان خه ور [ن] قطعة من القماش توضع على العجين

لحفظه من الأتربة وغيرها.

بان دانه وه [ج] ١ - إزالة الغطاء عن: ميديا وه شهو

بان خوهى دينگه وه .

٢ - حفر وإزالة الغطاء الترابي عن: بان چال گه نمه گه

دانه وه .

باندهم [ن] غطاء خفيف يغطي به وجه الطفل عند

النوم

بان سه‌خری [ن] خیط یشد به جلال حیوان من
فوق الذیل

بان سه‌ری [ن] سلسله من الخرز تشدها النساء علی
الرأس للزینة

بان [ن] قطعه من الصوف تترك علی ظهر النعجة عند
جز صوفها لحفظها من الحرارة

بانگ [ن] ۱ - آذان ۲ - صوت عال ۳ - استدعاء:
بجووره و هر بانگت کهن.

بانگه واز [ن] ۱ - بیان ۲ - اعلان

بانگ دان [ج] الآذان، اداء الآذان: ثمرتی بانگی
نیواره دریاگه؟

بانگدهر [ن] مؤذن: مهلا حمه‌ن بانگدهری مرگه‌فته
بان گرتن [ج] ۱ - التسقیف ۲ - التغطية ۳ - الوقوف

علی شیء لحفظه: بان کاره‌گه گرتگه.

بان گرتته‌وه [ج] ۱ - ازاله السقف: بان خانگه‌گه‌یان
گرتته‌وه دووباره بانگرتن. ۲ - إزالة الأغطیة:

سهرده، بانمان مه‌گره‌وه.

بانگ کردن [ج] ۱ - الاستدعاء ۲ - المناداة: بجوو
دالگت هر بانگت کینگ

بانگ کیشان [ج] المناداة والبعث عن: کوره‌گه‌ی
فلامه‌رز گوم بو‌وه بانگی کیشن.

بانگ له وەر دان [چ] ۱ - الهجرة أو الذهب بدون

هدى: له فه قیری بانگ له وەر دا

بان نان [چ] التغطية ۲ - التستر على ۳ - الأخفاء

بتغطيته: هه چگ بکه ن بانی نه ن.

باننگ [ئن] الأعلى ، الفوقی :

بان وه بان [ئن] علناً، جهراً: له بان وه بان خاصه.

بانوو [ن] سیده

بانیه تیمانه [ن] خط من الحياكة حول القسم العلوي

من الكلاش

پاو ۱ [ن] ۱ - عادة ۲ - نمط ۳ - عرف ۴ - نسق

پاو ۲ [ئن] ۱ - شائع ۲ - معتاد ۳ - مألوف: ژن

وه ژن له ناو کورده واری باوه.

باوان [ن] أهل [الأبوان والأخوة] للمرأة المتزوجة:

شوونی باوانت وه چه په ی نه ی بوو [فولکلور]

باوانی [ن] هدية من أهل العروس لبيت العروسين.

باوهت [تم] بابته

باوهر [ن] ۱ - أعتقاد: باوهرت وه قسه ی من نی یه!

۲ - أيمان، مبدأ: باوهرم هاورد وه خودا

۳ - تصديق: درووزنه کهس باوهره پی نیه کیگ.

باوهر کردن [چ] ۱ - الأعتقاد ۲ - الأيمان

۳ - التصديق: باوهر وه بیت کهم

باوهرهاوردن [چ] الايمان: تاخر جار، باوهر وه بيان
هاورد.

باوهژن [ن] الرأية، زوجة الأب

باوهسير [ن] بواسير

باوش [ن] ۱ - حضن ۲ - مقدار ما يسعه الحضن ۳
- حجر

- نهو باوش گرتن [چ] الاحتضان: گشت کهسی
مثالی خوہی گریگه و باوش.

باوش پنا کردن [چ] ۱ - الاحتضان ۲ - المعانقة ۳ -
الحمل في الحضن

باوش لی دان [چ] الحمل في الحضن: باوش له
شہتہ گه دا.

باوگ [ن] أب، والد

باوگه [سر] صيغة مناداة الوالد

باوگه پروو [سر] للتعبير عن ۱ - الحزن ۲ -
الاستغراب

باوگه گه ورا [ن] الأب الروحي: میرزا باوگه گه ورا
کاکه بی به

باوگ و باپیر [ن] الأسلاف

باوگی ۱ [ن] الأبوة

باوگی ۲ [ن] أبوي: سہردار برای باوگی به

بایه [ن] قیمة: بایه‌ی دیناری

بایه [ن] باطیه: قدر صغیر بلا غطاء

بایه دهس [ن] مسرف: بایه‌دهس قهت ده‌ولمه‌ن
نیه‌وگه.

بایه دهسی [ن] اسراف: بایه‌دهسی خاس نی‌یه‌و
گژوژیش خاس نی‌یه.

بایه قوش [ن] بوم

بایهم [ن] لوز

بایهمه [ن] ورم سرطانی: بایهمه‌یگ له ژیر ملی ده
هاتگه.

بایخ [ن] ۱ - اهتمام ۲ - أهمية

بایخ دان [ن] ۱ - اهتمام ۲ - اعارة الأهمية.

بایس [ن] محتاج: سه‌د دینار بایسمه

بایس بوون [ج] الاحتیاج الی: هه‌ر چیشنی بایست
بو، نه‌را لای خوهم.

بایس کردن [ج] التطلب: بایس نه‌که‌ی من بام

بایسی [ن] ۱ - حاجة ۲ - ضرورة

به‌به [ن] طفل رضیع [طفل]

به‌ت [ن] بط

به‌تات [ن] هزلّی، منکت، ممالح: به‌تات هه‌ر پیر
نیه‌و

بهتائی [ن] هزل، تنکیت، مزاح
بهتائی کردن [ج] الممازحة، التثکیت، الهزل.
بهتر [ئن] ۱ - اکثر ۲ - أقوى، أشد
بهتروف [ئن] ۱ - متیهذل ۲ - متلف: واران بهتروفمان
کرد.

بهتروف بوون [ج] ۱ - التیهذل ۲ - التلف
بهتروف کردن [ج] ۱ - التیهذلة ۲ - الأتلاف
بهتری [ن] مرض الرمد، التراخوما
بهتری کردن [ج] الأصابة بمرض الرمد: چهوی
بهتری کردگه
بهتیه [ن] عباءه

بهجاش [ن] تجحیش (المرأة المطلقة)
بهجاش کردن [ج] التجحیش، المادة السابقة
بهخهل [ن] ۱ - عب: ۲ - جنب: له بهخهل خهفتن
بهخت [ن] خط، نصیب
بهختهور [ئن] محظوظ
بهخت داز [ئن] محظوظ

بهخسهم [ن] البقسماط: نوع من البسکویت
بهخشان [ج] ۱ - الأعفاء: بهخشایهی وه خودا.
الصفح عنه ۲ - الأهداء: قلمی بهخشیه پیم
بهخشیش [ن] هدیه، عطیه

به د ۱ [ن] ۱ - زعل: به دی هات ۲ - کره، کراهیه:
به دم له قسه ی نه وهرتی نیگ.

به د ۲ [ئن] ۱ - سی، ردی، ۲ - شریر ۳ - نحس،
خیث، لکیم

- له به د [] ۱ - علی حساب: چایه گهی له به دی مه
۲ - نیابه عن: کی له به دی منه و قسه کرد؟

به دهل [ئن] ۱ - زائف ۲ - مقلد، غیر اصیل
به د بهخت [ئن] ۱ - منکوب، غیر محفوظ ۲ - تعیس
به د بهخت بوون [ج] [الانتکاب]: ههر که ژنی بمری
به د بهخت بوو

به د بهخت کردن [ج] [الانتکاب]: جعله یصاب بالشکبة
به د بهختی [ن] ۱ - سوء الحظ ۲ - نکیه ۳ - تعاسة
به د بهختی گرتن [ج] [الأصابة بالشکبة والتعاسة]

به دکار [ئن] ۱ ظالم ۲ - مؤذ ۳ - مسيء
به دکاری [ن] ۱ - ظلم ۲ - اذاعة ۳ - أساءة، سیئه
به دکاری کردن [ج] ۱ - الأظلام ۲ - الأیذاء ۳ -
الأساءة الی

به د کردن [ج] [أن یصیره مسیئاً]: ئه مه لئی به د مه که
به دگوو [ئن] [بذیء اللسان، سفیه]

به دگووی [ن] [بذاعة اللسان، سفاهة]

به د هاتن [ج] ۱ - أنزعاج: ئه را به دی له قسه ی راسی
هات؟

٢ - الكره: يهدم له ثابتهمى خراوتيك
يهدى [ن] ١ - أساءة، سيئة ٢ - شرور ٣ - نحاسة،
خبث لزوم ٤ - رداة ٥ - وشاية
بهديكر [ن] واشي

بهدى كردن [ج] الوشاية، المادة السابقة
بهر ١ [ن] ١ - ثمر ٢ - محصول، حاصل ٣ -
نتاج، نتيجة ٤ - ماتحمله الأرحام
بهر ٢ [باش] تضاف الى الأسم لتكون اسم
الفاعل:

بهنج = زنجير. بار = باربهز

بهز [ن] قطع كبيرة من الصخور

بهزه [ن] ١ - طبقة، صنف ٢ - تسلسل، ترتيب ٣ -
مخلب: المكان الذي يحلب فيه الحيوان وخاصة
الأغنام.

أ - دور بهزه: الحلب مرتان في اليوم

ب - يهك بهزه = الحلب مرة واحدة في اليوم

بهزه بهزه [نك] ١ - بالتسلسل، بالتدرج ٢ - شيئاً
فشيئاً: بهزه بهزه ماس بيووك وه كهزه [بهند]

بهزه رورزان [ن] نوع من التمور

بهزه كهت [ن] ١ - بركة ٢ - زيادة ٣ - كلمة تستعمل

عند الأتباء من حلب الحيوان وخاصة الأغنام تعني:

دعها تذهب، وليزيد الله من عطائها.

بهره‌گفت کردن [چ] ۱ - الأزدیاد ۲ - التزاید ۳ - أن

تصییه البرکه

بهره‌هوود [ن] جحیم، برهود

بهره‌وهش [سر] تستعمل لتهدأة الماعز ومسكه وحلبه

بهریاد [ئن] ۱ - متبهذل: حالمان بهریاده. خه‌لیه‌گه

بهریاده ۲ - متلف ۳ - مخرب

بهریاد بیون [چ] ۱ - التبهذل ۲ - التلف ۳ -

الخراب

بهریاد کردن [چ] ۱ - البهذلة ۲ - الأتلاف ۳ -

التخرب

بهریادی [ن] ۱ - بهذله، تبهذل ۲ - تلف، أتلاف ۳ -

- خراب، تخرب

بهر بهن [ن] برین: نوع من التمر

بهریا [ن] ۱ - قیام، أقامة ۲ - ثوران، اثاره

بهریا بیون [چ] قیام، اندلاع: جهنگ بهریا بیو

بهریا کردن [چ] الاقامة، الاشارة: به‌دکار خه‌ریکه

ناژاوه بهریا کیگ

بهرتیل [ن] رشوة، برطیل

بهرتیل خواردن [چ] الأرتشاء: بهرتیل خواردن

حهرامه.

بهرتیل خوهر [ن] المرتشی

به‌رتیل دهر [ن] الراشي

به‌رخسن [چ] الأجهاض، مشروط الجنين (حيوان):
مانگاگه‌مان به‌رخسن.

به‌رد [ن] كارثة، مصيبة، نكبة: به‌رد گه‌وراي هاته
مليا.

به‌ر دار [ئن] ۱ - شمر ۲ - متج ۳ - مريح

به‌رده [ن] ما يؤخذ: خواردهم به‌ردهم!

به‌رده ره‌وا [ن] رجم

به‌رده ره‌وا كردن [چ] الرجم: به‌رده ره‌وا كريا.

به‌رده‌لا [ئن] منكوب

به‌رده‌لا كه‌فتن [چ] الأتكاب: الأصابة بالثكبة: ثني
به‌ده‌بخته ته‌يه سي جاره به‌رده‌لا كه‌في.

به‌رز [ئن] ۱ - طويل ۲ - عال، شاهق ۳ - جهوري

- وه به‌رزگه بانان [در] في منأى من المشاكل.

به‌رزه [ن] مرتفع، مرتعات

به‌رزه‌و بوون [چ] الترفع [مكانة أو منصباً]

به‌رزه‌و كردن [چ] الترفع [مكانة أو منصباً]

به‌رز بوون [چ] ۱ - أن يصح طويلاً، أن يعلو،

يسمو، يرتفع: داره خورمانگاگه‌مان به‌رز بووه.

به‌رز كردنه‌وه [چ] أن يزيد علواً ثانية:

كه‌سي ده‌ست به‌رز بكه‌ره‌وه.

بهرز وگورز [ن] مشافهه کلامیه

بهززی [ن] ۱ - طول ۲ - علو ، سمو ۳ - رفعة ۴ -

مکان مرتفع: ثلوايه گه مان ها وه بان بهززيگه وه

بهزگ ۱ [ن] ۱ - ملايس ، ثياب ، هندام ۲ - جلد

بهزگ ۲ - [تم] بهزه

بهزگ [ن] رصاصة ، طلقة: بوه بهزگي چاي

بهزگ دور [ن] خياط

بهزگ دورن [ج] الخياطة ، التخييط

بهزگرتن [ج] ۱ - آن يثمر ۲ - آن يترج ، آن يحقق

نتيجة: نى كاره بهز نيهگرتى

بهزق [ن] ۱ - رعد ۲ - كتابه عن السرعة

بهزم [ن] تياهي ، برم ، تبجح: كهم بهزم بکه

بهزماغ [ن] مزين ، اوراق انبوية فارغة للسيكاره

بهزمهكي [ن] سخي ، كريم اليد

بهزم كردن [ج] المباهاة ، التبجح ، التيمم: بهزه!

كهم بهزم بکه

بهزميل [ن] برمیل

بهزنامه [ن] ۱ - برنامج ۲ - منتج

بهزهديق [ن] صميمي ، لبح: برای بهزهديق

بهزو [ن] بلوط ، شجرة البلوط

بهزید [ن] برید

بهزید بهر [ن] ساهي البريد

بهريدجی [ن] موزع اليريد
 بهز [ن] مؤخره الشيء، عكس الصدور
 بهزهی [ن] عطف، الشعور بالمعاطفة علی...
 بهزهی بی هاتن [ج] الشعور بالمعطف علی: بهزهی
 وه كس دا نه تيگا .
 بهزور [ن] ۱ - المادة المنوية ۲ - بنور: بهزوری كه تان
 بهزگه [ن] ۱ - حزين ۲ - كتيب: فانوس، هميشه
 بهزگه .
 بهزگه بوون [ج] ان يصيح حزياً ۲ - الأكتاب
 بهزگی [ن] ۱ - حزن ۲ - كآبة
 بهزم [ن] ۱ - مشكلة ۲ - هرج
 بهزم و بهزم [ن] مشاكل وهياج، فوضى
 بهزون [ن] قائمة
 بهزون وبالآ [ن] هيئة
 بهس ۱ [ن] ۱ مقدار كاف: بهس مانگيگا تارد
 سهنم ۲ - ربط، عقدة
 بهس ۲ [ن] كاف، واف: خوراكه بهس، تا همم
 يارم؟
 بهسانن [ن] ۱ - الربط، الشد، عمل عقدة
 ۲ - العن: ربط الزوج من الاتصال الجنسي بالزوجة
 بهسانتهوه [ج] الربط، التوثيق: بهسانتهوه همدوو بالی
 بهسانتهوه .

- بهسه [ن] ۱ - سد ۲ - ربط، عقدة
- بهسه زوان [ئن] ۱ - معقود اللسان ۲ - مسکین
- بهستنی [ن] مثلجات
- بهس کردن [ئن] الأکتفاء، سد الحاجة: مانگی
- فهردهی نارد بهسمان کیگک
- بهسیاگه [ئن] ۱ - مسدود ۲ - مربوط ۳ - معقود ۴ -
- متعنن، غیر قادر علی الممارسة الجنسية
- بهسیان [ج] ۱ - الأنسداد ۲ - الأنعقاد ۳ - التعنن
- بهسین [باش] تضاف الی الاسم لتکون مصدر
- الفعل: که پهر + بهسین = که پهر بهسین
- بهش [ن] ۱ - حصة ۲ - قسمة، تقسیم ۳ - طريقة
- دینیة: بهشی دهوژی شی بی دریاگه
- بهش دار [ئن] ۱ - شریک، مشارک ۲ - صاحب
- طريقة
- بهشداري [ن] مشاركة، مساهمة
- بهش دارف کردن [ج] المشاركة، المساهمة
- بهشرگه [ن] شہیة: بهشرگهی بهسیاگه، نان دلی
- نیه کیشی
- بهشکهر [ن] موزع، قاسم، قاسم الحصص
- بهش کردن [ج] ۱ - التوزیع ۲ - التقسیم ۳ -
- العزل: کوره گانی شیروان بهش کردن

بهشواتین [ن] تکه: حیط لربط الشروال
 بهشیر [ن] خیار البذور: خیار یرک حتی ینضج تماماً
 لغرض الحصول علی بذوره
 بهقیه [ن] خیاطه، درزنه
 بهقیه دان [ج] الخیاطه، الدرزنه: بهقیه زخمه گهی
 دان
 بهکرة [ن] بکرة الخیوط
 بهگه [ن] کبیر، کبیر القرم، لقب اقطاعی
 بهگزاده [ن] ۱ - نیل ۲ - سلیل الأسر النیلة ۳ -
 صاحب نجاء ومعتلة
 بهگل [ن] کمة تعد من الطحین والیدهن
 بهل ۱ [ن] ۱ - ماعز قصیر الأذنین ۲ - یخاخة،
 أیخاخ
 بهل ۲ [ن] متصب، مرتفع: گیسى بهله: گروشى
 بهله
 بهلاء [ن] ۱ - بلاه، مصیبة ۲ - الشخص الذاهی
 بهلاند [ن] قش التبن
 بهله چهق [ن] عظم الزند
 بهله فیرم [ن] إسهال شدید
 بهلهک [ن] سوس، نبات السوس
 بهله کاذب [ن] لبا

بهلم [ن] بلم، زورق

بهلمرك [ن] الزح: طرف المرفق الثاني

بهلهوبوون [ج] الانتصاب

بهلهوشه [ن] عقال: مرض يصيب قوائم الخيل

بهلهوكردن [ج] النصب: جعله ينتصب

بهلخ [ن] غشاوه، غمامة: بهلخ بان بيناي گرتگه

بهلخه [ن] مشكلة: يهك بهلخه ناگه سهوه!

بهلدان [ج] البخ: بهل ميز دا.

بهلگه [ن] ۱ - سنسك ۲ - ذليل اثبات

بهلم [ن] تين خشن: كيه گه همز بهلمه.

بهلووتتهك [ن] لسان الزمرا

بهلووكه [ن] البظر

بهلى [ف] نعم، بلوى

بهلى [ن] ۱ - كون الشيء متصبا ۲ - كون الباعز

قصير القامة

بهليهك [تم] بهلك

بهليهكين [ئن] كثير السوس، خاص بالسوس

بهم [ن] قنلة

بهمباران [ن] قصفيه

بهمباران كردن [ج] ان يقصف

بهمسوول [ن] مشكلة، فوضى: نهرا نهى بهمسووله

خسه و شوونى!

بمبهور نانهوه [ج] اثاره المشاكل والفوضى
بهن [ن] ١ - عيط ٢ - قيد، غلال ٣ - سجن ٤ -
مسلة جبل ٥ - منع ٦ - ربط الاغنام للمسة ٧ - قوة
٨ - تعويلة.

أ - لهبن كرتن [ج] ان يربط الاغنام للمسة
ب - لهبن حنن [ج] القلوة على: كهن لهبنى
تعتى

بمنار [ن] مسلة جبلية عالية
بمنام [ن] سيء السمعة، مفضوح
بمنام برون [ج] ث ثرة السمعة، الاقتضاح
بمنام كردن [ج] ساءة السمعة، التفضح
بمنامى [ن] سوء سمعة، فضيحة
بمنه [ن] عيب، مخلوق
بمنهر [ن] فتح العجل
- نه بمر كرتن [ج] اعد الاحساب بالسلسل.

بمنير [ن] حين مخدع فهو كايما بهنيرة
بهنيرى [ن] تحايل، مخادعة
بهن بوون [ج] الاقباد، الاقتناع بالكلام
بهنج [ن] تخدير، مخدر (مادة)
بهنج دان [ج] التخدير
بهنجدور [ن] مخدر: الشخص الذي يقوم بالتخدير

بهنده ۱ [تم] بهنه

بهنده ۲ [سر] انا: تستعمل للتباهي والتفاخر: بهنده
گورایانه!

بهندهر [ن] ۱ - میناء بحري ۲ - خيوط يشد به فوهة
القرب

بهندوول [ن] بندول الساعة ۲ - رشاء: حبل الدلو
لرفع الماء من الابار

بهنسهعت [ن] سوار الساعة

بهن كردن [ج] ۱ - وضعه في السجن ۲ - اقصاه
وبالتالي منعه من امر ما.

بهنگك [ن] مربوط الحيوانات، مرید.

بهنی [نن] رباط (الاعنام)

بهنين [نن] خيوطي، ذو خيوط

بهنيوان [ن] سجين، مسجون

بهرجی [سر] ولسوان، مع انء كلمة تستعمل
للاستدراك: بهوجی من چه مه؟!

بهوری [ن] ۱ - بېر ۲ - كل انسان قوي: بهوری بان
شیره

بهوش [نن] ۱ - فارغ ۲ - لا معنى له

بهوشایی [ن] ۱ - فراغ ۲ - خلوا: كون الشيء خلوا
بهون [ن] ارض غير مزروعة

بهوني [ن] له بهوني: وفرة، كثرة، غزارة

بهه [س] للتعبير عن الاعجاب

بههار [ن] ربيع

بههاري [ن] ربيعي، خاص بالربيع

بههشت [ن] جنة، فردوس

بههشتي [ن] جنتي، خاصة بالجنة: يساو

صالحانك... بههشتي به

بههشت [تم] بههشت

بههشتي [تم] بههشتي

بههراو [ن] نوع من السور

بههه [ن] بههه (عشب)

بهه [ن] شرجل

بهيات [ن] نوع من النقاء كبردي

بهيان [ن] ولد الفجر، غبشة

بهيتال [ن] ١ - طيب يضري ٢ - كلالش كبير الحجم

(بيض)

بهيته [ن] تبيت (الحيوان) في السرعى ليلا

بهيتهدان [ج] التبيت

بهيومباغ [ن] معتقة، ربطة العنق

بهت [ن] صنم، وثن ٢ - الهية

بهت [ن] ١ - تقع: شهوة كهي جته ديري ٢ - الجذل:

جذور الشجر الظاهرة على الارض بعد قطعها: سني
چوار بته بکهن تا ناگرتي بکهمهوه ۳ - ضمان،
تأمين.

- له بتهنان [چ] بضمن، ان يؤمن: ثمجا کاری تر له
بته نانه تاواز باران له کاره گه یان؟
بته دار [ئن] ابقع: پارچه ی بته دار
بتهو [ئن] ۱ - راسخ: میخه گه بتهوه ۲ - رصین:
دیواره گه بتهوه ۳ - مسدود: قاپیه گه بتهوه ۴ - متین،
محکم: کارمان بتهوه.

بتهو بیوون [چ] ۱ - الترسیخ ۲ - الانشداد شدا
محکما ۳ - الانسداد

بتهو کردن [چ] ۱ - الترسیخ ۲ - الشد ۳ - السد
بتهوی [ن] ۱ - رسوخ ۲ - متانة ۳ - رصانة ۴ -
انشداد ۵ - شد ۶ - مکان امین: خوه یان دانهو
بتهوی.

بتهرهس [ئن] وئتی، عابد الاصنام

بتهرهسی [ن] الوثیئة: عبادة الاوثان

بیج [ن] نهاية مدیئة: بیچی شهوك

بیج دار [ئن] نو نهاية مدیئة

بختان تاله [ئن] سئی الطالع، سئی الحظ

بخت [ن] ۱ - تهمة ۲ - بهتان، افتراء

بختان تالهى [ن] سوء الطالع، سوء الحظ

بختكار [ن] متهم، مدعى

بخت کردن [ج] الاتهام: ئەرا وە تاهەق بخت کەنە
مەردما!

بخوور [ن] اكل، نهم

بخوور [ن] بخور

بخوور دان [ن] مبخرة

بر ۱ [ن] ۱ - مجموعة: هەر برینگ جووری باسی

کیک ۲ - قطع: بری پەس ها لەی دووله.

۳ - قطع، انقطاع، عزل، انزال ۴ - الوصول

بر ۲ [ن] متلعتهم

بر ۳ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم فاعل:

سەر = سەرپر

برا [ن] شخ، شقیق

برات [ن] هدية، يقدمها الى بيت المتزوجة.

الشخص الذي خصصت له هدية من مهر البنت

براقووه [ن] اصبح بنصر

برادهر [ن] رفيق، زميل، صديق

برادهرى [ن] رفاقة، زمالة، صداقة

برارزا [ن] ولد الاخ، ابن اوبنت الاخ.

برازا [ن] برارزا

برازا و ہذا [ن] حفید الاخ

بران [ن] ۱ - سائق ۲ - قطیعة: بزى برانہ

برآورد [ن] ۱ - ملاحظه، معاینه ۲ - نظر، نظره ۳ -
مقارنه

برآورد گرتن [ج] ۱ - الملاحظه، المعاینه ۲ - النظر
۳ - المقارنه

برای بہر [ن] مماثل، مقابل، متساو، برای بہر یہ کن
برای بر [ن] قطیعة، قطع العلاقه

برہرہ [ن] منجل مسنن يستعمل في حصد الشلب
برہوون [ج] ۱ - التلعم ۲ - الانقسام ۱ - الانعزال
الی قطیع: ولاخہگان برہون
برہیاکردن [ج] الالتحاق ب ۲ - الاكتفاء: نانہگہ:
کہمہ برہیان دا نہ کیگہ.

برج [ن] ۱ - برج ۲ - طالع ۳ - بریق
برجلانہ کی [ن] لعة قديمة يلعبها الاطفال

برد [ن] مدی: بردی تہنگہ. بردی دہس

بردن ۱ [ج] ۱ - الاخذ: کی چہ کوشہگہ برد؟ ۲ - ان
یذہب ب: ٹاو بردہی ۳ - قضاء [الوقت] ۴ - الاشارة
الی: کی ٹاود بردگہ؟

بردن ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتكون المصدر:

سہرسم + بردن = سہرسم بردن

بردنه‌وه [ج] ۱ - الارجاع: کی ئه‌مانه‌تگه برده‌وه؟
۲ - الغلب، الفوز: کی له وازی برده‌وه ۳ - المسح،
الازالة: بانزین له‌که‌ی قوماش بیگه‌وه ۴ - القصر

بررگ [ن] تجین

بررگه [ن] عجر، عجرة

بررگه‌دار [نن] متعجر

بررگه‌دان [ج] التعجر

بررگ دان [ج] التجین: شیره‌گه بررگ داگه.

برزانگه [ن] هذب، رمش العین

برشانن [ج] ۱ - الشوی ۲ - الایلام ۳ - التعذیب

له‌ناو روین خووم برشاننم.

برشیاگ [نن] ۱ - مشوی ۲ - متالم ۳ - متعذب

برشیاان [ج] ۱ - الانشواء ۲ - التعذب: سزیام و

برشیاام بوم وه کووی بریان، بوم وه ته‌ماکووسهر

سخته‌ی قلیان [فولکلور]

برغی [ن] مسمار ملولب او مصومل

برقی [تم] برغی

برك [ن] ۱ - رمی ۲ - قذف

برك دان [ج] ۱ - الرمی ۲ - القذف

برکردن [ج] ۱ - جعله يتلعثم: نه‌خوه‌شیه‌گه زوانی بر

کرد ۲ - الوصول: وهر جه خوراوا بر کردنه‌وجی ۳ -

التقسيم أو العزل إلى قطع أو مجموعات ٤ -

الكفاية: نانه‌گه كه‌مه بر وه پیمانانیه‌گیگ

برنج [ن] ١ - زر، تمن ٢ - معدن البرونز

برنجی [ئن] ١ - ممتاز ٢ - برونزی، نسبة الی برنج،

برنده [ئن] شجاع. کابرا نازاو برنده‌سه

برنده‌یی [ن] شجاعة. برنده‌یی وه قسه نئی‌یه، وه

کرده‌یه.

برنگ [ن] ١ - رمیه ٢ - قذیفة ٣ - التهاب الزائدة

الدودية

برنگخهر [ن] قاذفة

برنگ دان [ج] ١ - الرمي ٢ - القذف

برنگ کردن [ج] الاصابة بالتهاب الزائدة الدودية

بروا [ن] ١ - عقيدة، اعتقاد ٢ - ثقة: بروا وه كهس

نیه‌دبری

بروا کردن [ج] ١ - الاعتقاد ٢ - الثقة

بروه [ن] حاجب

بروه [ن] مطاوعة

بروه کردن [ج] ان ينمو الحاجب

بروه کردن [ج] المطاوعة: یتیمه، دلم بروه نیه‌گیگ

دلی یشکنم

بری [ن] تلعم

بریاگه [ئن] ۱ - مقطوع ۲ - منهوك القوى

بریان [ج] ۱ - الانقطاع ۲ - النهك

بریانوه [ج] ۱ - لا یخسر: کنی بردهوه، کنی بریابهوه؟

بریانوه [ج] - الانقطاع: ملوانکه گهی بریابهوه:

بریه [ن] - صيرة - دون استعمال الكيل او الوزن:

گه نمه گهی وه بریه فروشت.

برین ۱ [ج] ۱ - القطع ۲ - [المسافة] ۳ - القص ۴

- الجزء ۵ - الشقوة - البتر ۷ - التبجح: قره برن و

هیچ له بیان نییه.

برین ۲ [باش] تضاف لی الاسم فتكون المصدر:

بهره - برین = سهر بریل: سهر بریل

برینه [ن] - جز الصوف: سهر بریل: سهر بریل

برینه کبیر [ن] - الذي يجز الصوف

برینه کوردن [ن] ان يجز الصوف

برینهوه [ج] ۱ - قمع (الزبان) ۲ - انهاء (المشكلة)

بز [ن] عزز

بزا [ئن] قابل علی نحس والولادة (حیوان)

بزه [ن] ۱ - بسمة ۲ - بشاشة: بزهی دوی سیولی تی

بزهی دوی سیولی تی (دو) سعید و میهنج

بزهن [ئن] شجاع، قدر علی القيام بالمهمات الصعبة

بزه خهنگ [ن] ابتسامة

بزرگ [ئڻ] عظيم: په نامان وه خودای بزرگ.

بزرگی [ن] عظمت: بزرگی ته را خودایه.

بزرگير [ن] تاجر الاغنام

بزرگيری [ن] تجارة الاغنام: سابه مير کاري بزرگيری به

بزرگيری کردن [ج] امتهان تجارة الاغنام

بزمار [ن] مسمار

بزماره [ن] ۱ - ثولول القدم ۲ - مرض يصيب ثمار

النباتات

بزن [ن] ماعز

بزن ترينه [ن] عشب بري حاد الطعم، حريف الطعم

بزن ريشه [ن] لحية الماعز: عشب بري

بزن مژهك [ن] ورل: حيوان من الزواحف

بژ [ن] ۱ - نقش ۲ - سنا السنابل

بژار [ن] نخالة

بژار کردن [ج] التنظيف من النخالة: تنظيف الزرع

من الاعشاب الضارة.

بژانگ [تم] برژانگ

بژبژ [ئڻ] منقوش

بژبژ بوونه وه [ج] ان يصبح منقوشا: قوی بژبژ

بوونه.

بژبژی [تم] بژبژ

بژمیر [ن] ۱ - محاسب ۲ - عداد
بژی مهمر [ن] عیش الکفاف: کاره گمان بژی مهمره.
بسات [ن] کوکب الارض، البسیطة
بسلمان [ن] مسلم
بسمار [تم] سمار
بسماردان [چ] اصابة ثمار النباتات بمرض البقع
بسین [ن] مشتري

بشیون [ن] ۱ - مخرب ۲ - فوضوي
بغ [ن] بغض، حقد
بغ وه بغ جوون [چ] الامتلاء بغضا: له قسه گمان
بغ وه بغ چگک
بغده [ن] سکین کبیر
بغواری [ن] مدخنة
بغواز [ن] ۱ - بغواز ۲ - حوض الماء المتجمع
بغواز کردن [چ] اسالة الماء من حوض الماء
المتجمع
بغوز [ن] التهاب (جرح)
بغوز کردن [ن] التهاب: زه خمه گهی بغوز کردگه
بغیره [ن] غریب عکس قریب
بفرووش [ن] بائع

بفه [ثن] خطر (طفل)

بك [ن] السطح (كعاب)

بکهر [ن] فاعل: کهرس بکهری ئی کاره نی به

بگره [ك] افرض: بگره ئهوانیش هاتن، ته گپیرمان وه

چه بیوا

بگیر [ن] اعتقال جماعي

بلاجه و [ثن] عجیب: ئی کاره فره بلاجه وه

بلاچانن [ج] السننا: ناسمان بلاچنی

بلاچه [ن] سنا الیریق

بلاچو هوو [ن] بریق ورعد

بلاش [ثن] محلی، بلا مقابل

بلاؤوک [ن] شجرة قراصیا

بلاؤوک [ن] شجار: خشبة توضع فی فم القطیم لئلا

یرضع

بلاؤوک کردن [ج] الشجار

بلباس [ن] الدباس

بلبیل [ن] ۱ - بلیل ۲ - کنایة عن الطلاقة فی التكلم:

له عهده بی بلبله.

بلبله [ن] تندق: خروج السوائل بقوة

بلبله دان [ج] التندق: خورن له سهری بلبله دا

بلخه [ن] ۱ - فوضی، شغب، مشكلة

بَلَّخَهُ وَنَانَ [ج] ۱ - اثاره الشعب والفضوى

والاضطراب ۲ - اثاره المشاكل

بَلَّخَهُ وَنَهَرَ [ن] ۴ - فوضوى، مشاغب ۲ - مشير

المشاكل

بَلَّغْتَهُ [ن] آفة ، طاعون

بَلَّقَ [ن] فقاعة

بَلَّغَهُ بَلَّقَ [ن] فقاعة متكررة

بَلَّقَ دَانَ [ج] ان يكون فقاعات

بَلَّنَ [نن] ۱ - طويل ۲ - عال، شاهر، شامخ، سام

بَلَّنَ بَوُونَ [ج] ۱ - ان يصبح طويلا ۲ - ان يصبح

عاليا، شاهقا، شامخا، حسام

بَلَّنَ كَرْدَانَ [ج] ۱ - الاطالة ۲ - التعلية: فوه بلنى

ديواره گه مه گه ن.

بَلَّنَغُوَ [ن] مكيرة الصوت

بَلَّنَى [ن] ۱ - طول ۲ - علو، شموخ، سمو

بَلِّيَاقَ [ن] عدسة العين .

بَلْوُورَ [ن] ناي

بَلْوُورَى [نن] ناصع البياض

بَلَّيْزَهَ [ن] وهمج، لهب، تاجج

بَلَّيْزَهَ دَارَ [نن] وهاج، متاجج

بَلَّيْزَهَ گَرْتَنِ [ج] التوهج، التاجج: تاگره گه بلئزه

گرت

بَلَيْسِك [ن] سفد - بَلَيْسِكِي گوشت.

بَلِيْمَهت [ن] ۱ - ذاهية ۲ - عالم

بَلَيْن [تم] بَلَيْن

بَمَر [تن] ۱ - معرض للموت ۲ - محضر علی وشك

الموت. حومه چونه؟ بمره.

بِن [ن] ۱ - قاع، قعر ۲ - قاعدة، اسفل ۳ - نهاية ۴

- جذر ۵ - اصل ۶ - غشاء البكارة

بِنار [ن] سفح الجبل

بِنَه [ن] حمار يربط في الوسط او الجهة اليسرى عند

درس اليدرة: خمرى بِنَه.

بِنَهجَهك [ن] ۱ - اصل، اساس ۲ - سلاله

بِنَهْرَهت [ن] ۱ - اساس (البناء) ۲ - بداية

بِنَهْمَالَه [ن] ۱ - اسرة ۲ - عائلة مشهورة

بِنَهْوَان [ن] التي تقوم بادارة البيت، كناية عن الزوجة

بِنَهْوَكِرْدَن [ج] التزايد: ما شغللا مهردمهگه بِنَهْوَكِرْدَن

بِنَهْوَكِرْتَن [ج] الترسب، التقعر: چشت قورس بِنَهْو

گِرِنگه

بِنَهْوِنَان [تم] بِنَهْوَكِرْتَن

بِن بَر [ن] اجشاث، امتصصال

بِن بَر بُوون [ج] ان يتشصل، ان يچث

بِن بَر كِرْدَن [ج] الامتصصال، الاجشاث: بَهْلِك تا

بنبری نه کهی ههر سهوز بوو
بن تعمّل [ن] اساس (البناء)
بنج [ن] ۱ - جذر ۲ - اصل، قاعدة، اساس
بنجه و دان [ج] التجذر: داری کونار بنجه و دینگه
بنجفانگ [ن] شجرة التبخير
بنج کوتان [ج] ۱ - الترسخ ۲ - التجذر: شهوك بنج
کزی له زهوه
بنجگه [ن] جنبه، شجيرة
بنجال [ن] ۱ - ما يوضع من الغلة في الحفور ۲ -
رائحة الغلة التي تحفظ في الحفور
بنجینه [ن] اساس، اصل
بنجهرمان [ن] ما يبقى في البدر بعد جمع الحاصل
بنندان [ن] ما يوضع في السطح من جيوب
بندررس ۱ [ن] ۱ - اصل، اساس ۲ - اوليات،
حيثيات: کس نه چگه نه و بندررسی کاره گه
بندررس ۲ [ن] ۱ - اصل ۲ - صادق
بنرچلهک [ن] اصل، اجداد، اسلاف
بنعام [ن] اسلاف: له بنعام قومون
بنشرووژتهک [ن] الحلقوم
بنکاری [ن] اوليات، حيثيات: تا نه چته و بنکاری
نیدزانی چمه

بنکه [ن] ۱ - قاعدة ۲ - مقر

بنکهن [ن] اجشاث

بنکهن کردن [ج] الاجشاث: گیا تا بنکهئی نه کهی
هر سهونز بوو.

بنکرتهک [ن] حکاكة، ما يلصق من الطعام بقعر القدر

بنگر [ن] رواسپ

بنگرتن [ج] الترسب، التقرع: خهرگ، له ثاو
بنگرئی.

بن نان [ج] ۱ - التأسيس، البدء، الشروع: بنی
وازی نان.

بننگ [ن] الاوغل: خانگه بننگه گه گهوراس.

بن هاتن [ج] ۱ - النفاذ ۲ - الانتهاء: چه بوئی کاره
هر بنی نه هات!

بنووک [ن] اكلة تعد من الطحين والدهن

بنیا [ن] اصل، اساس، قاعدة

بنیان [ج] ۱ - البدء، الشروع ۲ - وضع الاساس:
بنیانی خانگی ناگه.

بو [ن] ۱ - بوم ۲ - [م] شخص ابله

بوّه [ن] امكانية: کوره، بوهو نهوه نیمزانی

بوچ [ن] ابله

بوچی [ن] بلاهه

بوچگ [ن] ۱ - صغیر عمرا ۲ - صغیر حجما

بوچگ بونونهوه [چ] ان یصغر

بوچگ کردنهوه [چ] التصغیر

بوچگی [ن] صغر

بوخچه [ن] صرة، حزمة، منديل کبير توضیح فيه

الملابس

بوغرا [ن] نذر ویكون عادة اكلة وليست ذبيحة

بوغرا کردن [چ] النذر اكلة: بوغرای کردهه نهرا

سالمی کوردم.

بوو [ن] ۱ - عطر ۲ - رائحة ۳ - شم ۴ - تنکبه

بووت [ن] ۱ - سيب ۲ - اجل، بخاطر

بووتگ [ن] ذرة، كمية قليلة جدا

بوو خوهشه [ن] نبات الشیح

بوو خوهشکه [نم] بوو خوهشه

بوودار [ن] رواج، ذورائحة، قواج

بوودان [چ] تنکبه الطعام: بووی گورشتهگه بنده.

بوور [ن] بني (لون)

بوورانن [چ] النعير، الجشير: وهتارام قسه بکه، کهم

هاوار بکهو بیورن.

بووره [ن] نعير، جشير

بوورهپياک [ن] رجل عادي، رجل غير مشهور

بوورهك [ن] ۱ - جبس ۲ - طير عديم العرق

بوويه كردن [چ] النعير، الجثير

بوورهولنى [ن] نبات

بووربوونهوه [چ] ان يصحح بني اللون

بوور كردنهوه [چ] جعله يصحح بني اللون

بوورى [ن] ۱ - انبوب ماء ۲ - حالة كون اللون بنيا

بووريز [ن] نكهة [الطعام]

بووريز كردن [چ] تنكيه الطعام: بووريزى قهزانه

نه كرده

بووق [ن] اوراق البصل ذات الازهار

بووقانن [چ] ۱ - النيب ۲ - العياط

بووقاو [ن] حساء يعد من اوراق البصل

بووقه بووق [ن] ۱ - نيب متواصل ۲ - عياط

متواصل

بووقى [ن] بوق، آلة موسيقية

بوو كردن [چ] ۱ - التعفن: گوشته گه بوو كردگه ۲ -

الشم: بروى بکه بزان چهنى خواهه ۳ - التشم:

که چهل بوو چستى كرديده!

بووگن [ن] عفونة

بووگن كردن [چ] التعفن: په نيره گه بووگن كردگه.

بووگرتن [چ] ۱ - الاصابة بالرائحة: زه خمه گه ي بوو

گرتگه. ۲ - التحلي بصفات الاخرين: بوو براده ره گه ي

گرتگه.

بوولانن [ج] البُعار: جوور بون شاخ شكيانگ هر
بوولنى .

بووله [ن] بُعار: صوت الماعز

بووله بوول [ن] بُعار متواصل

بوولنگ [ن] داء المعجمة

بوون ۱ [ن] ۱ - وجود: بوون ونه بوونيان يه كيگه ۲ -

سبب: من وه بوون نه وانه وه تويش هاتم ۳ - اجل،
خاطر: له بوون نه وان دهنگ نه كردم .

بوون ۲ - [ج] ۱ - الكينونة ۲ - الصيرورة ۳ -

الوجوب

بوون ۳ [پاش] تضاف الى الصفة فتكون المصدر:

پر = پر بوون .

بوونه [ن] علاقة، صلة:

بوونهوه [ج] ۱ - انفكك (العقدة) ۲ - زوال العقدة او

الربط بين الزوجين وبذلك يستطيعان الاتصال

الجنسي

- لى بوونهوه [ج] - الانفكك ۲ - الانتهاء من (عمل):

كهى له خوهرين بوونهوه؟

بوويهمه [ن] غطاء الرأس للنساء «چرغده»

بى ۱ [پش] تضاف الى الاسم فتقلب المعنى

وتحواله الى صفة: كار: بى كار

بی ۲ [ن] شجر الصفصاف

بی ٹاگا [ئن] غافل، لاعلم له

بی ٹامان [ئن] قاس، عديم الرأفة

بیار [ئن] غیر مشغول بعمل ما. دهسیان بیارہ

بیانگہ [ن] حجة، عذر

بیانگہ گرتن [ج] التحجج : ورسگی نی یه وهائی بیانگہ
گری.

بیوان [ن] ۱ - الصحراء، ارض قفراء ۲ - فقدان
الوعي

بیوان بوون [ج] فقد الوعي : له گهرمی دلم بیوان
بو.

بیوان کردن [ج] جعله يفقد الوعي

بیوانی [ن] ۱ - ارض واسعة قفراء ۲ - حالة فقدان
الوعي

بی ٹه نازه [ئن] ۱ - لا مثل له ۲ - بلا حدود

بی ٹووده [ئن] متطفل : قسه مهكه، تهوه چهنی بی
ٹوودهی!

بی باک [ئن] شجاع، باسل، صندید

بیباکی [ن] شجاعة، بسالة.

بی باوهر [ئن] شکاک، مرتاب

بیباوهری [ن] شك، ارتياب

بی بهخت [ئن] ۱ - سیء الحظ ۲ - غدار
بی بهر [ئن] عقیم، غیر مضمّن: داری بی بهر بر نهی.
بی بهش [ئن] محروم: من له گشت چشتی
بی بهشم.

بی بن [ن] عمیق: لا یسیر غوره
بی پایان [ئن] لا متناهی: ناسمان بی پایانه
بیّت [ن] اراجیز شعریة فولکلوریة
بی تام [ئن] عذیم الطعم
بی تاوان [ئن] بریء: هیچ نه کردگه، بی تاوانه
بی تهل [ن] لاسلکی.

بیتر [ئن] احسن، افضل
بیجامه [ن] بیجامه
بیجگه [أ] استثناء: ماعدا، عدا، باستثناء: بیجگه له
نەوان، کەس ئی کاره نیه کیگه.
بی چاره [ئن] مسکین، لا حیلە له.
بی حەیا [ئن] مستهتر، لا حیاء له: بی حەیا باکی
له هیچ نی به

بی حەیا [ن] استهتر
بی حورمهت [ئن] معدوم الاعترار
بیخ [ن] ۱- لثة، تیجان الاسنان ۲- جذر
۳- قاعدة، اساس: له بیخا داره گه نه لکه نی.

بی‌خار [ئن] نقي، صاف

بیخود [ئن] عديم النفع، بلا فائدة: هرچگ بکمی
بیخوده

بیخودا [ئن] ۱ - کافر ۲ - ظالم: بی‌خودایه، به‌زه‌بی
وه که‌سا نیه‌تیگ

بیدار [ئن] ۱ - مورق، مستیقف، ساهر: هه‌رشه‌و
بیدارم

بیداربوون [چ] ۱ - التارق ۲ - الاستیقاظ

بیدارکردن [چ] جمله‌یورق ۲ - الایقاظ

بیداری [ن] ۱ - ارق: فره‌بیداری‌کیشایه ۲ -
استیقاظ، بقظه

بی‌ده‌ره‌تان [ئن] ۱ - لا‌مجال‌له ۲ - لا‌معیل‌له:
ته‌نیا‌بال‌و‌بی‌ده‌ره‌تانم

بی‌ده‌رمان [ئن] عضال: ده‌ردی‌بی‌ده‌رمان

بی‌ده‌سه‌لات [ئن] ۱ - مسکین ۲ - ضعیف ۳ -
عاجز: بی‌ده‌سه‌لاته، کار‌له‌وه‌ری‌نیه‌چوو

بی‌ده‌سه‌لاتی [ن] ضعف، عاجز

بی‌ده‌نگ [ئن] ۱ - ساکن، صامت، هادی: وه‌بی
ده‌نگ‌کار‌خوه‌یان‌کردن

بی‌ده‌نگی [ن] ۱ - سکوت، صمت

بی‌ده‌رامت [ئن] لا‌مورد‌له

بیراخ [ن] علم، رایة

بیره [ن] مشروب بیره

بیرهم [ن] ۱ - حمرة الشفاه ۲ - شجرة دارم

بى بى [ثن] ۱ - غير معقول: ثنى كاره بى بى ۲ -

غير مسلوبك

بیزار [ثن] مزعوج، منزعج، مسؤم

بیزار بوون [ج] الاتزعاج، السأم: له وقعره نهخوه شم

له گیلانی خوهم بیزار بومه .

بیزار کردن [ج] الازعاج، جعله مسؤماً .

بیزاری [ن] اتزعاج، سأم

بیزگك [ن] وحم

بیزگك کردن [ج] التوحم

بیزگوان [ن] المرأة المتوحمة

بیس [ن] عشرين (۲۰)

بیسهمین [ثن] العشرين

بیسم [تم] بیسهمین

بى شهرم [ثن] وقع، قليل الحياء

بى شهرمى [ن] وقاحة، قلة الحياء

بى شوو [ثن] ۱- كثير ۲- يتعدى الحدود: كارى بى شوو

مهكه

بى عار [ثن] ۱ - غير مبال بالامور ۲ - كسلان

بی‌خاری [ن] ۱ - عدم المبالاة ۲ - كسل
 بی‌خوش [نن] صاف، نظیف، لا شابۀ عليه
 بیفاده [تم] بی‌شور
 بیفادگی [ن] تجاوز حدود الاعراف والتقالید
 بی‌فبر [نن] ۱ - قبیح ۲ - نافر
 بی‌فبری [ن] ۱ - قبیح ۲ - فساد
 بی‌کار [نن] عاطل، بطل
 بی‌کاره [نن] ۱ - قليل ۲ - خلیل ۳ - شیه
 لا تذاکر
 بی‌کاری [ن] بطالة : جمعشیر، به دور مانگه بی‌کاری
 کیشی
 بی‌کس [نن] وحید، لا معین له
 بی‌کسی [ن] حالة کون الفرد وحیداً، لا معین له
 بیگاز [نن] ۱ - فتحة ۲ - خلوة
 بیگانه [نن] ۱ - غریب ۲ - اجنبی
 بی‌گونا [نن] بری : گوناکار درجگه و بی‌گونا بیه
 بیهر
 بیل [ن] مسخا
 بیلی تاو نیلگری [نن] لا یقتل الخیر الذی اصابه
 بیل [ن] طین متعفن وحمائم
 بی‌لاین [نن] مخایب، غیر منحاز

بیلایینی [ن] حیناد، عدم الانحياز: عراق له ناو

دهولمتان، سیاستی بی لایینی پهیرهو کیک

بیللق [ن] ۱ - طعن ۲ - استهزاء ۳ - تعبير

بیللق دان [ج] ۱ - الطعن: نیه بوو بیللق له برادهری

خوود بدهی.

۲ - الاستهزاء: هه رکه سی وه لایایا وه بوو بیللق لی

دیگی. ۳ - التعبير

بیللقدهر [ن] ۱ - طمان: بیللقدهر له ناو مهردم خوونی

تاله. ۲ - مستهزیء ۳ - معبير

بیم. [ئن] صحي: زهوی بیم

بیمار [ئن] مريض، علیل

بیمار بوون [ج] التمرض

بیمارسان [ن] مستشفى

بیمار کهفتن [تم] بیمار بوون

بیمار کردن [ج] جعله يتمرض: سهردی بیمارم کیک

بیماری [ن] مرض، علة، عاهة: بیماری له هم

دهسی خراوتره.

بیماری گرتن [ج] الاصابة بمرض: بیماری زهدهی گرتگه.

بیمی [ن] كون الشيء (ماء، ارض) صحيا

بین ۱ [ن] وجود: له بین جوو

بین ۲ [نك] ۱ - بین: مه ندملی ها له بین خانه قی و بهدره

۲ - فیما: بینی من هاتم ناسمان سا بو
 ا - له بین بردن [ج] ۱ - الافناء، القضاء: کابرا
 دژمنی خوئی له بین برد ۲ - الاماة.
 ب - له بین چوون [ج] ۱ - الفناء ۲ - الموت:
 شهرة هلاک خوئی کرد، ثلخرئی له بین چوو
 بی ناموس [ئن] ۱ - قلیل الحیاء ۲ - غیر شریف:
 نادمی بی ناموس دهن دریزی له مهردم کیگه.
 بی ناموسی [ئن] ۱ - قلة الحیاء ۲ - انعدام الشرف:
 بی ناو [ئن] مجهول

بی نهوا [ئن] معلوم، محروم، بانیس

بین بین [ئک] من حین لآخر، من وقت لآخر: برا
 گه وراگه مان بین بین سهه دینگه لیمان.

بی نمازی [ن] العادة الشهرية

بی هوش [ئن] معنی علیه، فاقد الوعي:

نهخوشیه گه ی فوه سهخته، بی هوشی کردگه.

بی هوشی بوون [ج] فقدان الوعي، ان یغمی علیه:

بینی نهخوش بو، دوو جار بی هوش بو.

بی هوش کردن [ج] افتاد الوعي، جعله یغمی

علیه: بوو غاز زخال بی هوشی کرد.

بی هوشی [ن] حالة فقدان الوعي

بیوه [ئن] ۱ - ارملة ۲ - ارملة

بیوه بیون [ج] الترمل، ان یصبح ارملا او ارملة: نهو
نافرته شوه گهی مردو بیوه بو.

بیوه ژن [ن] ارملة.

بیوه کردن [ج] الارمال، جعله یترمل

بیوهی [ن] مسالم، غیر مؤذ، لا یثیر المشکال: بیرام

کابرایه کی بیویه.

بیوهی [ن] حالة کون الفرد مسالما: یا خودا ههر

بیوهی و توشی بهد نه یای (دعاء)

بیوهی [ن] حالة کون الفرد ارملا او ارملة.

پ -

پ [ن] / بی / الحرف الثالث من الألف بلفه

پا [ن] ۱ - قدم: دهسی له پای شوورتره (بهتد): ۲ -

قائمة: ولاحی جوارپا: ۳ - زئاد البندقية: پای تفهنگی

لی کیشایهوه.

۴ - ظل: له پای دارنی نیشتو: ۵ - مقبمة، أقدام:

پاجه وئ.

ا - پا له شوونی پای نیهنی [در] لا یضاهیه احدنی

کهنس پا له شوونی پای علی نیهنی.

ب - پاوهچه فته و نانا [در] الانحراف عن الطريق، عن

النهج المعتاد: ههر کهنس پا. ووجه فته و نا پای بووری

ح - پا-وهيه كاهاتن [ج] الارتباك في المشي : له ترسا
پای ووهيه كاهات.

ه - نهو پاچوون [ج] أن يتعمل : ئي كه وشه يله
بوچگن . پروا نيه كه م بچته و پام .

و - نهو پا كه فتن [ج] / طفل / البدء بالمشي : منديا
كه فتنگه سهو يلا .

ز - نهو پا كردن [ج] الانتعال : هيچ نهو پانه كردو وه
پای په تي چگه .

ح - نهو ژير پاچوون [ج] التحريض على

ي - له پا كه فتن [ج] فقد القدرة على المشي نتيجة

مرض أو كبر سن : خاوه ر پير بو وه له پا كه فتنگه

ك - له سهه رپا [ژن] على الزناد، مهية للاطلاق

تفهنگه گه ها له سهه رپا .

ل - له وهه پانان [ج] ١ - الاشتراط مقدماً . ٢ -

التنبيه، التحذير

م - وهپا [ئك] على الأقدام : وه پا هاتن

ن - وه پاوهو وسائين [ج] ١ - المساعدة على

الوقوف :

٢ - جعله في وضع عمودي

س - وه پایا هاتن [ج] المجازاة : له دهو كردن ، كهس

وه پایا نيه تي .

- ٤ - وه پایا هاوردن [ج] القدح (زند البندقية): دهس
وه پای تفهنگه گه یا هاوردو رمه لی وسان
پایرین [ج] ١ - الانقطاع (عن الزیارة): شعری شهوه
تهرا پای لیمان برینه؟ ٢ - منع الآخرین (من الزیارة):
کرم پای کووهی بریه له لیمان
پایا [ن] ١ - مماثلة. ٢ - اهتمام، اکثرات. ٣ -
تربث
پایابوون [ج] ١ - الاهتمام، اکثرات: پایای قسهی
تهو مهر.
پایا کردن [ج] ٢ - التماطل: ئیدی تهرا نیمچی، ههر
پایا کهی؟
٢ - التردد: فره پایا کهن لی کاره. ٣ - اکثرات: پایا
بکهن تا شهوه ری راسی تی وه دهسمان
پایه تی [ن] حافی القدم.
پایه روو [ن] واثور.
پایه رووین [ن] موثور، ذو واثور: مامری پایه رووین.
پاپوش [ن] لباس المرأة [سروال]
پایانگ [ن] رجاله: جوار سوارو جوار پایانگ.
پانهخت [ن] عاصمة، حاضرة: بهغدا پانهختی عراقه.
پاتشا [ن] ١ - ملك. ٢ - سلطان. ٣ - حاکم
پاچسال [ن] ١ - حفر بالقدم. ٢ - کنایة عن عدم
الاستقرار من الام.

- پاچال وه پاکنین [در] لایقر له القرا :
له زانی دگانم، تمشه و تا وه شه و کنی پاچال وه په
که نیم .

پاچان [چ] ۱ - التفتیت : دورد پاچانهی
پاچه [ن] ۱ - أقدام الجیل ۲ - رأس وأطراف الحيوان
۳ - أكلة تعد من رأس واطراف الحيوان .
پاچقول [ن] عکرة

پاچقول دان [چ] العکرة : پاچقولی داو وه دمه وه
پاچگ [ن] ۱ - کراع ۲ - لفة طويلة من الخيوط،
لفيفة

پاچک کردن [چ] الکرع، اللف .
پاخسن [چ] ۱ - فقد القدرة على المشي وبالتالي
التخلف عن الركبة: خهر که وه له ری پاخسن و
هیشتهی چی به و ص

پاده [ن] تعادل (لعبة الورق)
پادشا [تم] پاتشا
پادشا وه رزیر [ن] لعبة الملك والوزير
پادشایه تی [ن] الملكية

پار [ن] السنة الماضية: پار له شمسال سه ردتو بو .
پاره پاره [ن] مقطع
پاره پاره کردن [چ] التقطع

پاره که [تم] پاره

پارچه [ن] ۱ - قماش ۲ - قطعه ۳ - جزء

پارچه پارچه [ئن] مقطع

پارچه پارچه بیرون [ج] ان بتقطع

پارچه پارچه کردن [ج] التقطیع

پارچینه [ن] ۱ - سلیم ۲ - درج ۳ - مواطیء قدم

على سطح الأبار والحفور العميقة تكون كالدرج أو

السلم للتزول والصعود: درك و درج

پارخچه [ن] رعب

پارخچه گرتن [ج] الأصابة بالرعب: نه پاری

تیه که می ، پارخچه گرتیده!

پار ستهنگ [ن] صابورة التميزان

پاروو [ن] ۱ - مجداف ۲ - عرافة

پاروو دان [ج] ۱ - الجدف ۲ - الفرق

پار یزین [ج] الحفظ، المحافظة على

پارین [ن] عجل يعمر سنة واحدة

پارینگ [ن] مجاری حول البيوت لتضريف مياه

الأمطار

پاس [ن] نباح

پاساری [ن] عصفور

پاسا کردن [ج] ۱ - التامی ۲ - التجاهل

پاسهوانی [ن] حراسة.

پاسهوانی کردن [ج] الحراسة.

پاسر گیاه [ثن] ۱ - متفرج ۲ - ملتهب

پاسر گیان [ج] ۱ - التفرح ۲ - الألتهاب.

پاس کردن [ج] النجاج

پاشا [ن] ۱ - ملك ۲ - سلطان - حاکم

پاشایه‌تی [تم] پادشایه‌تی

پاشایی [تم] پاشایه‌تی

پاشایی کردن [ج] امتهان الملوکیة.

پاشر دمه [ن]

پاشکویو [ن] مؤخره: پاشکویو ثوتومیل

پاش و پیش [ن] تقدیم و تأخیر، قلب، عکس

پاشیم [ن] سحور، وجبة السحور

پاک [ثن] ۱ - نظیف ۲ - نقي ۳ - صاف ۴ - طاهر

۵ - نزيه ۶ - تماماً.

پاکت [ن] علبه

پاکه‌وکه‌ر [ن] منظف

پاک بوونهوه [ج] ۱ - التنظيف ۲ - التصفية

پاک‌کردن [ج] وقوع الطلقة أمام الهدف: کورله‌گه‌ی

سه‌کردن تا پاک‌کردن؟

پاک کردن [ج] التنظيف، التطهير، التنقية

پاک‌کردنهوه [ج] التنظيف، التطهر، التنقية

پاکى [ن] ۱ - نظافة، نقاوة، صفاء

۲ - طهارة، نزاهة

پاکیشان [ج] ۱ - ان یتخذ (الشاي) ۲ - ان یتوى
الطعام

پاکیشانهوه [ج] الأنسحاب فجأة من . لهوه حتى
تهنگى له برادهرى خوهى پاکیشیگهوه .

پاکى کردن [ج] ۱ - الأهتمام بالنظافة

۲ - الأهتمام بالطهارة .

پاگسرفن [ج] ۱ - الوصول الى المكان المقصود:

سوارى ولاخى برون، مناله كسات پانیه گرن . ۲ -
/ طفل / الوقوف والمشي : شمال هيمان گهولى كنگه

تا پا گرتگه؟

پال [ن] ۱ - جنب ۲ - سفح (الجبل)

پالموان [ن] بطل، ضنديد

پالموانى [ن] بطولة

پالتاو [ن] معطف

پال دانتهوه [ج] ۱ - الأهتمام بـ ۲ - الألتجاء

والأضطجاع ۳ - الأتكاء : پال دا وه ديوارينگهوه

پالدو [ن] مذيلة : خيط يشد به جلال الحيوان من

الخلقت

پالدوته كائن [ج] التملق . بيمه، كههم پالدو بتهكن!

پآفت [ن] ترشیح ۲ - تقطیر ۳ - التصفیة
 پآل نان [ج] ۱ - الدفع ۳ - جعله ینصرف
 پآیشت [ن] میزل
 پآیشتاو [ن] یزل
 پآلین [ج] ۱ - التصفیة ۲ - الترشیح ۳ - التقطیر
 پامل [ن] ۱ - إلیحار ۲ - إلیحار
 پامل بیون [ج] الألیحار: فره پاملی منه.
 پامل کردن [ج] الایحار: پاملی کرد، تا چگه نهولیا.
 پاملی [ن] ملحة
 پا نان [ج] ۱ - تخفیف او تنزیل (صوت):
 کهمی پای رادیوه گه بنه. ۲ - تأمین البندقیة: پای
 تفهنگه گه بنه ۳ - الاسراع: ذیره، کهمی پاد بنه.
 پاندان [ن] قلم حبر
 پاوار [ن] عابر السبیل، ابن السبیل
 پاوه شاننه - پاوه شاننی [ن] الهدیة التي یأخذها الخطیب
 الی بیت خطیبته قبل الزفاف وتكون عادة من
 الماکولات.
 پاوه گهزدان [ج] الصمغود: یهك سععت پاوه گهز
 بدهین دژمن شکیگهوه
 پاوه ماننگ [ن] المرأة الحامل فی الشهر الأخير من
 الحمل

پاوه مانگی [ن] حالة كون المرأة حاملاً في الشهر

الأخير من الحمل.

پاوه مووری [ن] عتابه، رثاء

پاوه ن [ن] ۱ - صغد، غلال ۲ - عملة إنكليزية

پاوهو [ن] أشبیه العروس

پاوه وکردن [ج] استضافة العروس بعد الزواج.

پاهاوردنهوه [ج] ۱ - الترحل: له خمري شیتان. پا

هاوردنهوه.

۲ - جعله يترحل: له كولی فاتره گه، پای هاوردنهوه.

پاهه له له [ن] نبات ربيعي

پایار [ن] ذو مكانة، ذو شأن

پایار بوون [ج] أن يصح ذو مكانة، ذو شأن

پایار كردن [ج] جمع ذو مكانة، ذو شأن

پایه [ن] ۱ - منزلة، مكانة، شأن

۲ - درجة من السلم

پایخ [ن] عقله لصغار الأغنام

پایخ كردن [ج] ربط صغار الأغنام بعقله

پایدار [ن] دواسة الدراجة الهوائية

پایز [ن] ۱ - صيف ۲ - خريف (في بعض المناطق)

پایزانه [ن] صيفي

پایزه [ن] صيفي

پایزی [ن] صيفي

پایزدگ [ن] فتيلة الطلقة

پایژ دنگ [تر] عقب الرجل

پایژ دوو [ن] حلب الأغنام مرة اخرى بعد السماح

لصغارها بالرضاعة منها

پاین ۱ [ن] ۱ - حد ۲ - نهاية

پاین ۲ [ج] الانتظار، الترقب: کنی لیره پای؟

۲ - الحراسة: وه شهو بوسانه گه پان

په پگ [ن] رغيف صغير (حنونة)

په پوله [ن] فراشة

پهت [ن] ۱ - جبل ۲ - مجال: مهرگ پهت پی نه دا.

پهته سوو [ن] غُطبة

په تنگ [ن] انكاف

په تنگین [نن] أنكافى، خاص بالانكاف

په تو [ن] بطانية

په تی [نن] ۱ - خالص، صرف، بحت

۲ - مجاني، ۳ - خال، ۴ - عار، ۵ - حاف، ۶ - حارس

الرأس

په جامه [ن] ملابس النوم

په چیه [ن] مريض الأغنام

په خش [ن] ۱ - إنتشار، ۲ - تبعثر

په خشه [ن] بق (حشرة).

پهخشه وکهر [ن] ناشر

پهخش بوونه وه [ج] الانتشار

پهخش کردنه وه [ج] النشر

پهر [ن] النعجة ذات الوجه الأسود

پهر [ن] ۱ - ریش ۲ - انفلات ۳ - جانب ، طرف

۴ - حد ۵ - زعائف ۶ - طفر ، وثوب

پهراش [ن] ۱ - شظية ۲ - قطعة صغيرة

پهراش پهراش بوون [ج] التهشم:

پهراش پهراش کردنه وه [ج] التهشم

پهراش [ن] نوع من بنادق الصيد [کسرية]

پهراش [ج] ۱ - ترك (سطر - موضوع): خمت

مه پهرن ۲ - التلقیح: ماهین له نهسپ پهراش

پهراشه وه [ج] جعله يعبر: له جووه گه پهراشه وه وه

هائه وه

پهراویز [ن] حاشية ۲ - هامش الكتاب

پهراویز گرتن [ج] التروید بالحاشية

پهره [ن] ۱ - ورق الكتاب ۲ - ورق النيات والأشجار

۳ - جوار: هاو پهزه

پهره سه نن [ج] ۱ - التوسع ۲ - الانتشار

پهره سزَن [ج] حرقة ، أيداء: په ره سزَن نا وه دلیه وه

په ره سین [ج] ۱ - الأيمان ۲ - العبادة

په ره پین [ن] نبات بریینه

په رتهك [ن] قوه: په رته كي بريا.
په رتهك برياگه [ن] منهوك القوي
په رتهك بريان [ج] انهيار القوي

په رتهك بربن [ج] جعله تنهار قواه
په رتخ [ن] ۱ - قعر ۲ - الحد الأقصى
- نهو په رتخ بردن [ج] ۱ - التعقير. ۲ - ايصال الشيء
الى نهايته ۳ - اكمال الشيء بصورة تامة: نهوان، كار
نيهوه نهو په رتخ
په رچ [ن] مشكلة.

په رچ دانموه [ج] حل (مشكلة، امر) المادة
السابقة. كهس نيه توهني په رچي شي كاره بيگاوه.
په رچم [تم] په رچ

په رچم دانموه [تم] په رچ دانموه.
په رچين [ن] سياج

په رچين گرتن [ج] التسيج

په رداخ [ن] ۱ - كاس. ۲ - قلدح. ۳ - مليء قلدح:
سي په رداخ خواردم.

په رده [ن] ۱ - غطاء. ۲ - ستار، ستائر. ۳ - غشاء:
په ردهي جهوي درياگه.

په ركه م [ن] داء الصرع

په ر كردن [ج] انماء الريش: جو جگه گه په ر نه كردگه

په‌رگه‌ما [ن] ژبیر

په‌رنکه [ن] ۱ - طفر. ۲ - مطفر: مکان الطفر.

په‌روا [ن] حد.

په‌روا برین [ج] أن يتعدى الحدود: گه‌نی په‌روا

بریه.

په‌روازه [ن] أطار: په‌راوزه‌ی قاپی

په‌رواته [ن] ۱ - مروحة. ۲ - ریش المروحة.

په‌روه‌رده [ن] تریبه

په‌روه‌رده‌بوون [ن] أن يتربى: نه‌یه له کوو په‌روه‌رده

بوو؟

په‌روه‌رده‌کردن [ج] التربية

په‌روه‌رده‌نگار [ن] الله، خالق

په‌روبال [ن] فرحة، بهجة، ابتهاج

په‌روبال کردن [ج] ۱ - الفرحة الابتهاج: له خو‌ه‌شی

په‌روبال کردگه: ۲ - التفت: په‌رو بالی مامره‌گه بکه.

۳ - أن ينمي الريش والجنح. قازه‌گه په‌رو بال

کردگه.

په‌رو ناو [ن] قلب و دفع حافة هام البدر الى الداخل

په‌روناو‌کردن تغليب و دفع حافة هام البدر الى

الداخل: وه‌ختی هاتم جه‌مشیر په‌سا په‌رو ناوی

هامه‌گه کرد.

په‌روو [ن] خرقة، خرقة الملابس.

پهرووین [ئن] خرقی، نسبة الى الخرقه.

پهري [ن] حورية، ملاك.

پهريشان [ئن] حائر، محتار.

پهريشان بوون [چ] الاحتيار: پهريشان بومه وه دمس
ئی بی باوگه وه.

پهريشان کردن [چ] التحير، جعله محتاراً، حائراً:

خودا پهريشانی کهس نه کیگ جوور ئيمه.

پهريشانی [ن] حيرة

پهريين [چ] ۱ - القفز، الطفر. الانقلاع: سهري

تېنگه گه پهري. ۳ - النزول له يهك پهري. ۴ -

الخفقان: ذلي پهري. ۵ - الارتعاد: دهماري له شم

گشتي پهري

پهرينه وه [چ] العبور، الاجتياز

پهزاره [ن] ۱ - حزن. ۲ - كدر. ۳ - هم، غم، قهر

پهزاره دار [ئن] ۱ - حزين. ۲ - مكدر. ۳ - مهموم،

مغموم، مقهور.

پهس [ن] غم.

پهسا [نك] ۱ - الآن، في الوقت الحاضر، لازل:

پهسا وازی کهن ۲ - في ذلك الوقت: وهختي من

هاتم پهسا نان خوارد.

پهسانن [چ] الاستحسان، التفاضل: ته هيچ چيشني

نيه پهسنی.

پهسه ن [ئن] مستحسن، مفضل: ئی کازیه فره
پهسه نه.

پهسه نی [ئن] تقییم لمعرفة صلاحية: سوو چن ئهرا
پهسه نی ژن ئهرا علی.
پهسه نی کهر [ن] خطابة

پهسه نی کردن [ج] الذهاب الى اهل البنت لتقيمها.
پهست [ئن] ۱ - مقهور، مهموم. ۲ - متالم متزعج

پهست بوون [ج] التالم، الانزعاج
پهست کردن [ج] ۱ - جعله مقهوراً، مهموماً.

۲ - الأیلام، الأزعاج

پهستی [ن] ۱ - حالة كون الفرد متهوراً، مهموماً
۲ - حالة كون الفرد متالماً، متزعجاً.

پهشته مال [ن] منشفة، وزرة

پهشیمان [ئن] ۱ - نادم ۲ - خجلان

پهشیمان بوونه وه [ج] الندم.

پهشیمان کردنه وه [ج] جعله نادماً وخجلاناً.

پهشیمانی [ن] ۱ - ندم ۲ - خجل

پهشیو [ئن] محتار، حائر: دارا پهشیوی دهس
نه دارایی به.

پهشیو بوون [ج] الاحتیار.

پهشیو کهر [ن] محیر.

پهشیو کردن [ج] جعله محتاراً، التحییر

پەك [ن] قوۋ، قۇدرە، طاقتە
 - پەك لە دەم نەخسەن [در] لا يستحي، سليط اللسان
 پەكەر [ئىن]. ۱ - محتار، حائر: ئەررى ئەوۋە ئەرا ئى قەرە
 پەكەرىن؟ حزين: حسن پەكەرى كورەگە پە
 پەكەر بوون [چ] ۱ - الاحتيار. ۲ - الحزن
 پەكەر كوردن [چ] ۱ - جعله حائراً ۲ - جعله حزيناً:
 ھەوالى مەرگى كامىل پەكەرم كورد.
 پەكەرى [ن] ۱ - حيره. ۲ - حزن
 پەك خسەن [چ] الانهاك، الاضناك: پىرى پەكى
 خسگە

پەك كەفتەك [ئىن] منهوك القوى
 پەك كەفتەن [چ] أن يصبح منهوك القوى: لە ورسى
 پەكمان كەفت

پەل [ن] ۱ - قائمة: چوار پەلى بەسايەوۋە. ۲ - ذراع.
 ۳ - فرع ۴ - غصن ۵ - جناح ۶ - شعبة ۷ - تشكيل
 عسكرى

پەل [ن] ۱ - حصاة كبيرة ۲ - قطعة: پەلى ئەرور.
 پەلاتىقە [ن] محاولە، سەي.
 پەلار [ن] ۱ - غصن، فرع ۲ - عنقود
 پەلاس [ن] ۱ - فلى ۲ - كناية عن السواد الشديد
 پەلاك [ن] فتله

پهلام [ن] التجاء، لجوء.

پهلامار [ن] هجوم، مهاجمة: تازاد پهلاماری برد.

پهلامار بردن [ج] ان یهجم علی، ان یهاجم:

پهلاماری برد لی بدنی.

پهلاماردان [تر] پهلامار بردن.

پهلام بردن [ج] الألتجاء: نیهزاتم پهلام کی بوهم!

پهلان [ن] لعبة الحصی

پهلان کردن [ج] ان یلعب: المادة السابقة

پهله [ن] مطر غزیر فی أول الشتاء: وسمی

پهله پهل [ن] حركة الجسم ۲ - محاولة، سعی

پهله پهل کردن [ج] ۱ - ان یشرك الجسم ۲ - ان

یحاول

پهله پرتگی [ن] ۱ - فرحة (الجناح) ۲ - حركة

الیدین عند الرکض خوفاً

پهله تنگ [ن] حیل مصنوع من الانکاف.

پهله دان [ج] هطول مطر غزیر فی أول الشتاء

پهله قاره [ن] صعوبة بالغه، شق الأفسس

پهله ک [ن] حركة: پهله کم بریا.

پهله کانه [ن] سلم، درج

پهله کزان [ن] سحب، جر علی الأرض: بجوو

پهله کزنی بکوه بارهی.

پهله کړن کړدن [چ] السحب، الجرع على الأرض:
پهله کړنی کړد نا ئیره.

په لپ [ن] حجة، عذر

په لپ گرتن [چ] التحجج : ورسکی نی به وولی په لپ
گرتی.

په لئاف [ن] وثب، طفر.

په لئاف دان [چ] الوثوب، الطفر: په لئاف دا وه بان
دیواره گه وه.

په لك [ن] شجرة غرب

په لکین [ن] غزئی : نسبة الى غزب

په لئنگ [ن] ۱ - فتله، جدله ۲ - فرع

په لئنگ [ن] فهد

په لوهج [ن] ۱ - برعم ۲ - احفاد ۳ - فرع، غصن

په لوهج کړدن [چ] ۱ - التبرعم ۲ - التنسل ۳ - تقليم

الفروع وغصون الأشجار

په ل و پوو [ن] ۱ - أطراف ۲ - أغصان

أ - له پهل و پوو حسن [چ] فقدان الطاقة على الحركة

ب - له پهل و پوو که فتن [چ] جعله يفقد الطاقة على

الحركة

په ل و پوو کړدن [چ] ۱ - التغصن ۲ - التفرع ۳ -

التقليم.

پہم [ن] ۱ - مضخه ۲ - منفاخ: آلة نفخ

پہم دان [ج] ۱ - النفخ ۲ - الضخ

پہمگہ [ن] قطن

پہمگین [نن] قطني

پہمہی [نن] وردی (لون)

پہن [ن] ۱ - عبره، عظه ۲ - مثل ۳ - أضحوكة،

موضع سخريه

پہنا [ن] ۱ - ملجأ، مهرب، ملاذ ۲ - إتكال

پہنا بہر [ن] لاجيء

پہنا بہری [ن] لجوء

پہنا بردن [ج] الألتجاء

پہنا کردن [ج] الأتكال: پہنا بکہ وہ خوداو بچو.

پہنام [ن] ورم

پہنام گرتن [ج] التورم: ملم پہنام گرتگہ

پہنا ہاوردن [ج] ۱ - الألتجاء ۲ - الأعتماذ

پہنا ہندہ [ث] لاجيء

پہنا ہندہی [ن] لجوء

پہنہمانن [ج] جعلہ يتورم: دہرمانگہ گشت گیانی

پہنہمیان [تم] پہنام گرتن

پہنتروون [ن] بنطلون، سروال

پہنچہرہ [ن] ۱ - شباك ۲ - مشك

په نچهر [ن] ثقب في الأطار الداخلي .

په نچهر يوون [ج] الثقب - المادة السابقة .

په نچهر چی [ن] مصلح الأطارات .

په نچهر کردن [ج] احداث ثقب في الأطار .

په نچهری [ن] ۱ - حالة كون الأطار مثقوباً ۲ - مهنة

ترقيع الأطارات

په نچهری کردن [ج] امتهان مهنة ترقيع الأطارات

په نکه [ن] ۱ - مروحة ۲ - مشاريدلي على باب

الحجرة او البناية ويحرك فيكون تياراً هوائياً

په نکوور [تن] مخفی ، مکتوم : کهس بیان تیه زانی

هرچکه له بهینی خوهمیان بکهن په ن کووری کهن

په نکوور يوون [ج] ان یصبح مکتوماً

په نکوور کردن [ج] الأخفاء ، التکتم علی

په نکووری [ن] حالة الأخفاء و الأخفاء

په ننگ [ن] ۱ - انحصار المياه في مكان محصور ۲ -

الماء المنحصر : په ننگه که فرسه؟

په ننگ خواردن [ج] انحصار : تاوه که په ننگ خوارد که

په ننگ دانسه وه [ج] ان یتجمع الماء في مکان

محصور ، انحصار الماء

په نهان [تن] مخفی ، مکتوم

په نهانی [ن] خفاء ، کتمان ، سر

په نير [ن] جين

پهم [سر] للتعبير عن الأعجاب والتعظيم

په شتيان [ج] ۱ - الشايك بوه گه نيان و په شتيان له

پهك ۲ - اللحاق والأشباك معه له دوايا په شتيان له

تي.

په يکول [ن] شوکه القطب

پهين [ن] دمن ، سماء .

پت [ن] ۱ - أنف ۲ - رفيف العين

پتانن [ج] أن يرف العين : جهوله لي پتان نيشي ،

پتهپت [ن] ۱ - رفرقة متكررة ۲ - انطفاء وإضاءة

متكررة .

پتهپت كردن [ج] ۱ - الرفرقة المتكررة ۲ - الانطفاء

والإضاءة المتكررة .

پتوال [ن] افطس الأنف

پتوالی [ن] حاله كون الفرد افطس الأنف .

پت و لوت [ن] قطع الأنف .

پت و لوت كردن [ج] ان يقطع أنفه .

پتته [ن] بطاطا ، نبات البطاطا

پچ [تم] رج و پچ

پخ [ن] ۱ - ذبح (طفل) ۲ - كلمة تستعمل للتخويف

پخت [ن] قبضه ، نسفه : پختی چای .

پخته [ئن] ۱ - مرتب، منظم ۲ - ناضج، مستو
 پخته کردن [چ] ۱ - الترتیب، التنظيم ۲ - ایضاح
 پختی [د] ضرب من طیر الحمام، الفاختة
 پخ کردن [چ] التخويف بأطلاق كلمة «پخ» غفلة
 پدهر [ن] أب، والد، لا ترد هذه الكلمة لوحدها وإنما
 في عبارات أو جمل: پدهر سهگ
 پر ۱ [ن] ۱ - فجأة ۲ - ركض سریع! وه يهك پر
 رهسیه بیاناً.

پر ۲ [ئن] ۱ - مملوء ۲ - كثيف ۳ - مكشط ۴ - ممتلىء
 پر ۳ [ن] ۱ - مملوء ۲ - كثيف ۳ - مكشط ۴ - ممتلىء

أ - پری پوسیه [در]: ملائم، في صميم الموضوع: در
 ئی قسه پری پوسیه

ب - له پریگا: فجأة: له پریگا هاتهو قسه کردن. پریگا
 پراوه [ن] قیاس الملابس

پراو پر [ن] ملیء: پراو پری ثاوه
 پرهو بوون [چ] الردم: چالآوهگه پرهو بووه.

پر بوون [چ] الأمتلاء: خانگهگه پر بوه له ثاو.
 پرت ۱ [ن] ۱ - شجاعة: پرتی کهوله دلئی نیه =

جبان ۲ - صوت القطع أو الانقطاع.
 پرت ۲ [ئن] سهل القطع، مهلهل الحیاكة: بهتی

پرت.

پرتال [ن] منسوجات قدیمه و مستعمله
 پرتیه [ن] ۱ - رفرقه الجناح ۲ - صوت الرفرقة ۳ -
 نبض: دلی پرتیه تی.
 پرج [ن] ناصیه: شعری مقدمه الرأس
 پرج دار [ن] ذو جذیله، ذو ضمیر
 پرخان [ج] الشخیر، الغط ۲ - القمع
 پرخه [ن] ۱ - شخیر، غط ۲ - قُبْع
 پرخه پرخ [ن] شخیر متکرر ۲ - قبع متکرر
 پرخ و پاخ [ن] پرخه پرخ
 پرد [ن] رمیه ۲ - رمایه
 پرد بهسین [ج] التطایر: داله زه و شمشیره گهی له
 دهسی پرد بهسی.
 پرد بوون [ج] الارتماء: پرد بوه باوشم
 پرد دان [ج] الرمی، القذف: پردی جامه گه دانه و
 خوار
 پرد کردن [ج] جعله یرتسمی: ناله سهری تا پردی
 کرده مالهوه.
 پرزه [ن] ۱ - رذاذ مطر ۲ - حزن
 - پرزه لیوی تی [در] حزین، محزون
 پرزه پرز [ن] رذاذ منقطع
 پرزه پرز کردن [ج] التردذ بانقطاع

برزووله [ن] رذيله، قرة.

برزوولنگ [ن] رذاذ، ذرات.

پرس [ن] استشارة

پرسا [ثن] سائل: دانا به يا پرسا به (په‌ند).

پرسانه [ن] ما يدفع لأهل الميت من مساعدة نقدية
أو عينية.

پرسه [ن] تعزية، عزاء

پرسه كهر [ن] معزى

پرس كردن [ج] الاستشارة

پرسه كردن [ج] التعزى

پرسیار [ن] ۱ - سؤال ۲ - استفسار

پرسیار كردن [ج] ۱ - السؤال ۲ - الاستفسار

پرسین [ثن] پرسیار كردن

پرشه [ن] شرارة

پرشه هاتن [ج] ان يحدث شرارة

پرشنگه [ن] أكلة تعد من الطحين واللونيا

پرشنگ [ن] ۱ - شرارة ۲ - شعاع

پرشنگ دار [ثن] ذو شرارة، محدث شرارة

پرك [ن] ۱ - خفة عقل ۲ - زئیر، زغب

پركه [ن] فقهه: دانهى له پركه‌ى خه‌نگ.

پرك حسن [ج] التزئیر، ان يزئیر: قالى به‌گه پركه

خپگ.

پرک دار [ن] ذو زئیر، ذو زغب
پر کردن [ج] ۱ - الركض السريع ۲ - ان يتعدى
الحدود

پرگ [ن] ۱ - سيطرة ۲ - توازن
أ - له پرگ بردن [ج] الارتباك: كوره له پرگ مهوه.
ب - له پرگ چوون [ج] الارتباك: له پرگ چگ و
دهسی هاته به کا

پرمانن [ج] النضر

پرمه [ن] نغیر

پرمه پرم [تم] بهلمه بهلم

پرمن [نن] كثير النغیر

پرو پنجل [نن] ۱ - وسخ ۲ - غیر مرتب

پرو پنجلی [ن] ۱ - وساخة - عدم الرتابة

پروشه [ن] قطعة صغيرة

پری [ن] حالة كون الشيء مملوءاً أو ممتلئاً

پریزگ [ن] صرة صغيرة

پریمز [ن] واپور کاز للطبخ أو نحوه

پزگ [ن] ۱ - التكة ۲ - كفة السروال ۳ - كفة غطاء

المخدة ۴ - رُعام

پزگ دار [نن] ۱ - ذوتكة ۲ - مصاب بالرُعام

پزگ گرتن [ج] الاصابة بالرُعام

میه هول بزرگ گرتگه.

پژرین [ج] الشك: نه دلت له کی پژری؟ = بمن تشك؟

پژگیر [ن] خاولیه، منشفه.

پژمانن [ج] العطاس: ههز بچمه وهری خوهر پژمنم.

پژمه [ن] عطس، عطسه.

پش [س] تستعمل لطرده القطط.

پشانن [ج] ۱ - أزالة بکاره البنت: ئی زالمه وه زوور

دوه تهی خالووی پشان! ۲ - الرش علی شکل رذاذ:

جامه گه له دهسی كهفت، گشت تاوه گه پشانه لیمان.

۳ - الشتر [سوائل]: كهمی ئاو بیسنن له تماكووه گه.

پشت ۱ [ن] ۱ - ظهر: له بان مال كهفته و خوارو

پشتی شكیا. ۲ - نسل، ذریه، سلالة: ئی كوره له

پشتی ئیوه نییه.

پشت ۲ [نك] ظرف مكان: ۱ - خلف - مألمان ها

له پشتی خهسه خاته. ۲ - وراء: کی له پشتی یه وه

نیشت بو؟.

پشتهل پشت [نك] نحو الراء: وه پشتهل پشت

هاته وه

پشت داته وه [ج] الاسناد علی، الاتكاء علی: پشت

بدهن وه یه كه وه.

پشت كه ن [ن] ترقید محصول الطمامة.

پشت گرتن [ج] ۱ - الاسناد ، التأييد : نهگهر پشتی
به کتری بگرتان کهس زینفه لیان نهورد ۲ - ان یساعد
مرأة حامل في عملية الولادة: ۱ - کووه زینب؟
ب - زنهی حیدر ژانی گری، چگه پشتی بگری.

پشتوان [ن] مساند، ظهیر.

پشکل [ن] بعرور الغنم -

پشکلدان [ن] مکان لخرن البعرور.

پشی [ن] هر، قط، هرر، قطط. پشی گوشتیهگه
خواردگه. جوور پشی پشتی نهو خوار نیهو. [در]
لا یُغلب ابدا.

پشی کوهبله [ن] هر جبلی، هر وحشی

پشیان [ج] ۱ - ان تفقد البنت بکارتها ۲ - ان
بترشش [سائل] علی شکل رداذ: نهوه نهرا تهری؟ ناو
پشیا لیم.

پشیلان [ن] وکر القطط.

پف [ن] نفخ، نفخة: وه یهك بف دهم گرت.

پفهویی کردن [ج] النفخ علی: پفهو ناگرهکه بکه.

پف کردن [ج] ۱ - الاملاء بالهواء نفخا. کهمی پفی
تایرهگه بکه.

۲ - جعله یمتليء غضبا: عمران روی درجه، چمان
پفی کردیده.

پقله [ن] ۱ - نفاخ في الارض كالذي یحدثه الفطر ۲ - تشر.

پفله‌دان [ج] الانتفاخ: نیرنگه خارچگک پفله داگه.

پفله‌کردن [ج] ۱ - [تم]، پفله‌دان، ۲ - التبشر.

گیا گیشتی پفله‌کردگه، گیانی گیشتی پفله‌کردگه.

پگا [ئن] مبرک: کاری پگا له کاری دیر خاستره. وه

پگا بخه فی وه پگا نه‌لسنی.

پل [ن] ۱ - دحرجة: وه یهك پل برده‌یه و ناو ۲ -

تدحرج ۳ - نزوع او خروج الشيء من محله ۴ -

فرصة: جاری پل نه‌رای نه‌که‌فتگه بوای.

پلاشه [ن] ۱ - قصعة: پلاشه‌ی نان ۲ - شطیة:

پلاشه‌ی کوچگک.

پلاش پلاشه‌و بوون [ج] ۱ - التحطم ۲ - الانسحاق

پلاش پلاشه‌و کردن [ج] ۱ - التحطيم ۲ - الانسحاق

پلانته‌وه [ج] ۱ - الارجاع: له‌بری پلانته‌وه.

۲ - الاستدارة: له پیچی دووم پلانته‌وه و دوا.

پلاو [ن] رز مرشح و مطبوخ.

پلاو پل [ئن] متعرج و ملتو

پله [ن] ۱ - درجة ۲ - مرحلة ۳ - زحف

پله‌کردن [ج] الزحف

پله هاتن [ج] الغزب: له‌شی پله‌ی له موور شی.

پل بردن [ج] التدحرج: کوچگه‌گه له شوونی خووی

پل نه‌بردگه.

پلپله [ن] خرز، رضاعة.

پل دان [ج] الدحرجة: کی پلی باره گهی من دا؟
پل خواردن [ج] التدحرج: له بان چگاگه پل خواردهو
خوار.

پل کهفتن [ج] سنوح الفرصة: نه گهر پلت کهفت
چیت نهرا شار، جفتی ههرسینی نهرام بسین.
پلگانن [ج] ۱ - العفر، التلطیح ۲ - التوریط: پلگانه
مان وه جه ننگه وه.

پلگیان [ج] ۱ - التعفر، التلطخ ۲ - التورط ۳ -
الانشغال ب: پلگیاگه وه دره و کردنه وه.

پلمه پلم [ن] غمغمة، تمتمة

پلمه پلم کردن [ج] ان یغمغم، ان يتمتم

پلووک [ن] فص: پلووکی قه ن بده پیم.

پلیان [ج] التزوع او الخروج من محله: رهنگی پالم
پلیا.

پلیانه وه [ج] ۱ - الرجوع: بلیه وه نهرا مال ۲ -
الانحراف

پنجل [ن] ۱ - وسخ ۲ - غیر مرتب

پنجلی [ن] ۱ - وساخة، عدم الرتابة

پنگه پنگه [ن] تمتمة، غمغمة

پنمری [ن] نبات ربيعي

پوچهل [ن] ۱ - فارغ، خاو ۲ - اجوف

پوچهل بوون [ج] ان یصبح فارغا او خاليا من اللب.

پوچهل كردن [چ] جعله فارغ او خالي اللب.
 پوچهلئى [ن] حالة كون الشيء فارغا او خاليا من اللب
 پوز [ن] سمائة الرجل، ريلة الرجل
 پوزهون [ن] كنان الرجل، طماق
 پوزل [ن] نيات القطبي
 پوزلين [ن] ١ - كثير القطبي ٢ - خاص او مصنوع
 من القطبي
 پوزن [ن] ذو ريلة سمينة.
 پوش [ن] هشيم
 پوشت [ن] نعل، حبال
 پوشى [ن] غطاء رأس للمرأة
 پوك [ن] فارغ، خال، خار.
 پوك بوون [چ] ان يصبح فارغا، خاليا، خاوبا
 پوكى [ن] حالة كون الشيء فارغا، خاوبا، خاليا
 پول [ن] ١ - نقود ٢ - عملة
 پول دار [ن] غني، ثري
 پولدارى [ن] غناء، ثراء
 پولى ١ [ن] تمن غير مطبوخ تماما وغير مدهن
 پولى ٢ [ن] خاص بالنقد والعملة.
 پوو [ن] اللحمة: ما نسج عرضا من خيوط الحياكة
 پووپ [ن] عرف الديك
 پوپه رهشه [ن] مرض جندي الدجاج

پووناك [تم] پووپ

پووپتهك [تم] پووناك

پووت [ن] ۱ - قوة، سيطرة ۲ - هبة، وقار، پووتى

شكيا

پووخله [ن] وساخه، قذارة

پوودان [ج] حياكة لحمه النسيج [نابل]

پوور [ن] طير السمان

پووز [ن] خطم ۲ - انف الحيوان ۳ - كبرياء

پووزه [ن] قصير الخطم (حيوان)

پووس [ن] ۱ - جلد ۲ - قشر

پووسته [ن] ۱ - برید ۲ - قسم: وه دو پووسته چن

تورا مال

پووسته چى [ن] ساعى البريد

پووسته خانه [ن] دائرة البريد

پووس په نير [ن] ثمر نبات الحلقا

پووش ۱ [ن] ماعز اسود اللون ذات اذان بيضاء

پووش ۲ [ن] اغبر، اغبراء

پووشاك [ن] كساء

پووشه وپوون [ج] التغيير، ان يصبح اغبر اللون

پووشه وكردن [ج] جعله مغبراً، اغبراء

پووشى [ن] ۱ - حالة كون الشيء مغبر اللون

۲ - حالة كون الماعز الاسود ابيض الاذنين

پووق [ن] ۱ - صوت كسر المواد الصلبة ۲ - عظم القفا

پووقه [ن] صوت كسر او انكسار المواد الصلبة.
پووقه كردن [ن] احداث صوت عند كسر او انكسار
المواد الصلبة.

پووكه و [ن] مرض يصيب الدجاج فيزرق منقاره
پووكه وكردن [ج] الاصابة بالمرض: المادة السابقة
پوول [ن] ۱ - طابع بريدي ۲ - قطعة الترد والدومته
والالعب الاخرى

پوولا [ن] ۱ - فولاذ ۲ - كناية عن المثانة
پوولاي [ن] ۱ - فولاذي ۲ - متين

پي [ن] ۱ - قدم: پي و پيلاودان وه يانم جهوم،
پيا بردن [ج] ۱ - الادخال، الامرار ۲ - الخرز
پيا بوون [ج] ۱ - الظهور فجأة ۲ - التوفر: كار ليره
پيا نيه بوو.

پيا پي [نك] باستمرار: پيا پي نان كه ن.
پيا چوون [ج] ۱ - الانغراز ۲ - الانطمار

پياچوونه وه [ج] الاعادة، اعادة النظر او البحث
پيادان [ج] الاختطاف: دا وه تفهنگه گهي ده سياو
واي.
پياده [ن] مشاة

پياز [ن] بصل: سه رگي سيري دوچگي پياز [په نند].
پيازخ [ن] دهن ويصل يضاف الي الطعام عند الطبخ
پيازخ كردن [ج] اضافة الدهن والبصل الي الطعام

عند الطبخ: التبصيل

پيازو [ن] مرق من البصل والدهن

پياز سه گانه [ن] بصل بري: عنصل

پيازين [ن] ۱ - بصلي، خاص بالبصل ۲ - كثير
البصل

پياسه [ن] مشي، سير وخاصة: نزهة سيرا على
الاقلام

پياسه كردن [ج] المشي، السير. المادة السابقة

پيا كردن [ج] ۱ - الحصول على: كه مي نان پيا بکه

۲ - الاختطاف ۳ - الخلط، المزج ۴ - السكب

على: كه مي ناور بکه وه دسما ۵ - الفرز: دهرزيه گه
كرده له شما.

۶ - الطعن: خنجه رني كرده پشتيا.

پياكشان [ج] الضرب بشدة: كوته كي كيشا پياو وای.

پياگ [ن] رجل، مرء.

پياگه تي [ن] ۱ - رجولة، مروءة ۲ - احسان.

پياگ مشت [ن] مقبض. المحراث

پياله [ن] قده الشاي (استكان)

پيا هاوردن [ج] ۱ - التحسس: دس وه سه رما هاورد

۲ - الفلت (في الكلام): هم گه ني پيا هاورد.

پياو [تم] پياگ

پياو تن [ج] الملح، الثناء: گشت كه سي وه خاسي

سالارا وه ت.

پیاوهتی [تم] پیاگهتی

پیه [ن] شحم: گوشته‌گه پیهی فرهسه.

پیه‌رز [ن] ممسك عند بعض الاطعمة: له شیرینی

پیه‌رزه.

پیه‌رزی [ن] امسك عن بعض الاطعمة: پیه‌رزی

له‌ری ئایهم کیگه

پیه‌رزی‌کردن [چ] الامسك عن بعض الاطعمة.

پیهك [تم] پاك

پیهك بوونه‌وه [تم] پاك بوونه‌وه

پیهك کردن [تم] پاك کردن.

پیهك کرده‌وه [تم] پاك کرده‌وه.

پیهکی [تم] پاکی

پیهکی کردن [تم] پاکی کردن

پیهله [ن] ۱ - چسر ۲ - قنطرة: بالأجور سی پیهله

دیری.

پیهلو [ن] جنب

پیهلوخه‌فه [ن] داء الجنب

پیهن [ن] ۱ - عریض ۲ - واسع ۳ - مشور.

پیهنه‌وبوون [چ] ان یصبح: ۱ - عریضا ۲ - واسعاً ۳ -

مشورا

پیهنه‌وکردن [چ] ۱ - التعریض ۲ - التوسیع ۳ - الشر

۴ - التحطیم: سه‌وی پیهنه‌وکردن.

۱۳۹

پیهنگ [ن] ما یوضع من الطحين تحت الشنگه
 پیهنگ وه قورثانه ونیه کنی [در] کذاب یحث بالقسم
 پیهنی [ن] ۱ - عرض ۲ - وسعة
 پیه ودان [ج] ۱ - اللدغ ۲ - اللمس ۳ - الضرب
 پیوه کردن [ج] ۱ - الرش علی ۲ - الادخال
 پیپ [ن] بر میل
 پیست [ن] بركة
 پیستال [ن] کلاش کبیر الحجم
 پیتاو [ن] مرض العطاش
 پیتاو کردن [ج] الاصابة بمرض العطاش
 پیته لئوک [ن] حرق تام
 پیته لئوک بوون [ج] الاحراق التام : دهسم، پیته لئوک
 بو.
 پیته لئوک کردن [ج] الحرق التام
 پیست دار [ن] کثیر البرکة
 پیستگانن [ج] جعله یهوی الی الارض : کوته کنی لئی
 داو پیستگانهی زهوهوه
 پیستگانن [ج] ان یهوی الی الارض
 پیسج [ن] ۱ - تعرج ۲ - لوی ۳ - لف ۴ - التواء
 پیچانن [ج] ۱ - اللف ۲ - الشد ۳ - الشد علی
 شکل حزم ۴ - القمط : نهو متاله سردیه پیچتههی
 پیچادان [ج] اللوی : کهن لئی به دهسی پیچابدی

پيچاؤ پيچ [ئن] ۱ - متعرج ۲ - ملتو
پيچہ پيچ [تک] ۱ - على نحو متعرج ۲ - على نحو
ملتو

پيچ پيچ [ئن] كثير التعرجات والالتواءات
پيچ دان [ج] ۱ - اللوي ۲ - التحريك على نحو
دائري

پيچ كردن [ج] الالتواء (بطن): زگي پيچ كرد.
پيچ كردنه وه [ج] ۱ - الاستدارة ۲ - الانعطاف
پي چوون [ج] الاستغراق (وقت): چهنی پي چوون؟
بهك مانگ.

پيچيان [ج] ۱ - الالتفاف ۲ - العصرة (في الولادة)
ژنهى كاوس مثال لي پيچيان.

پيخ [ن] ۱ - إختفاء ۲ - كلمة تستعمل للتخويف ۳ -
غيض: پيخ وه پيخ چگه.

پينخام [ن] ۱ - رحالة ۲ - دعوة

پينخامبر [ن] رسول، حامل الرسالة

پيخ كردن [ج] ۱ - الاختفاء ۲ - التخويف باطلاق
كلمة: پيخ

پير ۱ [ن] رئيس او صاحب طريقة دينية: پيرى
تهريقت

پير ۲ [ئن] ۱ - كبير السن، شيخ ۲ - مزمون: بيمارى
سل پيره له گياني

پیر [ئن] متشنج، مخدر: نهوقه ره نهناری کرش خواردم
دهم پیره.

پیرار [ن] السنة قبل الماضية

پیراره که [تم] پیرار. پیرار که له پار گهرمتر بو.

پیره شهو [ن] ليلة امس الاول: پیره شهو چگمه
سینه ما.

پیره که [ن] امس الاول: پیره که له مال بوم.

پیره و [ن] دليل عمل، منهج عمل، فلسفة عمل.

پیره وی [ن] انتهاج، اتباع

پیره وی کردن [ج] الانتهاج، الاتباع

پیربوون [ج] ۱ - التشیخ ۲ - ان یصبح مزمنًا:

بیماریه که پیر بو له سقانی

پیر بوون [ج] التشیخ والحذر

پیر کردن [ج] جعله یتشیخ محظور: عهشقت پیرم کرد

۲ - (تم) پیربوون

پیرکردن جعله یتشنج و مخدر: نه ناراه که پیری دهم
کرد.

پیر و پاتال [ن] الشيوخ والعجزة

پیروز ۱ [ن] فیروز

پیروز ۲ [ئن] ۱ - مبارک ۲ - مقدس

پیروزی [ن] ۱ - محالة كون الشيء مبارکا
قدسية

پیری [ن] شیخوخة ۱ - استقبال

- وه پیری و چوون [ج] الذهب لاستقبال: گهی پیری
جلال له خارانجه تیگه وه تا بیچیمته پیری به وه؟
پیری [ن] حالة التشنج والخذیر
پیس [ن] وسخ، قدر: دمس بشوور، دهست پیسه
پیس [ن] ربوض، جنوم: له ژیر دازه که پیس خوی
کرد.

پساهاتن [ج] التریض، التجشم
پیس بوون [ج] التوسخ: دهسم پیس بو
پیس بوون [تم] پساهاتن
پیس کردن [ج] التوسیح: گریس، پیمان کرد.
پیس کردن [تم] پیس بوون

پسی [ن] وساخة، قذارة
پیشه [ن] ۱ - عادة ۲ - عمل، صنعة
پیشه سازی [ن] صناعة
پشت [تم] پشت

ا - له پشت تهلسیان [ج] التایید، الاسناد
ب - له پشت چوون [ج] ۱ - الاستحیاء ۲ -
التراجع: چهنی چهوی سهختهی قهت له پشت به چووا
ادارة ظهر المجن: له تنگانه
پشتاو [ن] مسلس
پشت تهلکردن [ج] ادارة ظهر المحني: له تنگانه
پشته لیمان تهلکهین.

پشتهل [تم] پشتهل پشته

پشته شكنه [ن] مرض يصيب ظهر الحيوان ويقعده
عن الحركة

پشتهون [ن] حزام

پشته بهسين [ج] الاعتماد على الاتكال على: ثيمه
بني كهسيم، ههر پشته وه خودا بهسيم.

پشته پادان [ج] المغادرة: ههر ته پشته پا دايته،
تهوان هاتنهوه

پشته پهنا [ن] ملاذ: كوره گانم، پشته و په نامن.

پشته دان [ج] ۱ - الاستسلام ۲ - الاستناد ۳ -
الاسناد

پشتهگه [ن] خلف، وراء (في الركوب): سوارى
پشتهگه ي بوو.

پشتهگر [ن] ۱ - قابله ۲ - نصير، معين

پشته گرتن [ج] ۱ - ان تساعد القابله المرأة على
الولادة ۲ - التأيد، الاعانة ۳ - (فمن الشروق بعد
غروب الشمس: مانگ پشته گرتگه.
پشته گورد [ن]

پشتهگير [تم] پشتهگير

پشتهگيرى [ن] مساندة، تأيد

پشتهگيرى كردن [ج] المساندة، التأيد

پشتهوان [تم] پشتهوان

پشتیوانی [ن] تأیید، مسانده

پیش دہس [ن] اختلاس (وخاصة من العائلة)

پیش دہس کردن [ج] الاختلاس: شہریکی جہوہر
نہکھی، ہمتا لہ براگانی پیش دہس کیگی.

پیشرو [ن] ۱ - قائد ۲ - زعمیم

پیشروو [ن] اتفایة، حلف

پیشرووکردن [ج] الاتفاق، التحالف

پیشکەش [ن] ۱ - التقدیم ۲ - اهداء

پیشکەش کردن [ج] ۱ - التقدیم ۲ - الاهداء

پیشمرگہ [ن] فدائی

پیشنان [ن] السلف

پیشنماز [ن] إمام المصلین

پیشوازی [ن] استقبال

پیشوازیکہر [ن] استقبال: الذي يستقبل

پیشوازی کردن [ج] الاستقبال: وہ گہرمی پیشوازیمان

کردن

پینغمبہر [ن] ۱ - رسول ۲ - نبی: محمد (ص)

پینغمبہری ناخرزہمانہ

پینغمبہر [تم] پینغمبہر

پیف [ن] ۱ - أجوف، جوفاء ۲ - خاو، خالی ۳ -

خلب

پیفی [ن] حالة كون الشيء: أجوف، جوفاء ۲ -

خاو، خالی

پیکانن [چ] ۱ - الخرق، الاختراق: تیر، دیواره گه یان
پیکان. ۲ - (هدف) الاصابة: وهیه گک گولله نیشانه گه
پیکان.

پیکه [ن] ۱ - تمثال ۲ - تحت

پیکه رتاش [ن] نخات

پیکه ری [ن] مهنة النحات

پیکردن [چ] ۱ - القص ۲ - قطع (مسافة) وه سه عتی

۱۰۰ کیلو پی کرد

پیکول [تر] په پیکول

پیل [ن] ۱ - ظل ۲ - جانب

پیلو [ن] نعل، حذاء: پاو پیلوود وه بانئ چوو.

پینگ [ن] جفن

پیمان [ن] ۱ - عهد ۲ - وعد ۳ - میثاق

پیمانه کهر [ن] ۱ - الذي یکیل ۲ - الذي یقیس

پیمانه کردن [چ] ۱ - الکیل: پیمانه ی ماسیه گه بکه.

۲ - القیاس: پیمانه ی پارچه گه بکه.

پیمان دان [چ] ۱ - المتعهد ۲ - الوعد

پیماندهر [ن] متعهد

پینه [ن] ۱ - رقعة، ترقیع ۲ - رتق ۳ - رفو

پینه دووز [ن] رفاع

پینه دووزی [ن] مهنة الرفاع

پینه کهر [تم] پینه دووز

بينه کردن [ج] ۱ - الترفيع ۲ - الرتق ۳ - الرفو

پنج [ن] خمسة، خمس (۵)

پنجا [ن] خمسين (۵۰)

پنجه [ن] ۱ - الاصابع الخمسة ۲ - الايام الخمسة

الأولى بعد عيد نوروز.

پنجهه [تم] بهنجهه.

پنج شمه [ن] الخميس: اليوم السادس من

الاسبوع.

پنج كيشه [ن] المعدة الرابعة في الحيوان

پنج گووشه [ن] مخمس: شكل خماسي الاضلاع.

پنج لا [تم] پنج گووشه

پنجم [ن] الخامس، الترتيب الخامس

پنجمين [ن] الخامس.

پنگه [ن] نعناع، شجرة النعناع

پي هاتن [ج] ان يحل به: نهوه چه پي هات! نهوا

نههاتنوا پچورو بزآن كوره چه پي هات.

- ت -

ت ۱ [ن] تي / الحرف الرابع من الالف باء

ت ۲ [و] ۱ - ضمير مخاطب انت: ت براي كي پي؟

۲ - انت ضمير تملك: باوكت چونه؟

تا [ن] ۱ - تيفوئيد

۲ - فرده: تاينكي باره گهم تهر پوه.

- ۳ - کفمیزان: هر دوو تاي ترازوه گه جوور يهك نين .
- ۴ - عدل (خرج): يهك تاي هه گوه كه م دريا گه .
- تا ۲ [پ] ۱ - الي: تا مالتان چهن سه عه ته؟
- ۲ - حتى: تا ثبواره خودا كه ريمه .
- تابوت [ن] نقش، تابوت
- تاير [ن] ضرب من بنادق الصيد [كسرية]
- تاير [ن] ۱ - عقار ۳ - شيء خاص بالفرد
- تاير كردن [ج] ۱ - تسجيل العقار ۲ - ان يستحل
- تات^{لنفسه} [ن] نفس، لا يفاهم: كابرا تاته، هه چگه
- بكه ي ثهوليا فايده ي ئي يه .
- تات بوون [ج] التافير .
- تاتي [ن] ضغل / مشي .
- تاتي كردن [ج] المشي: المادة السابقة
- تاج [ن] تاج
- تادار [ن] مصاب بتيفوئيد
- تار [ن] كمان، كمنجه، آلة موسيقية
- تار [ن] ۱ - انعزال تفرق . ۲ - تثبتت، تثبتت .
- تارانن [ج] الطرد
- تاربردن [ج] ۱ - التفرق، الانعزال ۲ - التثبتت:
- پزنيگم تار بريدگه .
- تارنجه [ن] ۱ - حلف: ئيمه و ئهوان تارنجه يم .
- ۲ - معاهدة دفاع: تارنجه ها له بين عيراق و اردن

تازنجه کردن [ج] ۱ - التحالف ۲ - عقد معامده
دفاع

تاریخ [ن] ۱ - کتاب التاريخ ۲ - الاحداث الماضية
۳ - موعد معين: له تاريخي ۱۴/۷/۱۹۵۸.

تازه [ن] ۱ - جدید، حدیث، معامد ۳ - طازج
تازه بوونهوه [ج] التجدد: درمنايه تي له به بينان تازه

بوسهوه
تازه کردهوه [ج] التجديد: چايه گه تازه بکرهوه.

تازه می [ن] ۱ - جدة، حدائثه ۲ - كون الشيء طازجا
تازيه [ن] ۱ - تعزية، عزاء ۲ - عزاء الحسين (ع)

تازيه کهر [ن] المعزي، المواسي بمصيبة الحسين
(ع)

تازيه کردن [ج] التعزية، المواساة
تاس [ن] ۱ - اختناق، خنق ۲ - إختناق عند البكاء،

شجي
تاسانن [ج] الخنق: چنگ تا له قورگی و تاسانهی

تاس بردهوه [ج] الإختناق عند البكاء، الشجي
نهو قهره گیری تاسی بردهوه.

تاس ولووس [ن] اناقه، تجمل، رتابة
تاس ولووس دان [ج] التأنق، التجمل

تاسیاگ [ن] مخنوق
تاسیان [ج] ۱ - الإختناق ۲ - أن يغص بـ

- تاش ١ [ن] ١ - حلق (الشعر) ٢ - نحت ٣ - تقشر،
 تقشير ٤ - انحدار جبلي، منحدر جبلي: زماكو
 تاش ٢ [ئن] منحدر: زماكو تاشه
 تاشين [ج] ١ - الحلق (شعر) ٢ - التنحيت ٣ -
 التقير ٤ - التقشير.
 ناعوون [ن] طاعون
 تاف ١ [ن] ١ - شدة الماء ٢ - أوج، عنفوان: له
 تافي جاهلي.
 تاف ٢ [ئن] شديد السرعة: ثاوي تاف.
 تافه [ن] صوت سقوط الماء من الشلال والمنحدر.
 تافهاتن [ج] حدوث صوت عند السقوط (ماء):
 تافهي ثاوي تافي
 تافگه [ن] ١ - شلال، مسقط مائي ٢ - المكان الذي
 تشتد فيه سرعة الماء.
 تاق ١ [ن] ١ - طاق ٢ - مرة: رووژني سي تاق نان
 خواردن.
 ٣ - نصف نهار او ليله: چوار تاق.
 ٤ - ليل ونهار واحد (خاص بالارواء)
 تاق ٢ [ئن] وحيد، فريد
 تاقمت [ن] ١ - صبر ٢ - قابلية ٣ - تحمل
 تاقمت بردن [ج] ١ - الانهاك ٢ - افقاده التحمل ٣ -
 افقاده الصبر

- تاقت چون [چ] ۱ - النهك ۲ - فقدان الصبر
 تاقت دار [ئن] ۱ - ذو قابلية وتحمل ۲ - ذو صبر:
 تاقت دار، همیشه کار کیگ = صبور، صابر
 تاقت گرتن [چ] ۱ - الاضطبار ۲ - التحمل.
 تاقم [ن] ۱ - لوازم، مجموعة اشیاء ۲ - جهاز ۳ -
 طعم ۴ - فرقة، جماعة، زمرة ۵ - صندوق لحفظ
 اقداح الشاي
 تاقي [ن] ۱ - تجربة، اختبار، امتحان
 ۲ - تحقق ۳ - تمحص، تمحيص ۴ - تعقيب ۵ -
 فحص، تفحص.
 تاقي كردنهوه [چ] ۱ - التجريب، الاختبار، الامتحان
 ۲ - التحقيق، التحقق ۳ - التفحص، الفحص ۴ -
 التعقيب ۵ - التمحص، التمحيص
 تاك ۱ [ن] ذكر الخنزير.
 تاك ۲ [ئن] ۱ - وحيد، فريد ۲ - فردي عكس
 زوجي: خودا تاكه
 تاكه تاك [ن] نثار: تاكه تاك دكان بو.
 تاك تاك [تم] تاكه تاك.
 تاك تاك بوونهوه [چ] التفرق، التفرد: مهردمهگه تاك
 تاك بوونهوه
 تاكوئرا [تر] تاكه تاك
 تاكو جفت [ئن] فردي مع زوجي: عكس

تاكو لوك [تم] تاكوترا
 تال [ن] فتلة خيط، طاق الحبل: اي من الخيوط
 التي تشكل جبلا.
 تالان [ن] نهب، نهية، سلب: دزمن ناوايه گهيان
 تالان كردن
 ا - وه تالان چوون [چ] الذهب سلب: بووسانه گه وه
 تالان چگه.
 ب - وه تالان دان: التذير، التعريض للنهب: گشت
 رهنجي خوهي دا وه تالانان.
 تالانكهر [ن] ناهب، سلب
 تالان كردن [چ] النهب، السلب: تالاني ماليان
 كريا.
 تام [ن] ۱ - طعم، مذاق ۲ - لذة: گهزوو تامي
 خوهشه.
 تامازرو [ن] قرم: تامازرو گوشته
 ۲ - مشتاق: تامازروي برادرانم.
 تامازروي [ن] ۱ - قرم للطعام ۲ - شوق
 تام دار [ن] ۱ - لذيد، شهي ۲ - جذاب ۳ - ممتع
 ۴ - دال على حسن الذوق
 تام دان [چ] ان يكون ذات طعم معين: چايه گه تامي
 دار چيني دا.
 تام كردن [چ] ۱ - التذوق لمعرفة الطعم: تامي

برنججهگه بکه بزان سوور نئی به.

- ۲ - ان یاکل (م): هیمان نامی تان ته کردگه.
تاموخوا [ج] تذوق الطعام لمعرفة نسبة الملوحة فيه
تاموخواکردن [ج] التذوق. المادة السابقة
تان ۱ [ن] سداة النسيج: حایل
تان ۲ [ر] ضمير تملك: نانهگه تان، مالهگه تان
تانه [ن] ۱ - وصمة عار: تانهی سمرشان ۲ - غشاوة
«العين» (لكة) ۳ - شماتة: له تانهی مهردم سمر
تهلگرم.

تانه دان [ج] الشماتة، التعبير

تانج [تم] تاج

تانجی [ن] سلوپی

تان دان [ج] حیاکه سداة النسيج

تان وپوو [ن] الحایل والنابل

تاو ۱ [ن] ۱ - فترة: تاوی له لامان بنیشن.

۲ - سرعة: وه تاو هات.

۳ - حرارة: تاوی خوهر.

۴ - حماس: تاو گرتهی

۵ - خوف: له تاوی باوگی وای.

۶ - تحريض: تاوی براده ره گهی دا جهنگ بکیگ

تاو ۲ [ئن] سریع: ریئی تاو فره گنه.

- له تاو: خوفا من: کس له تاوی ناویری دم

بچه کنی.

تاوان [ن] ۱ - ذنب، جريرة ۲ - جريمة، جنایة،

جنح : بهسه زوانه هیچ تاوانگی نی به .

تاوانبار [ن] ۱ - مذنب ۲ - مجرم، جانی، جانح .

تاوانبار کردن [ج] الادانة : وه به لگه تاوانباری کردن .

تاوه [ن] طاوه، مقلاة

تاوتاو [ن] من حين لآخر : تاو تاو سهرم ژان کیگی .

تاودار [ن] ۱ - مخيف، مرهوب الجانب ۲ - حار .

تاودان [ج] ۱ - التسريع، التعجيل ۲ - التحريض

تاودهر [ن] ۱ - مسرع، معجل ۲ - محرض

تاوس [ن] طاوس، ملك طاوس

تاوسان [ن] صيف : تاوسانی عراق گه رمه .

تاوسانه [ن] صيفي : دلنگی تاوسانه .

تاوسانی [تم] تاوسانه

تاوگرتن [ج] ۱ - الاشتداد : جهنگه گه تاو گرت .

۲ - الاحترار : تاگره گه تاو گرت .

۳ - ان يصح نشطا : له دواخرا تاو گرت .

تاوننه [ن] طاعون، مرض الطاعون

تاویه [ن] ۱ - عجلة ۲ - اطار

تاير [تم] تايه

تايفه [ن] قرية : تايفه ی نیمه تریکی شماره .

تايوس [ن] نعش، تابوت

تهباشير [ن] طباشير

تهبر [ن] سلب، نهب.

تهبر کردن [ج] السلب، النهب: ثمبوه، ذرتهبری

مال حسین کرد.

تهبریه [ن] تیراة.

تهبل [ن] ۱ - طبل ۲ - ناقوس

تهبلیه [ن] ۱ - شذب النخيل ۲ - راقول: حبل يصعد به النخل

تهبلیه کردن [ج] التقلیم (النخيل) شذب الاشجار

تهپ ۱ [ن] ۱ - زبوه: کرده و یانی تهپیگ و تهماشای

دهورو پشتی کرد.

۲ - آب: مشي ثقيل: وهتهبه تهپ هات.

تهپ ۲ [ن] کت، کثیف قرزی بهری تهپه.

تهپاله [ن] روث الحيوان اليابس

تهپانن [ج] ۱ - الرص: يهك وهزنه گهنم تهپانه

شوله گه

۲ - الخسف: واران خانگه گه پان تهپانه زهو.

تهپه [نم] تهپ

تهپه دور [ن] فلین

تهپك [ن] قمة، اعلى الرأس

تهپ تهپ [ن] طبطية، تربيته: ضربة خفيفة

تهپ تهپ کردن [ن] ان يطبطب، ان يربث

تهپ کوتان [ج] التلمس: کوور تهپ کوتی.

تهپیگه [ن] قرص من روث الحيوان اليابس

تهیل [ن] قمة، ذروة: تهیلی سهر

تهپ و ریپ [ن] خوف زوه تهپ و ریپ واینه مالهو،

تهپیان [ج] ۱ - ان ینرص ۲ - ان ینخف ۳ - ان

یدخل بسرعة: تهپیانه ناو سیاره‌گه

تهپین [ج] ان یحضن البیض (دجاج)

تهتار [ن] تتار

تهتر [ن] تتر

تهتله زوان [ن] لجلج، ثقیل اللسان مترد الکلام

تهتسان [ج] ان یحل (ضیفا): روژی مهزار کس

لیمانی تهتی

تهخت ۱ [ن] ۱ - کرسی ۲ - عرش: تهختی پاتشایی

۳ - سریر

تهخت ۲ [ن] منیسط ۲ - میتو: زه‌وه‌گه تهخته

- نهو تهخت نیشتن [ج] اعتلاء العرش: دواى فیصل

کوره‌ی نیشته‌و تهخت

تهختایی [ن] ۱ - حالة کون الشیء منبسطا ۲ - ارض

منبسطه: دهشته‌ی شاره‌زوور تهختاییه

تهخته ۱ [ن] ۱ - تخت الخیط ۲ - لوح: تهخته‌ی

چور

تهخته ۲ [ن] عکس الصرف (نقود) دیناری تهخته ۲ - مریض

تهخته‌بوون [ج] التمرض: له شه‌وه‌کیه‌وه تهخته بوه

تهخته کردن [ج] جعله یمرض: سه‌رزان تهخته‌تی کردگه

تهخته لآن - ی [ن] أرض منبسطة

تهخت بوون [ج] الأنبساط، الاستواء

تهخت کردن [ج] التسوية بالأرض: ثاوا به گمیان

تهخت کریبا

تهر [ثن] ۱ - بلبل ۲ - رطب ۳ - طري ۴ - طازج

تهراف [ن] اله الذکر عند الانسان والحيوان

تهران [ن] لحن

تهرانباز [ن] مُلْحَن

تهرهخشه [ن] مرض جلدي

تهرهخشه دار [ثن] مصاب بمرض جلدي

تهرهخومه [ن] تراخوما

تهرهس [ن] ديوث، قواد

تهرهسی [ثن] ديوسه، قواده

تهرهشکه [ن] مرض جلدي يتسم بالجراحة

تهرهق [سر] اذا: تهرهق و کابرا نه هات!

تهرهقه [ن] كبسولة، زنبدة

تهرهك [ن] صدع، شق

تهرهك [ن] عضو الذکر عند الانسان

تهرهکاتن [ج] جعله يتصدع، يتشقق: وه نهو تيشگکه

دارهگه بتهرکتن.

تهرهك بردن [ج] التصدع، التشقق: دیواری

دیوه‌خانه‌گه‌مان تهره‌ک برده‌گه.

ته‌ره‌کیاگ [ئن] متصدع، متشفق

ته‌ره‌کیان [ج] ۱ - (تم) تهره‌ک بردن ۲ - ان تخرج
النخلة الطلع: سی جوار نه‌شهره‌سیم تهره‌کیاگه.

ته‌رپوش [ئن] متائق، اتیق، یلبس ملابس جدیده
دائماً.

ته‌رپوشی [ن] تائق

ته‌رت [ن] قلاب: الجزء المفروش والنصف
المدرّوس من الییدر.

ته‌رجمان [ن] ترجمة ۲ - مترجم ۳ - عملیة شعوذة
لفك العقدة الجنسية بين الزوجين

ته‌رجمان نان [ن] ۱ - التفسیر بالترجمة ۲ - عقد
عملیة شعوذة لفك العقدة الجنسية بين الزوجين

ته‌رچگ [ئن] طری: خه‌یاری ته‌رچگ.

ته‌رچگی [ن] طراوة.

ته‌رخان [ن] تخصیص ۲ - شجيرة برية

ته‌رخان کردن [ج] التخصیص

ته‌رخینه [ن] رهیه: اكلة جريش الخنطة واللبن

ته‌رز [ن] ۱ - شکل ۲ - اسلوب ۳ - طراز

ته‌رزه [ن] برده: ته‌رزه واری.

ته‌رس [ن] روٹ الحیان الذي يستعمل كالفؤود

تہرسہ قول [تم] تہرس

تہرس کردن [ج] التروث: ماہینہ گہ تہرس کردگہ

تہرشہ [ن] مرہ: ئی تہرشہ ہیچ نہ ہاوردہم

تہرف و تون [ن] متشتت، متشرد: ٹاواہ

تہرف و توتہ

تہرف و تون بوون [ج] التشتت، التشرید: وہ جاری

تہرف و تون بوون

تہرف و تون کردن [ج] التشتت، التشرید = زالمی

زوردار تہرف و توفیان کرد

تہرف و تونی [ن] تشتت، تشرید

تہرک [ن] ۱ - وحید، لوحدة: تہرکی خوہم بہسہ ۲

- القسم الأخير من السرج ۳ - عرق النسا [الدواب]

تہرکہ [ن] العصا الذي يضرب به على الطل من

التحت

تہرکہی زہری دہلہ [در] مناقق، مشیر الکلام

تہرکہش [ن] ۱ - رديف (في الركوب) ۲ - كنانة

تہرک برین [ج] معالجة عرق، النسا وبخاصة

الدواب

تہر کردن [ج] ۱ - التليل ۲ - الترطيب

تہرک کہفتن [ج] الأصابة بعرق النسا

تہر کوت [ن] ضرب مبرح

تهركوت کردن [چ] ان يضربهُ ضرباً مبرحاً: تهگهر

تهربوول نه کرد خاص تهركوتی بکهن.

تهرگهز [ن] شجيرة الأثل

تهم [ن] ۱ - نعلش ۲ - چشمان

تهرمایی [ن] شیخ، خیال: تهرمایک هاته وهر چهوم.

تهرویس [ن] طربیس: ارواء الأرض قبل حراستها.

تهرویس کردن [چ] الطربیس: تهروسی زهوهگه بکهن

ثمجا جفتی بکهن.

تهریق [ن] ۱ - نخجل ۲ - حیاء

تهریق بوونهوه [چ] ۱ - الشعور بالنخجل: له خوم

تهریق بومهوه: ۲ - الاستیحاء.

تهریق کردنهوه [چ] جعله یحجل.

تهرووشك [ن] تبدیل ملابس الرضيع المبللة بأخرى

تهرووشك کردن [چ] ان یبدل ملابس الرضيع المبللة

بأخرى یاسة.

تهری [ن] ۱ - بلل ۲ - طراوة.

تهز [ن] ۱ - تعب ۲ - غلیل: تهزی دلی خواهی

دهرکرد.

تهزائن [چ] التخدير: دهزمانهگه لهشی تهزان.

تهزدهرجون [چ] الأرتیاح: الشعور بالراحة بعد

التعب: بنیشن تا تهزتان دهزجوو ثمجا بچن.

تهزدهر کردن [ج] ۱ - الترویح : سناوه‌گه - ته‌زمان
دهر کرد.

۲ - ارواء الغلیل ته‌زی دلی خووی له گوشت ده‌کرد.
ته‌زین [ج] ۱ - الخدر ۲ - التشنج : فره جار ده‌سم
ته‌زی.

ته‌ژگا [ن] ۱ - موقد النار ۲ - کنایة عن السکن :
کوری مردگ و ته‌ژگای سیه.
ته‌سپیه [ن] سبحة.

ته‌ساق [ن] شکوی - مشتکی : ته‌سقی بکه خودا
ته‌ساق کردن [ج] ان یشکوه الی : ته‌سقی بکه وه
باوه گوزرین .

ته‌سک [ن] ۱ - ضیق ۲ - قصیف .
ته‌سکوره [ن] ۱ - براءة ذمة ۲ - تأیید ۳ - وثیقة
الخدمة العسكرية
ته‌سکه و بوون [ج] ۱ - التضييق : ژیردالانه‌گه که‌مه
که‌مه ته‌سکه و بوو.

۲ - ان یصبح قصیفاً : نه‌گه‌ر شه‌وه‌گه‌ت بشووری
ته‌سکه و بوو.

ته‌سکه و کردن [ج] ۱ - التضييق ۲ - التقصيف :
ته‌سکی [ن] ۱ - ضیق ۲ - قضاقة
ته‌سله‌خ [ن] ۱ - مناف للذوق ۲ - غیر معقول .

تهشه [ن] صاعقة: تهشه وارنگ.

تهشهر [ن] تهديد، وعيد.

تهشهردان [ج] التهديد، التوعذ: له دوره وه مهر تهشهر.

تهشنگ [ن] صاعقة: تهشنگ وارنگ.

تهشت [ن] صحن كبير، طشت.

تهشرين [ن] تشرين: احد الشهور السنة الميلادية.

تهشرينى دوم [ن] تشرين الثاني.

تهشرينى يهكم [ن] تشرين الأول.

تهشقهله [ن] حيلة، خدعة: وه تهشقهله هينج له.

دهست نيه كه فى [ن] تهشقهله.

تهشقهله باز [ن] حيال، مخادع.

تهشك [ن] رعب.

تهشك بزدن [ج] الأرعاب: تهشكى كوره مهوه.

تهشك چوون [ج] الأصابة بالرعب: نهرا له رزى.

چمان تهشكت چكه؟

تهشى [ن] مغزل.

تهشه [ن] مرض الأجهاض عند النساء.

تهشه دار [ن] مصاب بمرض الأجهاض.

تهعليل [ن] تلف، تبدير.

- وه تهعليل دان [ج] الأتلاف، التبديد: رهنج وه.

تهعليل دان [ن] تلف، تبدير.

- تهغار [ن] وحدة وزن تساوي عشرين وزنة.
- تهفره [ن] ۱ - كسل ۲ - اهمال، لامبالاة
- تهفره دان [ج] ۱ - التكاثر ۲ - الأهمال
- تهفري [ن] نزهه
- تهفري كردن [ج] التزه.
- تهفريگا [ن] منتزه
- تهق [ن] صوت الضرب على الأشياء الصلبة
- تهقا [سر] إذا تستعمل للاستغراب: تهقا كايبرا -
تههات!
- تهقازه [ن] نكاه، انتقاض
- تهقازهدان [ج] النكاه: تخون تهقازه دارا ئي كاره
روزي همر تهقازه ديگه.
- تهقاني [ج] ۱ - الأطلاق ۲ - التضجير ۳ - التكديرة
جعله يحزن: مهگري مناله گان تهقاني ۴ - التكرز
- اكل الكرزات، رض الحب ۵ - التفقيع [اصبح]
- تهقايت [ن] ۱ - تقاعد ۲ - الراتب التقاعدي
- تهقه [ن] ۱ - اطلاق ۲ - صوت الأطلاق
- تهقهتهق [ن] ۱ - طقطقة ۲ - الأشتغال بصورة
متقطعة.
- تهقهتهق كردن [ج] ۱ - الطقطقة ۲ - الأشتغال بصورة
متقطعة.

تَهَقُّه كَرْدَنْ [ج] ١ - اطلاق النار على ٢ - إحداث
الطقطقة .

تَهَقُّلُ [ن] تَهَقُّلُ [ن] حَوْضُ [خِيَاطَةٌ]

تَهَقُّلًا [ن] ١ - كدح، جهد ١ - محاولة ٣ - منازعة
الموت: تَهَقُّلَايْ مَهْرَكْ .

تَهَقُّه لَكَهْر [ن] كَادِح، كَاسِب .

تَهَقُّه لَآكِرْدَنْ [ج] ١ - الكدح، بذل الجهد ٢ -

المحاولة ٣ - ان ينازع الموت .

تَهَقُّلُ دَانَ [ج] الحَوْضُ (خِيَاطَةٌ)

تَهَقُّو [تَم] تَهَقَّا

تَهَقُّو بِوَوُق [ن] طَقْطَقَةٌ وَأَصْوَاتُ ضَرْبٍ مُسْتَمِرٍّ

تَهَقُّو تَوَوُق [ن] أصوات اطلاق مستمر

تَهَقُّو لَهَق [ن] تَوَنَح: وَه تَهَقُّو لَهَق هَات .

تَهَقْيَان [ج] ١ - الأَنْطَلَاقُ ٢ - الأَنْفِجَارُ ٣ - الأَلْتِقَاءُ

(دون موعد مسبق): لَهُ رَيْ تَهَقْيَامَةٌ تَهْمَهْدَا .

تَهَقْيَلَةٌ [ن] طَاقِيَةٌ

تَهَقْيِين [تَم] تَهَقْيَان

تَهَقْيِينَه وَه [ج] ١ - الأَنْطَلَاقُ ثَانِيَةٌ ٢ - الأَنْفِجَارُ [بِصُورَةٍ

مَفَاجِئَةٍ]

تَهَكُّ [ن] ١ - مَصْفَاةٌ مَصْنُوعَةٌ مِنَ العِيدَانِ

٢ - جَنْب: تَهَكَّتْ بِهَوِّهْوَ لَا .

۳ - اسناد، ارتکاز: تەك بەو دیواره‌گه‌وه. ۴ - موضع

في بيت الشعر للغلة والتبن.

تەك دان [ج] التقرب، الابتعاد يفهم المعنى حسب

الجملة: تەك بەو ئەولا: إبتعد

تەك بدەو پیم: إقترب مني.

تەكان [ن] ۱ - سحب قوي: وه يەك تەكان كيشايه‌وهو

دەر. ۲ - صدمة.

تەكان بردن [ج] الأصابة بالصدمة: وهختی شه‌وه‌ری

كوشتنی براگه‌ی ئەژنه‌فت تەكان برده‌ی

تەكان دان [ج] ۱ - السحب بقوة ۲ - الأزاحة من

مكانه: كه‌س نیه‌توانی تەكانی فی باره‌ پدیگ،

تەكانن [ج] ۱ - النفض: قالیگه‌ تەكان. ۲ -

التجريد مما يملك: له‌ هه‌رچگه‌ دايشت تەكانه‌ی

تەكه‌و دان [ج] الجلوس بالاستناد أو الأرتكاز على

شيء: تەكه‌و بدەو كه‌می له‌ نانه‌گه‌ بخوه.

تەكله‌ [ن] جمع، تدبير

تەكله‌ كردن [ج] التجميع، التدبير: تەكله‌ی پاره‌ی

خانگه‌گه‌ كردن

تەكلیف [ن] تقليم اغصان النخيل

تەكلیف كردن [ج] التقليم. المادة السابقة

تەگبیر [ن] تدبير ۲ - خطة

تهگیر کردن [ج] ۱ - التدبير ۲ - التخطيط
 تهگر [ن] حالوب: وهاران تهگر فره وارنگ
 تهگره جيله [ن] حالوب على شكل رذاذ
 تهگرين [ئن] ۱ - حالوبي ۲ - شديد البياض
 تهل [ن] ۱ - عون: خودا هاتهو تهلي ۲ - تفرق
 عن الجماعة
 تهل [ن] ۱ - شعره ۲ - فته
 تهلار [ن] قصير
 تهلاق [ن] طلاق
 تهلاق حسن [ج] ايقاع الطلاق
 تهلاق دان [ج] تطليق [المرأة]: جواد تهلاقي زنه
 داو زنه تر خوازي
 تهلاق سهن [ج] ان تطلق [المرأة] من زوجها
 تهلاق كهفتن [ج] وقوع الطلاق
 تهلهزم [ن] طليسم: دياريان ني به، مهگر كهفتهسه
 تهلهزم!
 تهلهكه [ن] ۱ - مرفع: الموضع الذي يوضع عليه
 الأفرشة. والأغطية ۲ - افرشة وأغطية النوم الموضوعة
 على المرفع ۳ - حيلة، خدعة ۴ - رشوة
 تهلهكه باز [ئن] حبال، مخادع
 تهلهكه خوهر [ن] مرتشي

تهله كه دان [ج] الارتشاء
 تهله كه كردن [ج] التحايل
 تهله كچان [ن] كيس كبير مصنوع من الصوف أو
 الشعر توضع فيه الأشياء الثمينة.
 تهلخين [تم] تلقين: ياسين و تهلخين
 تهل دان [ج] التفريق عن الجماعة: بزني تهل داگه.
 تهل گرتن [ج] التفريق عن الجماعة: سي چوار
 بزيمان تهل گرتنه
 تهلميت [ن] ترميد
 تهلميت كردن [ج] الترميد: تهلميت قاتره گه نهرا
 دالگت بکه.
 تهلوال [ن] شداد عناقيد العنب
 تهلهوشير [ن] اكلة تعد من الحليب والطحين.
 تهلهونه [ن] مخضب، ملطخ: تهلهونه له خون
 خويان
 تهلهونه برون [ج] التخصب، التلطخ: سهري تهلهونه
 بوه له خون.
 تهلهونه كردن [ج] التخصيب، التلطخ: داله تهوقی
 سهري و تهلهونه ي کرد له خون.
 تهلهزه [ن] كيس كبير توضع فيه أثاث البيت.
 تهليس [تم] تهلهزه

تلیفونون [ن] هاتف
تلیفونون کردن [ج] الاتصال بالهاتف

تم [ن] ۱ - غبار، عجاج ۲ - صباب.

توما [ن] أمل، إمنية.

- ووتوما بیرون [ج] التأمل: وه تما بیوم دهسمیهتم

یلدین

توماشا [ن] ۱ - مشاهدة ۲ - تفرج

توماشاکمر [ن] ۱ - مشاهد ۲ - متفرج: توماشاکمر

پاتشاس

توماشاکردن [ج] ۱ - أن يشاهد ۲ - التفرج

توما [ن] ۱ - تام، کامل، ۲ - صحیح: قسهگت

توماه

توماکردن [ج] ۱ - الأتمام ۲ - الأكمال ۳ - الأنجاز

تومه [ن] طمع

تومهنا [ن] تمنى، إمنية

تومهناکردن [ج] التمنى

تومسأل [ن] ۱ - كسول، متعاجز: تهرانی قهره

تومسالی، ریش نیهتاشی

تومسالی [ن] ۱ - كسل ۲ - عجز: له تومسالی نان له

مال نیهکن.

تومسالی کردن [ج] ۱ - التکامل ۲ - التعاجز:

تومسالی کیگ سناو بکیگ.

تهمسق [نن] متظلم وقليل: ناني تهمسق.
 تهمل [نن] كسول، متعاجز
 تهملخانه [ن] دار المعجزة
 تهملى [ن] كسل، عجز
 تهمووره [ن] طمبور: آلة موسيقية
 تهمووز [ن] تموز: الشهر السابع من السنة الميلادية
 تهمنى [ن] نصيحة.
 تهميره [تم] تهمووره
 تهميز [نن] ١ - مرتب ٢ - نظيف: فره باك و تهميزه.
 تهميزى [ن] ١ - رتبة ٢ - نظافة
 تهميكهر [ن] ناصح
 تهمنى كردن [ج] النصيح، ابداء النصيحة: تهمنى كردن نصيحة
 تهنالگان بکه بخونهن.
 تهن [ن] ١ - جسم ٢ - شرح (الخيوان) ٣ - قدرة: تهنه تهنه
 قابلية: تهنه نهو قسهى خراو بکهيت
 تهنانهت [ن] حد، حالة: تا تهنانهتى باوگيشى لى دل
 گير بو.
 تهناف [ن] ١ - جبل ينشر عليه الغسيل ٢ - جبل
 المشقة
 تهنهرووك [ن] تهنيرود: ملح حامض التريك
 تهنهته [ن] نفخعة، كبرياء

تهنگ ۱ [ن] ۱ - حزام اور رباط يشد به سرج او جلال زین او
 الحيوان ۲۰ - مضيق: تهنگی چه قهَل: تهنگی گریز و گریز
 تهنگ ۲ [ن] ضيق: چاکه تهنگم تهنگه. تهنگه تهنگه
 - وه تهنگه وهاتن [ج] ۱ - الاحتياج: تهراء فلسفی وه تهنگه وه
 تهنگه وهات ۲ - القلق علی: خودا بزانی فره تهراتان تهنگه وه
 وه تهنگه وهاتم: تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگانه [ن] أيام الضيق والشدة: پروژانی تهنگانه تهنگه تهنگه
 تهنگاو ۱ [ن] مضيق مائی: تهنگاوی کانی بزونی تهنگه تهنگه
 تهنگاو ۲ [ن] أن يشعر بالحاجة للذهاب الى الغائط تهنگه تهنگه
 تهنگاوه [ن] مضيق بين جبلين تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگاوی [ن] حالة الحاجة للذهاب الى الغائط تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگ تهنگ تهنگین [ج] ۱ - الأجبار ۲ - ان يضق به تهنگه تهنگه
 الحال: تهنگ وه دوژمن تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگ تهنگشان [ج] ۱ - الشد بالرباط ۲ - الأملاء تهنگه تهنگه
 حد الانتقاج: تهنگی مهشکه گه تهنگشان له دوو تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگه [ن] خاصرة تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگه زکری [ن] تعاجز تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگه زکری کردن [ج] التعاجز: چدنی له کار تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگه زکری کهیت تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگه وهری [ن] مضيق تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگه وهبرون [ج] ان يصبح ضيقاً: قوتدهره گانم تهنگه تهنگه تهنگه
 تهنگه وه بونه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه تهنگه

تهنگه و کردن [ج] التضييق که مهرچینه گهی گهورا بوسه
که می تهنگیه و کرد.

تهنگه بوون [ج] الاحتياج: هدر وهختی تهنگت بوو
تعی تهرام لام.

تهنگ دان [ج] التحزيم

تهنگه [ن] تنك [معدن]

تهنگی [ن] ۱ - ضيق، شدة، صائقة، ۲ - حالة كون
الشيء ضيقاً

تهنگ [ن] ۱ - خفيف: پارچهی تهنگ، ۲ -

متباعد: خهلیهی تهنگ، ۳ - ضحل: ثاری تهنگ.

۴ - فقير الحال: دهس تهنگ.

۵ - رقيق: شیشهی تهنگ.

تهنگه و بوون [ج] ۱ - ان يصح خفيفاً، رقيقاً ۲ - ان
يصح ضحلاً.

تهنگه و کردن [ج] التحفيف

تهنگی [ن] ۱ - خفة ۲ - ضحالة ۳ - تباعد ۴ - فقر

۵ - رقة ۶ - عب: تهنگی بهخهل

تهنور [ن] تنور

تهنوره [ن] تنوره، ملبس نسائي

تهنور حسن [ج] إحماء التنور

تهنوری [ن] خاص بالتنور: نانی تهنوری.

تهنيا [ثن] وحيد، فريد
 تهنيبال [ثن] وحيد، لامعيل له
 تهنيبالى [ن] حالة كون الفرد وحيداً، لامعيل له
 تهنياسى [ن] وحدانيه: تهنياسى تهرا خودا خاصه.
 تهنين [ج] حبك سداده النسيج
 تهنيهوه [ج] ١ - التغطية: لهپەر لهشى تهنيه سهر. ٢
 - الأحاطة: دهوريان تهنيهوه.
 تهو [ن] حمى، سخونه
 تهواف [ن] ١ - طواف ٢ - زيارة
 تهواف كردن [ج] ١ - الطوف ٢ - القيام بالزيارة
 تهوهره [ن] سكينه الطاحونه المائيه
 تهوهرزين [ن] طبر زين
 تهوهن [ن] غور في التفكير، تفكير عميق
 تهوهن پردن [ج] الغور في التفكير: تهوه تهرا تهوهن
 بردگه سهده؟
 تهويه [ن] توبه: تهويهى گورگه مهرگه [په نند]
 تهويهكار [ثن] تائب
 تهويه كردن [ج] ١ - الأتابه ٢ - التوب
 تهوزيل [ن] اغصان النخيل الذابله
 تهوزيل كردن [ج] تقليم أو قطع اغصان النخيل
 الذابله

تهوش [ن] جمع التمر بين قطع العلق ورمية في
الأرض

تهوشكمر [ن] عامل جمع التمر. المادة السابقة

تهوش كردن [ج] جمع التمر. المادة السابقة

تهوشی [ن] دسيهه: صحن كبير يعجن فيه

تهوق [ن] ١ - قمه، ذروة، ذرى ٢ - طوق ٣ -

اسناد، اغلال: دهسى هاله تهوقى زالم.

تهوگرتن [ج] ان بسخن: لهشى گهرمه، تهوى گوى

تهولقی [ن] عقب ممخضه اللبن

تهون [ن] وشيعة

تهونكمر [ن] النساج، الناسج

تهون كردن [ج] النسج

تهوله [ن] اصطبل الحيوانات

تهوول [ن] ١ - تسليم ٢ - تحويل

- ثمر تهوول دان [ج] التسليم: بارهگه بدهو تهوول

دلير:

تهوول گرتن [ج] الاستلام: من تهوولى هيچ نيهگرم

تهى [سر] كلمة تستعمل في لعبة «ختيله»

تهى تهى [ن] لعبة «ختيله»

تهى تهى كردن [ج] اداهه لعبة «ختيله»

تهيشت ١ [تم] طشت

تهبشت ۲ [ن] مفلطح: دوره‌یه‌گه ته‌یشته.

ته‌ی کردن [ج] اطلاق کلمه «ته‌ی»

تهیل [ن] ۱ - سلك ۲ - كناية عن السرعة وخفة الحركة

ته‌یموون [ن] ۱ - تموین ۲ - تقنین

تبیغ [ن] عشره

تبیغ بردن [ج] التعثر: ماهینه‌گه تبیغ بردو پرمیا.

تبیغ دان [تم] تبیغ بردن

تتوو [ن] / طفل / قمل

تخون [ن] قرب، دتو‌دیونیه‌گه نه‌را خوه‌ی، که‌س

نیه‌ویری تخونی بکه‌فی.

- له تخون دان [ج] التقرب من، الدنو: خوه‌ده له

تخونی مه‌ده.

تر [باش] ۱ - تضاف الى الصفة تتكون الدرجة الثانية

من درجات المقارنة: بهرز = بهرزتر

۲ - تضاف الى الاسم فتعني واحد آخر من نفس

الشيء مانگی = مانگی‌تر.

تر [ن] ضراط

ترازو [ن] ۱ - میزان ۲ - قیاس ۳ - کوکب المیزان

ترازیان [ج] استثناء: له عهلی بترازی که‌س نه‌هان

نه‌را لام.

تراش ۱ [ن] حلق، قص

تراش ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم

الفاعل: سنگه = سنگه تراش

تراش کردن [ج] الحلق، القص

تراشین [ج] النحت: ونه‌ی شیرینگه له‌سهر نه‌وسه‌نگه

تراشیگاه

ترانکیش [ن] أخذ أو جلب بكميات كبيرة

ترانکیش کردن [ج] -الأخذ أو الجلب بكميات كبيرة:

ترانن [ج] جعله يضرب: پا نا زگیاو ترانه‌ی.

تراو [ن] ينبوع ماء

ترای [ن] ۱ - تدریب ۲ - تجرّبة

ترایدهر [ن] مدرّب

ترایکه‌ر [ن] متدرب

ترای‌کردن [ج] ۱ - التدرّب ۲ - التجريب: ترای

ماشینه‌گه بکه.

تره‌تر [ن] فخفخة فارغة: نه‌ی تره‌تره چه‌سه!

تره‌و [ن] خزينة

ترتفاق [ن] أثاث، لوازم، أشياء

تربرین [ج] ۱ - افتقاده مرکزہ ۲ - ايقافه عند حده

ترپ [ن] ۱ - فجل ۲ - صوت سقوط شيء بخفه

ترپه [ن] صوت السقوط بخفه

ترپه کردن [ج] احداث صوت خفیف عند السقوط

ترپه هاتن [تم] ترپه کردن

توپگی [ن] الفجبل البري

توت [ئن] ۱ - هش: زهوی توت ۲ - مهلهل النسج

أو الحياكة: پارچه‌ی توت

توتی [ن] ۱ - هشاشه ۲ - حالة كون الشيء مهلهل

النسج أو الحياكة.

ترجهو [سر] تستعمل للاستهجان والاستغراب: ترجهو

لی کاره!

ترس [ن] ۱ - خوف: له ترسا وای.

۲ - هلوسة: ووهختی ترس بگریگه کف کرتی.

ترساتن [ج] ۱ - التخويف ۲ - الاكراه علی عمل ما

بالتخويف

ترس گرتن [ج] الاصابة بالهلوسة.

ترس لی نیشتن [ج] التذعر

ترسناک [ئن] مخيف: شهوی ترسناک.

ترسنوک [ئن] خواف، جبان

ترسنوکی [ن] خوف، جبن

ترس و خوو [ن] هلوسة

ترس و لهرن [ن] خوف، ذعر

ترسیاگ [ئن] مذعور، مرعب

ترسیان [ج] ۱ - الخوف: کس نیه نه ترسی.

۲ - التخوف: نه ترسم بمرم له ليم بچوو زوور

[فولکلور]

ترش [ئن] حامض

ترشاشی [ن] حساء السلق

ترش بوون [چ] التحمض: مامه گه ترش بوه.

ترش بوونهوه [چ] إزدیاد الحموضة

ترش کردن [چ] التحميض: ترشی فمزانه گه کردگه ؟

ترشگانن [چ] التخمير

ترشگیگه [ئن] مخمره، مختمر

ترشگیان [چ] التخمر: خه ور فره بمینگیه ترشگی.

ترشی [ن] ۱ - حموضة ۲ - طرشی

ترکه [ن] استشعار بحدوث شيء

ترکه دان [چ] الاستشعار: ترکه دا له دلّم، جمیل

گیرباگه.

ترك و جول [ن] ۱ - جریان بطيء: تاوه گه ترك و

جولیه.

۲ - مشي الهويناء: وه ترك و جول هاتن.

ترك و جول کردن [چ] ۱ - التجري البطيء ۲ - ان

يمشي الهويناء.

ترکی [ن] ۱ - مرض يصيب الاطفال ويؤدي الى

الموت في اغلب المرات.

۲ - شدة: ترکی کولن.

ترکی کردن [ج] الاصابة بالمرض. المادة السابقة.
 ترنگ [ن] مربوط الحملان.
 ترن [ئن] ۱ - كثير الضراط ۲ - خواف، جبان ۳ -
 قليل الاعتبار.
 ترنج [ن] شجرة ترنج، ثمارها.
 ترنگه [ن] تلالؤ.
 ترنگه کردن [ج] ان يتلأ.
 ترنگه هاتن [تم] ترنگه کردن: ترنگه می تاروله بن
 چالاهوگه تیی.
 ترهات [ئن] ترهات: کارمان ترهاته.
 تروهت [ن] الحضرة: عكس الصحن.
 تروو [ئن] تافه، قليل الاعتبار.
 ترووزی [ن] خيار تعرووزی.
 ترووسکه [ن] بریق، ومیض.
 ترووسکه کردن [ج] البریق، الومیض.
 ترووسکه هاتن [تم] ترووسکه کردن.
 تروشقه [ن] صاعقة: نهوره تروشقه.
 تروشکه [ن] برد قارص.
 تریکائن [ج] العیاط، الصراخ: ژنی بی حیاء دایم.
 تریکنی.
 تریکه [ج] عیطة، صرخة.
 تریکه دان [تم] تریکائن.

تربجه [ن] باخرة

تربين [بأس] تضاف الى صفة فتكون الدرجة الثالثة

من درجات المقارنة: بهرز بهرزت بهرزتربين

تربين [ج] أن يضرب

تربوه [ن] لمعان، تلالؤ: تربوهي مانگه شهر

تربوه كردن [ج] التلالؤ

تزمال [ن] مختار او كبير القرية.

تس [ن] فساء

تسانن [ج] ١ - جعله يفس ٢ - السقاد (طيون) ٣ - الافشال

تسن [ن] ١ - كبير الفساء ٢ - قليل الاعتبار ٣ -

جبان، خواف

تستك [ن] ذبابة الرمل.

تسين [ج] الفساء.

تشبأل [ن] تقليم جناح الطير لمنعه من الطيران

تشبأل كردن [ج] التقليم. المادة السابقة

تشكم [س] تستعمل للرفض او الانسحاب من (لعة)

تشمال [ن] انضباط عسكري

تف [ن] ١ - بصاق ٢ - لعاب ٣ - ريق

أ - تف له دهمي بوه جهو [در] انعقد لسانه.

ب - تف له دهمي كرده جهو [در] أعقد لسانه.

تفاق [ن] مستلزمات: تفاق خوود تاماده بكهو دهمي

له كار بنه.

تفانتهوه [ج] اخراج الشيء من الفم بالبصق: دهريمان

كه يده دهمي، تفنيگه بهوه.

تفهنك [ن] البندقية

تفهنگجي [ئن] هدايف

تفت [ئن] حريف: خوراكه گه تامي تفته

تفتنگي [ن] الفلفل البري

تفتي [ن] ١ - حالة كون الطعم حريفاً

٢ - ضيق، شدة

تف كردن [ج] البصاق

تلك [ن] ١ - نهاية، طرف ٢ - قمة: چووهو تكي

داره گه.

٣ - رأس مدبب: تكي قه لهم

٤ - قطرة: تكي ثاو

٥ - حياء: تكي تكيگه

٦ - جرعة: تكي دهريمان

٧ - ارنبة الانف: تكي لوت

تكا [ن] رجاء، توسل، طلب، التماس

تكا كردن [ج] الترجي، التوسل

التوسل الالتماس: تكا ليت كه م واز بار لهي كار.

تكه [ن] ١ - تسرب، ترشح ٢ - لحم مشوي

- له تكه وسيان [در] الترصد: هه ره تكه وسياگه،

به كي قسيه بكيگ

- هاله تکه [در] مترصد: چمنی های له تکه له لیمان
تکه کردن [ج] ۱ - التسرّب ۲ - التظفر: خانگه گه مان
تکه کیگه.

تک دار [نن] ذو راسن مدبب

تکن [نن] مدبب

تگه [ن] ۱ - تیس ۲ - تلقیح

- وه تگه [نن] فی التراء

تگه گرتن [ج] التلقیح من تیس

تل [ن] ۱ - يعرور البعير ۲ - كلب الصيد

تلا [ن] ۱ - ذهب ۲ - كناية عن شيء ثمين

تلا پلا [ن] تبادل الحديث عن موضوع خطر بحيث

يؤدي الى جلب الانتباه

تلاپلا کردن [ج] تبادل الحديث. المادة السابقة

تلاشه [ن] ۱ - قطعة، مقطع، جزء

۲ - شظية: تلاشوی ناسن كهفته چهوی

تلائن [ج] ۱ - الدهن ۲ - السحق ۳ - المرء

تلهو [ن] ذهاب في اثر فرد او شيء: براگهی گوم بوهو

چگه له تلهوی.

تلهو کهر [ن] الشخص الذي يذهب في اثر فرد او

شيء

تلهو کردن [ج] الذهاب في اثر فرد او شيء

تَلَب [ن] شبح، خیال: تَلَبْ له دُورَه و ديار بَو.

تَلَبَه [ن] - ۱ - بلل تام: تَلَبَهی له تاو تَمی

۲ - صوت السقوط الخفيف

تَلَبَه تَلَب [ن] صوت السقوط الخفيف بصورة مستمرة

تَلَبَه کردن [ج] احداث صوت خفيف عند السقوط

تَلَبَهاتن [ج] ۱ - تَلَبَه کردن

۲ - ان یقطر الماء بسبب بلل تام: تَلَبَهی تَمی له تاو

تَلِیاق [ن] افیون، تریاق

تَلِیاقی [نن] مدمون: تَلِیاقی به، رووژنی سی چل جای

نه خوا

تَلِیَاگ [نن] ۱ - مدهوس، ۲ - مسحوق ۳ - ممرود

تَلِیان [ج] ۱ - الاندهاس ۲ - الانمراد

تَلِیت [ن] ۱ - تَرید ۲ - تمزیق: سه ری بوّه وه تَلِیت.

تَلِیت کردن [ج] التمزیق: سه گک تَلِیتی کردن

تَلِیش [ن] شق: تَلِیشی هدا له داوانه گهی.

تَلِیشاتن [ج] الشق: پارچه تَلِیشانه

تَلِیشیاگ [نن] عشق: کراسه تَلِیشیاگه گهی

تَلِیشیان [ج] ان ینشق: زگی تَلِیشیا.

تَلِیقانن [ج] المرود: تماته گه تَلِیقان.

تَلِیقیاگ [نن] ممرود.

تَلِیقیان [ج] الانمراد

تَلِیمار [ن] لوحه خشب رفیعه

- تلی ولی [ن] جلبه، هرج
تلی ولی کردن [ج] الجلبه، الهرج
تماکوو [ن] تیغ
تماکوو قلیانی [ن] تنباک
تمانن [ج] ۱ - الطمس ۲ - الغرز
تمهز [س] اٹاری: پرویز ووت چمه ریهو، تمهز چوو
کول له لیمان گری!
- تمیاگ [ن] ۱ - مطموس ۲ - مغروز
تمین [ج] ۱ - الانطماس ۲ - الانغراز
تمگ [ن] قلمه: القراد العظیم
تن ۱ [ن] ۱ - محکم الشد ۲ - حار [الطعم] ۳ -
عنیف ۴ - قوی ۵ - سریع ۶ - حاد الطبع
تن ۲ [تم] ت ۲ - ۱
تنه [ن] توییخ: بتن له کاوه گاله فری هاوساگان
نه کا.
تنه تن [ن] عصبیه.
تنه تن کردن [ج] التکلم بعصبیه
تنه ویوون [ج] ۱ - الاشتداد: تنگی ماهینه گه تنه
بو.
- ۲ - الاسراع: ثاو له وهره خواری تنه بوو.
۳ - ان یصبح عنیفا: نه وهل جار گلیهی له یهک کردن
ثمجار له یهک تنه بوون.
۴ - الاشتداد: جهنگ تنه بوو.

تنه وکردن [چ] ۱ - الشد ۲ - الشيت
 تنگه [ن] جرعة، مصة: تنگی ناو
 - وه تنگه و نان [چ] التجرع: يهك جام دوو ناوه تنگه وه
 تنگه [ن] جب: جرة ماء
 تنگولك [ن] جب صغير
 تنيان [چ] التويخ: بتن له براكهت تا كارى گهن
 نه كه يگه
 توازوو [ن] مواسة
 توازوو خواز [ن] مواسي
 توازوو خوازينه وه [چ] المواسة: محمود باوگى
 مردگه، بچن توازوو لى بخوازنه وه.
 تواسن [چ] ۱ - الطلب: چه تواسه ليدان؟
 ۲ - ان ينوي: توام بچم نهرا مال.
 توانا [ن] قدرة، قابلية، امكانية.
 توهتو [ن] رذاذ مطر: تاسمان، توهتويه.
 - توهتوو ليويه [در] حزين: هه ميشه توهتوو ليويه
 توهتوو كردن [چ] ان تمطر رذاذا.
 توهق [ن] طبق
 توهم [ن] ۱ - بذور ۲ - طلوع: توهمى دار.
 توت [ن] شجرة التوت، ثمارها
 توته [ن] اصبع البنصر
 توته لهك [ن] نبات الزهر، نبات ذو ثمر مر.

تَوَنگ [ن] جرو

تَوَنگه شوانه [ن] دودة الراعي

تَوَوَ [ن] كلمة تستعمل لجلب الدجاج للطعام

تَوَوَكردن [ج] جلب الدجاج للطعام بأستعمال كلمة
تَوَوَ

تَوَوَى [ن] طير الببغاء

تَوَوَچانن [تر] چوچانن

تَوَخم [ن] ١ - نسل ٢ - ذرية، بسليل

٣ - علاقة: توخمي بيّه و نيه .

٤ - قط: توخمي تاگای نيه له نهو كاره .

توخماره [ن] آل، اسر: توخماره ی حميد

توخمه [تم] توخماره

توخم دار [ثن] قابل على الاخلاف

تَوَره [ن] ١ - كيس ٢ - المخللة: ما يجعل فيه من

العلف ويعلق في رأس الحيوان

تَوَره [ثن] غاضب

تَوَره بوون [ج] ان يصيح غاضبا

تَوَره كردن [ن] جعله غاضبا

تَوَره ی [ن] غضب

تَوَرگ [ن] نبات البرقوق

تَوَش ١ [ن] ١ - التقاء ٢ - ورطة، مصيبة

تَوَش ٢ [ثن] شاطر، حاذق، ماهر

توش بوون [چ] التورط، الاصابة بنكبة: توشى شهر
بو.

توشتر [ن] ماعز بعمر سنة

توش كردن [چ] التورط: توشى سه ره دهريمان مه كه.

توش هاتن [تم] توش بوون

توش هاوردن [تم] توش كردن

توشى [ن] شطارة، حذاقة، مهارة: جوامير له كار
توشه.

توك [ن] ۱ - شعر ۲ - وير ۳ - زعب

توك تيهل [ئن] سيء الطبع، فرة توكى تيهله.

توك تيهلى [ن] سوء الطبع

توكن [ئن] مشعر: رنى توكن ناشيرينه.

تول [ن] ۱ - خط ۲ - شتلات ۳ - عود رفيع

توله [ن] ۱ - شتلات: تولهى ثعمار

۲ - حديث السن: منالى توله.

۳ - صغير الحجم وطري: خيار توله.

توله رى [ن] طريق فرعى، طريق ثانوي

توله كى [ن] مزاح وتأتى مع كلمة «يارى» يارى و

توله كى.

توله كى كردن [چ] الممازحة

توله وهن [ن] شجيرة بريئة: له چهقهى چهوماخ

كه له بيله و ره مين + توله وهن له له ژير نارده مان چه مين

(فولكلور).

توو [ن] ثنية، ثنایا، طية، طيات: لهتوو دلنگه، له
توو کتاب

تووپ [ن] ۱ - كرة ۲ - مدفع ۳ - طول قماش ۴ -
درزن، دسته: توویی تیخ

تووپانن [چ] ۱ - جمعه یفطس ۲ - التقتیل
تووپه [ن] صوت السقوط الشدید

تووپهل [ن] كرة [من تلج، طین . الخ]: تووپه لی
وهفر

توویباگ [ئن] فطیس: خهری توویباگ.

توویین [چ] الفطس: دووه که سه که گه مان توویی.

تووتر [ن] ۱ - عظم العصر ۲ - قابضة

تووخ [ئن] ۱ - غامق: رهنگی تووخ

۲ - کثیف: چایی تووخ

تووخه و بوون [چ] ان یصبح غامقا

تووخه و کردن [چ] جعله غامقا: رهنگی حجره که

کاله که می تووخیه و بکه.

تووخی [ن] حالة كون الشيء غامق اللون

توور ۱ [ن] ۱ - شبکه ۲ - فتيلة المصباح الزيتي

توور ۲ [ئن] هائج: ماهینی توور

تووراخ [ن] لبن خائر مرشح منه الماء

توورانن [چ] جعله یزعل، یغیظ: نهرا مهردمه که

توورانی له خوهت؟

تووړه [تم] توړه
 تووړه بوون [تم] توړه بوون
 تووړه کردن [تم] توړه کردن
 توورگه [ن] بیث (أكلة)
 تووریاگ [ئن] زاعل، زعلان، غايط
 توورین [ئن] مشبک، شبکي
 تووز [ن] ۱ - غبار، عجاج ۲ - مقدار قليل
 تووزقال [ن] ۱ - مثقال، ۲ - كمية قليلة
 تووزکردن [ج] ۱ - ثوران الغبار ۲ - جعله يغير
 تووزین [ئن] ۱ - مغبر ۲ - ملطخ بالغبار
 تووژ [ن] ۱ - قشرة زبدية ۲ - جلبة (الجرح) طهاوة
 تووژالك [ن] قشرة زبدية
 تووژگه [تم] تووژ
 تووژگرتن [ج] ۱ - تكون الغشاء «الزبدية»
 ۲ - تكون غشاء الجرح: زخمه گه ی تووژ گرتگه
 تووشگه [ن] مزود: تووشگه برد ټه را کاروان
 تووشگه کردن [ج] التزود بزاد السفر
 تووف [ن] شرش
 تووفان [ن] ۱ - طوفان نوح (ع) ۲ - مطر غزير
 تووق [ن] ۱ - صوت الاطلاق ۲ - صوت كسر
 الاشياء الصلدة
 تووقاله [ن] بثره مائة.

تووقاله كردن [ج] التبشر: تكون بشور مائتية: فعلسى
سزياو تووقاله كرد.

تووقانن [ج] ۱ - الاحراق التام ۲ - جعله يتفجر
بكاء ۳ - طق [الاصابع]

تووقتهك [ن] نبات ذات كرات هوائية
تووقياك [نن] محروق حرقاً تاماً.

تووقيان [ج] ۱ - الاحراق التام ۲ - الانفجار بالبكاء
۳ - ان يطلق (الاصابع): هجر بينج كللگم تووقن

تووك [ن] ۱ - قشر ۲ - لحاء ۳ - جلد
تووكل [ن] لحاء: تووكلى نه نار.

تووك گرتنهوه [ج] التقشير ۲ - السلخ

تووكن [نن] سمك القشور ۲ - سمك ال
تووله [ن] حياز

تووليه [نم] تووله

توومار [ن] سجل، تسجيل

تووماركره [ن] مسجل: الة التسجيل او الشخص
الذي يسجل على الشريط

تووماركردن [ن] التسجيل

توومارگا [ن] محل التسجيل

توون [ن] غور

تووناو توون [نن] متاهات

تى [ن] ۱ - تعهد ۲ - شرط

تیا ترو [ن] مله
تیار [ئن] ۱ - کامل الحیاة «کلاش»
۲ - مستعد، مهی
تیاره [ن] طائرة، طیاره
تیار کردن [ج] اکمال حیاة «کلاش»
تیهت [ن] ارض صلدة
تیهتک [ن] ورك

تیهر [ن] عظم الرقة: تیهری مل
تیهرزین [ج] ۱ - ان یساوی: چهنی تیهرزنی؟
۲ - الاستحقاق: تیه تیهرزنی قال کردن و دهنگه خوره
هاوردن.

تیهریک [ئن] ۱ - مظلم ۲ - غامق: رهنگی تیهریک
تیهریکه و بوون [ج] حلول الظلام: دنیا تیهریکه و بوون
تیهریکه و کردن [ج] الاظلام: جعله مظلمًا: قاپیهگه
نای مالهگه تیهریکه و کردید

تیهریکی [ن] ظلام، سواد
تیهل [ئن] مر: خه یارهگه تیهله
تیهلهک [ن] مسحوق يعطى للاطفال
تیهله و بوون [ج] ازدیاد مرارته: تاوی دجله له خوارهوه
تیهله و بوون.

تیهله و کردن [ج] زیاده مرارته
تیهل بوون [ج] ان یصبح مرا

تیهل کردن [ج] جعله مرا

تیهلگه [ن] الخضروات المرة: تخيار تیهلگه

تیهلگی [تم] تیهلگه

تیهلی [ن] ۱ - مرارة ۲ - ضيق: تا ئیرنگه تیهلی وه
خوهی نه دیه.

تیهنگ [ن] ۱ - ضامی ء: ئه گهر تیهنگه ئاو بخوه:

۲ - متلهف: تیهنگی مال و منالم:

تیهنگ بوون [ج] التعطش: دنیا گهرمه، تیهنگیان بوو.

تیهنگ کردن [ج] جعله يعطش: نانه گه سووز بوو

تیهنگم کرد

تیهنگی [ن] عطش، ظمأ

تیهنی [تر] کیهنی

تیهو [ن] خشکه: دفعه من المطر

تیپ [ن] ۱ - فره ۲ - مجموع ۳ - فريق

تیتال [ن] فرحة، بهجة، إبتهاج

تیتال کردن [ج] الابتهاج

تیترمانه [ن] طير كرسوع (عامية)

تیتک [ن] خصلة الشعر على جانبي رأس المرأة

تی چوون [ج] ان يكلف: ماله گه یان چه نی تی چوو؟

تیخ [ن] ۱ - شفرة، موس ۲ - آلة قطع حادة

تیخهك [ن] فاصلة، حاجز بين شيتين.

تیخهك دان [ج] الفصل بحاجز: جیاوه بون،

حهوشه گه یان تیخهك دان.

تیر [ن] مشیع، مرتو: زگ تیر خه وهری له زگ ورسگ
نی به.

تیر [ن] ۱ - سهم ۲ - قرعة

تیر [ن] تشتت، تشتیت

تیره [ن] ۱ - عشیره ۲ - فضیلة

تیرهك [ن] ۱ - قوه: تیرهكی، بریایا، ۲ - من قطع
البردعة

تیربردن [ج] التشتت: رینه ته گه تیر برده دیاره گورگ
کیگه ناویانا.

تیربوون [ج] ۱ - التشیع: نانگه گهم بو تیز
نه خواردن. ۲ - الارتواء: تیر ئاو بخوهن، له ری ئاو
نی به

تیرخسن [ج] ۱ - الاقتراع ۲ - اطلاق النار

تیرخواردن [ج] ۱ - الشبع - الارتواء

تیردار [ن] من قطع المحراث

تیردان [ج] التشتیت: گورگ تیری ساواگان دا

تیرسم [ن] وقر: نهوه تیرسم داگه له گووشدا!

تیرکهوان [ن] سلاح القوس

تیرکردن [ج] ۱ - الأشباع ۲ - الأرواء

تیرگ [ن] الخیز المحترق و غیر المشوی

تیرمه [ن] برده، جبه

تيرمو تيرمو [ن] لعبة قديمة للاطفال

تيرواران [ن] ۱ - اعدام رميا ۲ - الرمي، قصف
تيرواران کردن [ج] ۱ - الاعداد رميا ۲ - الرمي،
القصف: نايامی ناپاک بايهته تيرواران بکريگه.

تيروپر [نن] ۱ - مشع ۲ - مكثفي

تيروپرى [ن] ۱ - شع ۲ - اكتفاء

تيرى [ن] ۱ - شع ۲ - ارتواء

تيرى [ن] خبز الرقاق

تيز [ن] سخرية، هزؤ.

تيزاب [ن] حامض الكبريتيك

تيزاو [تم] تيزاب

تيزکردن [ج] السخرية - الاستهزاء: كهوه راسى

كهيد، تا تيز كهيدا!

تيزگه [ن] عنفة

تيز [نن] ۱ - حاد: چه قووى تيز ۲ - سريع:

رى کردنى تيز

تيزبوون [ج] الانشاد: ان ينشد

تيزگه [ن] مشحذة

تيزکردن [ج] الشحذ

تيزى [ن] ۱ - حلة ۲ - سرعة

تيسك [ن] خصلات شعرية طويلة

تيسكن [نن] مشعر: ذو خصلات شعرية طويلة: بزنى تيسكن

تیشنت [تم] چیشت.

تیشگ [ن] فأس

تیق ۱ [ن] قبالة: مالیان ها له تیقی مهکته به گه مان

تیق ۲ [تم] تیک

تیق وه تیق [نک] مقابل: مالی نیمه و نه وان تیق وه تیق

یه کن

تیک [ئن] فردي

تیکاجفت [ن] لعبة «الفردی و الزوجی»

تیکاجفت کردن [ج] القيام بلعبة الفردی و الزوجی

تیکه [ن] ۱ - لقمه ۲ - قطعه: تیکه ی قوماش

تیکه تیکه [ئن] مقطع الی اجزاء

تیکه تیکه کردن [ج] التقطیع الی اجزاء

تیکه چن [ئن] الدنیء المتطفل

تیکه چنی [ن] دناءة النفس المتطفلة

تیکه دان [ن] الالتهام: وه حتی تیکه دا وه تی نه به

مانگیگه نان نه خواردگه

تی کردن [ج] ۱ - الصب ۲ - التعهد ۳ - الاشرط

۴ - ان یضع فی:

أ - نه و گوونیه نه را چه به؟

ب - نارد تی نه کا.

تیکل [ئن] معتاش، متطفل: تیکل هه همیشه ها له

هوری زگه.

تیکل بوون [ج] الاعتیاش، التطفل

تیکل کردن [ج] جعله معتاشاً، متطفلاً

تیکلی [ن] اعتیاش، تطفل

تیل [ن] احوّل، حوّل: چه و راسی تیله

تیلّا [ن] عصا غلیظه «توتیه»

تیلّه [ن] حزمة كبيرة من الخطب «کازة»

تیل بوون [ج] ان یصبح احوّل، حوّل

تیل کردن [ج] جعله احوّل، حوّل

تیلگه [تم] تیلّه

تیلی [ن] حوّل

تیمار [ن] تداوی، تضمید

تیمارکەر [ن] مداو، مضمّد

تیمارکردن [ج] أنّ یتداوی، ان یضمّد

تیمارگا [ن] مستوصف

تیمانج [ن] الحاشیة المضافة الى الرداء لتطویله

تین [ن] شدة، خدة (الحرارة، البرودة): تینی

سهردی شکیاگه

تینگانن [ج] جعله یصول و یجول

تینگیان [ج] الصول و الجول

تین و بین [ج] مشاوره

تین و بین کردن [ج] التشاور: نه و نه تین و بینی چه

که بین؟

تِيَوَانْتَهَوَه [ج] ١ - التذويب ٢ - الاجتواء ٣ - القضاء

على ٤ - الصهر: تأسن تِيَوَانْتَهَوَه

تِيَوَهْر [ن] ١ - نظر ٢ - نظرية

تِيَوَهْر بَرْدَن [ج] التجراً على النظر الى: تِيَوَهْرِي رَوِي
نهوردم.

تِيَوَرِيَان [ج] المسك بالقوة: ههر دَهْسِي تِيَوَرِيَان
كوتايهي وه زهَوَا.

تِيَوِيَانْتَهَوَه [ج] ١ - الذوبان ٢ - الانصهار ٣ - التلاشي
تدرجيا

- ج -

ج [ن] / جيم / الحرف الخامس من الالفبَاء

جا [ن] مكان، موضع، موقع، مقر

جاجك [ن] علك

جاجكين [ن] ١ - كثير العلك ٢ - ملطخ بالعلك

جاجم [ن] شف، برجد.

جاجوو [ن] ضد، عدو: ههر دو برا بُونَه وه جاجوو
بهك.

جاده [ن] ١ - طريق، شارع ٢ - جادة

جادوو [ن] ١ - سحر ٢ - شعوذة

جادووكار [ن] ١ - ساحر ٢ - مشعوذ.

جادووکاری [ن] ۱ - اعمال السحر ۲ - اعمال
الشعوذة.

جار [ن] مرة: جاری تر ته گه ر قسه کردی ته وه نری به
بزانی: نئی جاره وه پهنی، جاری تر وه پاره.

جار [ن] ۱ - اعلان شفاها عن شيء ما ۲ - الجزامة:
بقايا الزرع المحصود.

جارجار [تک] أحياناً، بين الفينة والأخرى: جارجار
سر لیمان بنه.

جاردان [ج] الاعلان شفاهاً شيء ما
جارکیش [ن] منادي الاعلانات.

جارکیشان [ج] الاعلان شفاها عن شيء ما.
جاروو [ن] ۱ - مكنسة ذات يد طويلة ۲ - نبات

ربيعي.
جاری [تک] ۱ - بعد: جاری داتا نه ها تگه. ۲ -
لا يزال: جاری نیشته

جاسووس [ن] ۱ - جاسوس ۲ - مخبر رسمي.
جاسووسی [ن] ۱ - جاسوسية، تجسس ۲ -
اخبارية.

جاسووسی کردن [ج] ۱ - التجسس ۲ - اخبار
السلطات عما يحدث.

جاش [ن] ۱ - مرتزق ۲ - جحش.

جاشی [ن] ارتزاق .

جاكهش [ن] قواد، دیوث .

جاكهشی [ن] قواده، دیوته .

جاكهشی كردن [ن] امتهان القوادة .

جام [ن] ۱ - طاس ۲ - كاس ۳ - ملیء كاس أو

طاس ۴ - زجاج

جامهك [ن] ۱ - مرآة ۲ - عدسة .

جامخانه [ن] واجهة زجاجية .

جامولك [ن] طاس صغير، طويس .

جاميانی [ن] غطاء الرأس للرجال .

جان [ن] روح .

- له جانی بن جان [در] منذ الأزل، سزمدي .

جاننا [ن] حقیة .

جانگیه [ن] صدغ: خالی له جانگیه كوناگه .

جانماز [ن] سجادة أو أي فراش آخر يستعمل في

الصلاة، مصلاة .

جاهل [ن] شاب

جاهله و بوون [ج] استرجاع الشباب: عمر جاهله و

بوه .

جاهله و كردن [ج] جعله شاباً: خویشی جاهله و

كردگه .

- جاهلی [ن] ۱ - شباب ۲ - مرحلة الشباب .
- جاو [ن] ۱ - خام أبيض ۲ - كناية عن الخوف :
- رهنگی بوه جاوی چهرمگه .
- جاین [ج] ۱ - المضغ ۲ - العلك .
- جهبه [ن] شاجور .
- جهبهخاله [ن] ۱ - مشجب ۲ - ترسانة الأسلحة .
- جهیر [ن] علم الجبر .
- جهت [ن] نبات الجت، جت .
- جهخت [ن] ۱ - العطسة الثانية ۲ - جهد، كفاح .
- جهخت كردن [ج] الكدح: جهخت بكن ديواره گه
تهلچنين .
- جهخت هاوردن [ن] أن يعطس ثانية .
- جهر [ن] ۱ - سرعة ۲ - عصر ۳ - شد ۴ - معاندة ۵
- مجادلة ۶ - سخط، غيظ ۷ - جدل ۸ - مناظرة .
- جهري بانی سويت [در]: مجادلة فارغة .
- جهرا [ن] ۱ - جرار ۲ - حشرة صغيرة من فصيلة
العقارب .
- جهرانن [ج] ۱ - العصر ۲ - أن يشد شداً محكماً .
- جهره [ن] ۱ - باقة، ۲ - حزمة ، شدة: جهرهی دينار
جهرهزه [ن] مغامر
- جهرهزهی [ن] مغامرة

جهر جهر [ن] درآسة خشية
 جهرخه [ن] حشد: جهرخه يان جهمه
 جهردان [ج] ان يسوق بالسرعة: ثي قهره جهردهي!
 جهردانهوه [تم] ۱ - العصر ۲ - السد محكماً:
 جهری ده سمه و دا. جهری پزنده گهی دایه وه
 جهرده [ن] قاطع الطريق.
 جهردهی [ن] قطع الطريق.
 جهرکیشان [ج] ۱ - الجدال ۲ - العناد.
 جهرگه [تم] ۱ - جگر ۲ - اوصال: قسهی خراو
 جهرگه برینگ
 جهرگه [ن] ۱ - وسط، مرکز ۲ - مره: له جهرگهی
 جهنگ.
 جهرمه جووری [ن] مجادلة، جدال.
 جهرن [ثن] أقرن: میهی جهرن
 جهرنی [ن] حالة كون النعجة أقرن
 جهرهاوردن [ج] إشارة الحفيظة: نهو خوهی مهر
 تنه مزه وه ئیوهیش جهری تیارین.
 جهزروهه [ن] ۱ - سلطة، حکم ۲ - هیة
 جهزروهه دار [ثن] مرهوب الجانب.
 جهزمه [ن] حذاء طويل العنق.
 جهزُن [ن] عيد.

- جهسه [ن] جسد، جسم
- جهسر [ن] جسر، شجاع، جريء
- جهسرى [ن] جسارة، شجاعة، جسرة
- جهسوور [ثن] جسور، شجاع
- جهسوورى [ن] جسارة، شجاعة
- جهفا [ن] ١ - عذاب ٢ - ألم، تألم ٣ - كدح
- جهفاكيش [ن] كادح
- جهفاكيشان [ن] الكدح
- جهفهنك [ن] هراء، ثرثرة.
- جهفهنك رسنى [در] يثرثر، يهرىء
- جهفت [ن] لحاء البلوط يستعمل للديغ
- جهفت كرهن [ج] الديغ بلحاء البلوط.
- جهفتين [ثن] ملطخ بالدياغ
- جهفده [ن] جادة: جهفدهگه قيرتاوه.
- جهلاد [ن] جلاد
- جهلادى [ن] مهنة الجلاد
- جهلاقة [ن] جلاقة: سيم تنظيف الاواني.
- جهلاوى [ن] بيع وشراء الاغنام بالجملة.
- جهله [ن] ١ - حصاف ٢ - رفش: حيوان مائي ٣ -
- تكييس بالضرب المبرح.
- جهلهك [تم] جهله (٣)

جهله کردن [ج] التكبیس بالضرب المبرح
 جهلده [ن] ١ - جلد ٢ - موطأ
 جهلده دان [ج] التجلید كالمسحوق
 جهم [ن] جمع، حشد
 جهمآلی [ن] جمالی، نوع من البناء
 جهم یورون [ج] التجمع، التحشد
 جهم به سائن [ج] التجمهر، التحشد
 جهمسر [ن] ١ - بؤرة ٢ - قطب
 جهم کردن [ج] التجميع: جهمی منالهیله
 جهنجر [ن] نورس، دراسة
 جهندهر مه [ن] دركي
 جهندهر مهی [ن] مهنة الدرکي
 جهنگ [ن] ١ - حرب ٢ - قتال ٣ - آقتال ٤ - معركة
 ٥ - موقعة ٦ - مشاجرة
 جهنگاوه [ن] ١ - مقاتل ٢ - محارب
 جهنگهری [نن] محب العراک
 جهنگل [ن] غابة
 جهنگه لسان [ن] منطقة غابات
 جهنگ کردن [ج] ١ - العراک ٢ - التهاجر
 جهنگیان [ج] الاستمرار في القتال
 جهو [ن] ١ - زئبق ٢ - صمغ

جهواب [ن] جواب، رد

جهواو [تم] جواب

جهواودانهوه [ج] ۱ - الاجابة على ۲ - الرد

جهواو كردن [ج] الرد بالرفض

جهوه [ن] مرور

جهوهل [ن] جيل

جهوهلين [ئن] جيلي:

جهوهنه [ن] زمزية الماء

جهور [ن] ۱ - جور، ظلم، تمسيف: ۱ - كس

قهبولي ئي جهوره نيهكيك ۴ - كدح

جهوركر [ن] ظالم، متعسف.

جهوركيش [ن] كادح

جهوركيشان [ج] الكدح: له شهوه كئي تاخيوانه جهوره

كيشم.

جهورگر [تم] ظالم

جهورگرتن [ج] أن يظلم: چه بكم خودا جهوره له

ليمان گرتگه!

جهوشه ن [ن] عشائيه شنيع.

جهوگه [ن] جوقه

جهههت [ن] سبيل، اجل: بکه له جهههتي خودا وار.

بار.

جهه نم [ن] جهنم

جههر [ن] غيظ، سخط.

جههر هاوردن [ج] الإغاطة، إثارة السخط

جهي حون [ن] ١ - نهر في شمال خراسان ٢ - كناية
عن السعة

جبرائيل [ن] الملك جبرائيل

جت [نن] متصب

جته و بوون [ج] ١ - الانتصاب، ٢ - الحضور فجأة،
جته و كردن [ج] ١ - جعله ينتصب، ٢ - الأخصار
فجأة.

جتي [ن] ١ - حالة الانتصاب، ٢ - حضور مفاجيء
ججو [ن] طير (طفل)

جدهو [نن] (حسيوان) مصاب بالجروح في الكتفين
بسبب حك البردعة له.

جدهو بوون [ج] الأصابة بالجروح في الكتف

جدهو كردن [ج] جعل الحيوان مصاباً بالجروح في
كتفيه

ج - جدهوى [ج] حالة كون الحيوان مصاباً بالجروح
في كتفيه

جرت [ن] ١ - عطفة ٢ - صوت يخرج من منفذ
ضيق

جرت و فرت [ن] كثير الحركة ولكن بدون جدوى

- جرت و فرتی [ن] كثرة الحركة

جرم [ن] غرامة: جریمی شی کلاه قورسه

- جرم حسن [ج] التفریم: هزار وینار جریمی حسن

جرم کردن [نم] جرم حسن

جزدان [ن] محفظة التقد

جزر [ن] جزاء، عقاب

جزردانه و [ج] تحمل العقاب: هر بایهت جزری

شی کاره بدیهه و.

جزم [ن] جزء: سی جریمی قورئان

جفت [ن] ۱ - حرث، حراثة ۲ - زوج: جفتی

کلاش ۳ - فدان (وحدة مساحة): دو جفت کالای به

جفت [ن] ۱ - متساو، متعادل، متواز ۲ - زوجی.

جفتانه [ن] ورم سرطانی

جفته [ن] ۱ - رفسة ۲ - قرن: شعرتان فی رأس الجواد

جفته و هشانن [ج] الرفس: قاتره گه یان جفته و هشنی

جفت بوونه و [ج] ۱ - التساوي، التعادل

۲ - التزامن: سور کردنیان جفت بو و و

جفت کردن [ج] ۱ - الحرث ۲ - التعديل

جفت کرده و [ج] ۱ - جعله متعادلاً، متساویاً

۲ - التنظيم: خودا کاریان جفت کرده و

جفتيار [ن] فلاح، حارث الأرض

جفتياري [ن] مهنة حارث الأرض

جق [ثن] متصب

جقه [ن] ١ - قدر صغير بلا غطاء ٢ - تلج

جق بوونهوه [ج] ١ - الانتصاب ٢ - الحضور فجأة

جق كردنهوه [ج] ١ - جعله متصباً ٢ - الأحضار

بصورة مفاجئة

جقن [شن] متصب

جقن [ن] حالة كون الشيء متصباً

جگ [ن] كمية قليلة، شيء: جگي ثار.

جگر [ن] ١ - كبد ٢ - كناية عن الشجاعة

جگردار [ثن] شجاع

جگرين [ثن] كبدی، خاص بالكبد

جل [ن] جلال برودة

جلا [ن] جزاء: جلات وه شامار.

جلآلهت [ن] جلآله

جلدو [ن] ١ - زمام ٢ - عنان ٣ - مقود

جله وگرتن [ج] المنع، الصد، الأعاقه

جله وگيري [ن] منع، ممانعة

جلوگيري كردن [ج] المنع

جله و كيشان [ج] أن يقود

جل شال [ن] غطاء يوضع على ظهر الحيوان لوقايته
من الحر

جلفر [ن] ١ - تافه ، قليل الاعتبار (للشخص)

٢ - نر: كثير الحركة

جلفرى [ن] ١ - تفاهة ، قلة الاعتبار ٢ - كثرة الحركة

جل كردن [ج] وضع الجلال على الحيوان

جم [ن] حركة: جم نه و بى نه كهفت .

جمانن [ج] ان يسم الغنم للرعي

جم دان [ج] التحريك ، الزحجة . ١ - نه و قرة قورده

كهس نى نه بجمى بدهى

جمه [ن] ١ - حركة ٢ - ملهى

جمه كردن [ج] التحرك

جمه هاتن [ج] ان يعج ب: بازار چمهى تى له

مهردم ، جووه گه چمهى تى له ماسى .

جمبوت [ن] ورد الجمبدة ، ذو لون وردى

جمبوتى [ن] بلون الجمبدة: وردى

جمو جول [ن] حركة

جمو جول كردن [ج] التحرك

جميان [ج] قيام الأغنام والذئاب للرعي

جناب [ن] حضرة ، سيد .

جنابات [ن] الحدث الاكبر

جناس [ن] بشره انسان .

جنجل [ن] حجل، خلخال [للاطفال بخاصة]

جنده [ن] زانية، فاحشة

جنس [ن] بضاعة

جنگ [ن] ملبس، البسة

جنوکه [ن] جن، جنية

جهان [ن] عالم

جهانگیر [نن] عالمي : وارانہ گہ جهانگیرہ .

جہانی [نن] ۱ - عالمي ۲ - دنیوي

جوان [نن] ۱ - جميل، فاتن : شاناز جوانہ ۲ -

حسن، جيد : فہگت جوانہ ۳ - شباب :

کہ یکاوس جوانہ .

جوانہ زما [ن] ۱ - سعلاة : حیوان خرافي ۲ - کناية

عن القبح .

جوانہ مرگہ [نن] المتوفي في ريعان الشباب .

جوانہ مرگي [ن] الوفاة في ريعان الشباب .

جوانی [ن] ۱ - جمال، فتنہ ۲ - جودہ، کون

الشيء حسناً ۳ - شباب، ۴ - مرحلة الشباب

جواہیر [ن] ۱ - مجوہرات ۲ - کتر

جوہ [ت] ۱ - شعیر، ۲ - نبات الشعیر

جوہروتہ [ن] حساء بعد من الشعیر الاخضر .

جوهين [نن] شعیری نسبة الى الشعير. ناننی جوهين
جوجگه [ن] کتکوت.

جوغرافیه [ن] جغرافیه

جولانن [چ] ۱ - التحريك: ۱ - کەس نەوێرس سەر
بجولنی. ۲ - الضرب المبرح: نا ئورده گه جولیا
جولانهی

جولانهوه [چ] ۱ - التحريك. ۲ - الاسراع: دیره،
دهس بجولینهوه

جوله [ن] حرکه: جوله لی بریاگه.

جوله برین [چ] أن يقعهه عن الحركة: بیماری جولهی
برییه.

جوله کردن [چ] التحرك: له شوونه گهیی خووی جوله
نه کرد.

جومعه [ن] يوم الجمعة.

جوو [ن] نهر، ترعه.

جوور ۱ [ن] مثل: گا جوور گامیشه.

جوور ۲ [نن] متالف: تیممو نهوان جووریم.

جووراب [ن] جوراب

جووراو [نم] جووراب

جووره و بیرون [چ] التالف: دژ منایه تی نهما، گشتی

جوورهو بوه.

جوور جوور [ئن] متاين، مختلف: دكانه گان جوور
جوورن.

جووری [ن] ألقه: دواى دژمنايه تى جوورى به.

جووش [ن] ۱ - فوران، غلیان ۲ - قوة: مراد
هيمايى ها وه جووش. ۳ - فروه. ۴ - وضع: هاله
جووشى جاران.

جووش خواردن [چ] الالتحام سقانى دهنگه زو
جووش خوینگه.

جووش دان [چ] ۱ - التلحيم: ۲ - التحفيز: جووش
مهردمه گه دا.

جووشدهر [ن] ۱ - مادة اللحيم ۲ - لحام.

جووش هاوردن [چ] ۱ - الانفعال: نه نووى جووش
هاورد.

جووليه [ن] حائك.

جى [ن] ۱ - مكان، موضع، محل: له چ جى
خه فى؟ ۲ - فراش النوم: جى به گه نهرام بخره و تا
بخره م. ۳ - مجال.

۱ - نهوجى بردن [چ] ۱ - الايصال: نه رنى نه مانه ته گه
برديه و جى؟ ۲ - ارجاع العظم المخلوع الى محله،
ارجاع العصب الى محله: وه له قه بهك ناوكى برده و
جى.

ب - نو جي چوون [ج] ۱ - الوصول: دونهه، گهي
 چينهو جي ۲ - رجوع العظم: العصب - الي
 محله: قابم خرتگياڪو هيٺي نه چگهسو جي
 ح - له جي = بدلا من: من له جي پراگم کار ڪم:
 د - له جياتي [تم] له جي
 ه - له جي بردن [ج] خلع العظم: زمانهي و حسن له
 جي برد.

و - له جي چوون [ج] اتخلع العظم: پنجهي پام
 له جي چڪو

ز - وهجيومان [ج] ۱ - التخلف عن الركب: تيرا له
 ڪاروان ونيهو ما ۲ - اليقظة في مكان: لوزال
 وهجو ما

ح - وهجو هيشن [ج] ۱ - يشارك الشيء في محله:
 جانشاگهي هيشه جيوه. ۲ - أن يتعدى الاجتياز:
 ڪي ٿاواي شاعر هيشهه جيوه؟

جيا [ئن] ۱ - معزول، معزول و مفصل. ۲ - مستقل
 جيا پروتوه [ج] الانعزال، الانفصال: ڪي له باوگي
 جيا پروتوه؟

جيا جيا [ئن] معزول، مفصل: پيشه گانيمان
 جيا جيا:

جيا جيا [ئن] ۱ - انعزالي، انفصالي

۲ - نيال الي الاستقلالية

جیاخوازی [ن] ۱ - انزالیه، انفصالیه ۲ - میل الی
جیاکردنوه [ج] ۱ - العزل، العطل ۲ - الفرز.

جیاواز [ن] مختلف

جیاوازی [ن] ۱ - فرق. ۲ - اختلاف، تباین: هیچ
جیاوازی له به بنیان نی به

جیاوازی کردن [ج] الفرق، أن یفرق: نهرا جیاوازی
له به بنی کوره گانت کهی!

جیاوه وکهر [ن] عازل، آلة العزل

جیاوه وکردن [ج] الفصل، العزل: جیای ساوه گان له

پهسه گان بکروهوه [ن]

جیای [ن] عزل، انزال، فصل، انفصال

جیاوه و بوون [ج] الانعزال، الانفصال:

جیاوه وکردن [ج] العزل، الفصل

جیه [ن] ۱ - مجادله. ۲ - غیره

جیه رکیش [ن] مجادل، معاند

جیه رکیشان [ج] الجدال: جیه رکیشان نهولی نهزانا

خدرامه [ج]

جیه ره آوردن [ج] ۱ - أثارة الغيرة: هه رچکه جهری

هارزدن، هه دفته نه کرد. ۲ - أثارة الحفيظة

جیهل [ن] حرن، الامتناع عن المشي (حیوان)

جیهل کردن [ج] أن یحرن، الحرن: هیهر خاسیگه

وهلی جیهل کیگه

جيهلى [ن] حالة كون الحيوان خرونا. جيهلى
 جى بوونهوه [ج] ۱ - أن يتسع له المكان: جى ليره
 بووگهوه ۲ - الاستقرار: جى له لاي كهس ليهوگهوه
 جى دار [ن] ذو منزلة، ذو مكانة: پيارى جى دار.
 جير [ن] جير، صاروج: وه جيرو جهه نم.
 جير [ن] متمطط: غير قابل للمضغ: گوشتى جيره
 جيران شاخى [ن] ضرب من الباميا.
 جيره [ن] ۱ - تقنين ۲ - كناية عن الندرة التامة
 جيره [ن] ۱ - صرير، ۲ - صوت اصطكاك الاسنان،
 ۳ - صريف.

جيره جير [ن] صرير متواصل.
 جيره كردن [ج] الصرصرة: قايهگه جيره كرد.
 جيره هاتن [ج] الصرير: قايهگه جيرهى تى.
 جيره بوون [ج] التمطط.
 جيره [ن] حالة التمطط.
 جيق [ن] نقف (الفرخ) البيضة.
 جيق دان [ج] أن بنقف (الفرخ) البيضة أو يتقها
 ويبرز منها

جيكائن [ج] ۱ - الزفزة، ۲ - الوصوة،
 جيکه [ن] ۱ - زفزة ۲ - وصوة
 جيکه جيک [ن] زفزة ووصوة مستمرة.

جي ڪرندويه [ج] ۱ - الايواء آڻ - ان وڻسج به المجال
 جيڪن [نن] كثيرًا الزئزفة بالوهموصة
 جيگر [ن] نائب، خلف، خليفة، وريث، وڪيل
 جي گرنن [ج] ۱ - ان ڀشته، ان يتربخ آ - ان يجهنل المكان
 جي گرتتويه [ج] ان يجهل محل؟ له تازايقن ڪن ڪن
 نيه جي سالار بگريگنوا
 جيگر [نن] ثابت، راسخ
 جيگر بوون [ج] الثبوت، الرسخ
 جيگري [ج] ثبوت، رسوخ
 جيئين [ن] خليفة، وارث، نائب، ولي العهد
 ڪوري پاشا جيئين باوگيه
 جيئين [ن] خلافة، وزارت، وكالة
 جياواز [ن] تغير (المكان)
 جياوازيوون [ج] ان بتغير مكانه: شورتوگنم جياوازي
 بوه
 جياواز ڪرڻ [ج] التغير (مكان) ڪي جياوازي غير ڪنم
 ڪرڻ؟
 جي وه جي [ن] ۱ - تفيض، انجاز، اتمام ۲ - حالا،
 راسا
 جي وه جي بوون [ج] ان يتفقد، ان یشم: ني ڪاره همر
 جي وه جي نيهووا

جی وہ جی کرن [ج] التفیذ، الانجاز، الایتمام: جی
وہ جی کاری خوبت بکھو دہریہ نی کہس مہو
جی و پان [ن] کنایہ عن مجامعة النساء
جی و پان کردن [ج] ان یجامع: المادة السابقة

- ج -

ج ۱ [ن] / جیم / الحرف السادس من الالف بام
ج ۲ [نک] سواء: ج بکھی ج نکھی ہدرا یہ کہ
جا [ن] نفرة، حفرة عميقة
چاپ [ن] ۱ - طبع ۲ - ختم
چاپخانه [ن] مطبعة

چاپ دان [ج] الطبع ۲ - الختم
چاپدهن [ن] ۱ - الطبع ۲ - الختم
چاپ کردن [ن] چاپ دان - ۱
چاپووک [ن] زقط: الضرب بالقائمشين الاماميتين
چاپووک ووشانن [ج] الزقط

چات [ن] جبل مصنوع من الشعر عادة ويشد به
عدلی الحمل وذلك بخياطتهما به
چات دان [ج] الشد بالحبل المادة السابقة
چات کردن [ن] چات دان

چاتمه [ن] قوس البناء، العقد المائل
چاتوول [ن] العمود الرئيسي لبيت الشعر

چاخ [نن] سمين، بدین
 چاخ بوون [ج] ان یسمن: ته گهر نالی خاس
 بخوین، چاخ بوین.
 چاخ گردن [ج] جعله سمیناً: اچاخ بکه و سه ری
 بویر.

چاخی [ن] سمنه، بدانه
 چادر [ن] خیمه
 چار [ن] ۱ - حل، علاج، معالجه ۲ - اصلاح ۳ -
 اقتناع: ۴ - سلی: غشاء الرحم الذي يسقط بعد الولادة.
 چاره [ن] حل، علاج، معالجه ۲ - وجه، سیماء ۳ -
 مصیر ۴ - قسمه، نصیب.

چاره سر [ن] حل، علاج، معالجه [مشکله]
 چاره سر کردن [ج] ایجاد الحل او العلاج: بانه ته ئی
 گوویه نه چاره سر بگریگه.

چارهك [ن] ۱ - ربع ۴/۱ ۲ - وحدة وزن تشاري
 ۱۰ کغم

چاره کردن [ج] ۱ - الحل، العلاج ۲ - الانتفاذ
 چاره نوس [ن] مقروا المصیر
 چاره و [ن] حیوان ذات اربعة قوائم: سوار چاره وایه گه
 بو.

چاره وز [ن] یزب: غشاء الامعاء الشحمی

چارووکه [ن] ۱ - هزه: قطعة من القماش تستعمل
في عملية تثر البذور ۲ - شراع
چارووکهدار [ئن] ذو شراع، مشرع بهلمن
چارووکهدار.

چاشانن [چ] التعليم: خوده مهچاشن وه شهونان
خواردن.

چاشياگه [ئن] متعلم

چاشيان [ج] التعلم

چاك [ن] فتحة أو شق في أسفل الهندام: شهوهگه
دوو چاگه ها له تي.

چاك چاك [ئن] مشق، ممرق باحداث الشقوق

چاك چاك كردنه وه [چ] الشق، التمزيق

چاك دار [ئن] ذو فتحة أو شق [تم] چاك

چاكل [ن] اجازل

چاكيت [ن] سترة.

چال ۱ [ن] ۱ - حفرة، حفرة، نقرة ۲ - منخفض.

چال ۲ [ئن] ۱ - مقعر ۲ - منخفض.

چالابوون [چ] ۱ - التضرع ۲ - الانخفاض

چالاک [ئن] ماهر، شاطر

چالاکردن [چ] ۱ - التعمير ۲ - جعله ينخفض.

چالاکي [ن] مهارة، شطارة.

جالان [ن] لعبة الحفرة

جالاو [ن] بشر: جالآوى ئاوى، جالآوى نهفت

جال بوون [بم] جالآ بوون

جال چاله كين [ن] لعبة النقرة.

جال كردن [تم] جالآ كردن

جالگه [ن] هاون، مهراس خشبي

جال و بلوق [نن] كثير الحفر والبروز: زهوهگه جال و بلوقه.

جان [ن] نورج

چاو [ن] ۱ - اشاعة، دعاية: مردنى قوباد مهر چاوه.

۲ - خبر: چاو هات خهسرهو مردگه

چاوخسن [ج] بث الاشاعة والدعاية: مهراوه هروو

چاو خهى؟

چاودان [ج] بث الخبر: نهوهى چاوى مهرگت دا

چاوى مهرگى بدرى.

چاووراو [ج] اخبار غير موثوقة، تصاحبها اشاعة.

چاى ۱ [ن] شاي.

چاى ۲ [نن] بارد: ئاوهگه چايه تا گهرم؟

چايه و بوون [ج] أن يصح بارداً: نانهگت بخوه نهگه

چايه و بوو.

چايه و كهر [ن] مُبردة.

چایہ وکردن [ج] التبريد: چایہ وکهره که خاص ناول چایہ و
نه کرد.

چایچی [ن] ۱ - موزع الشاي في المقهى ۲ -
صاحب المقهى -

چایخانہ [ن] مقهى

چایتنہ [ن] لظمية

چایتنہ گرتن [ج] اللطم

چایشت [ن] طعام الغداء

چایشت کردن [ج] تناول طعام الغداء: له سهعت
دوازدهی نیمروو چایشت کردن.

چه ۱ [پاش] تضاف الى الاسم للتصغير:
مال = ماله چه ، قالی = قالیچه .

چه ۲ [ثب] ماذا ، أي شيء؟ چه بکهم؟ چه
هاورد؟

چهپ [ن] ۱ - بشار: دهسی رایس له دهسی چهپ
وه قوت تره: ۲ - جنوب: وای چهپ گهرمه: ۳ -

باقة: چهپی گول: ۴ - باقة تدشين الحصاد:
چهپال [ن] ۱ - قطعة: چهپالی نان: ۲ - مقدار أربعة:

اصابع: وره به گک و چهپالی دریزه.
چهپاله [ن] صفة: دوو، سی چهپاله بده لی کوری

چل وقلته .

چه‌پاو [ن] نهب، سلب

چه‌پاوکردن [ج] النهب، السلب: تمشه و دز چه‌پاوی
مالی سرحد کردگه.

چه‌په [ن] باقة، حزمة: چه‌په‌ی گول. چه‌په‌ی گیا.

چه‌په‌ر ۱ [ن] مکان مسیح للاغنام والحيوانات

چه‌په‌ر ۲ [ج] نکلی: میه‌ی چه‌په‌ر.

چه‌په‌ربوون [ج] الثکل

چه‌په‌رکردن [ج] جعلها نکلی

چه‌په‌ری [ن] ثکل

چه‌پهل [نن] وسخ، قدر، دنس، نجس: ده‌لیا وه

ده‌می سبگ چه‌پهل نیه‌بوو (بند).

چه‌په‌لی [ن] ۱ - وساخه، قذاره، دناسه، نجاسه، ۲

- براز الانسان والکلاب

چه‌پ چه‌پ [نن] مجزأ الی باقات وحزم.

چه‌پ چه‌په‌ووبوون [ج] التجزأ الی باقات وحزم.

چه‌پ چه‌په‌وکردن [ج] التجزئة الی باقات وحزم.

چه‌پ دان [ج] حصد باقة من الزرع للبدء بالحصاد.

چه‌پگه [تم] چه‌په

چه‌پگه [ن] خلوه: دایه‌په‌و چه‌پگه‌به‌گه و قسه نه‌رای

کرد.

چه‌پله [ن] تصفیق

چهپله ریزان [ن] تصفیق جماعی: هر گه ورا گه یان
 کردنی وه یهك چهپله ریزانیکه.
 چهپله کوتان [چ] التصفیق: کابرایگی بی بیرو باوهره،
 هر کهس بیی چهپله نه رای کوتی.
 چه بی [ن] رقصة شعبية جماعية تتقدم فيها الرجل
 اليسرى على الرجل اليمنى.
 چه پیل [ئن] أعسر، يُسراوي، عامل يسراه: خه تی
 چه پیل له خه تی راستیل جواتتره
 چه پیل [ن] حاله كون الفرد أعسر، عامل يسراه.
 چه ته [ن] قاطع الطريق
 چه تهل [ن] شوكة الطعام.
 چه تهی [ن] قطع الطريق
 چه تهی کردن [چ] امتهان مهنة قاطع الطريق
 چه تر [ن] ۱ - مظلة ۲ - ضفيرة
 چه تری [ئن] ممتاز: برنجی چه تری.
 چه تریان [چ] أن يضلح، أن يعرج بصورة خفيفة:
 وه ختی وه تاو ری گیک چه تری.
 چه تون [ئن] شاطر، حاذق ۲ - شجاع.
 چه تونی [ن] ۱ - شطارة، حذاقة ۲ - شجاعة.
 چه چ [ن] / طفل / يد: چه چت یده پیم
 چه چه [تم] چه چ

چہرچگانہ [ن] سوار خاص بالاطفال

چہرہ فہ [ن] ابرہ (دواء)

چہرہ فہ دان [ج] زرق الأبرہ

چہرہ فہ کوتان [ج] التظیم بزرق الأبرہ

چہرچہف [ن] شرافت

چہرخ [ن] ۱ - قداحة: چہرخ گہی دہر کردو دہمن

چہنارہ: ۲ - عجلة: پاسکلی شی چہرخ: ۳ -

خراطة: چہقوہ گہ لہ چہرخ یدہ: ۴ -

چہرخان [ج] ۱ - جعلہ یتدیر: ۲ - الانفاس التي

السواء: سہر چہرخان ووت: ۳ - التخرج: دہمن

تیشگگہ چہرخانی: ۴ -

چہرخہ [ن] سیر، مشی، تجوال، تطواف: ۱ -

چہرخہ چی [ن] بخارش لیلی: ۲ -

چہرخہ چہر [ن] بائع متجول: ۳ -

چہرخہ چہری [ن] صنعة البائع المتجول: ۴ -

چہرداخ [ن] کوخ مبنی من: اعضاء الاشبجار

والبردي.

چہردہ [ن] قطعة من الارض الزراعية بالأضافة الى

حصة المزارع: ۱ -

چہرم [ن] ۱ - جلد ۲ - جلد مندیو:

چہرمہ سہری [ن] مشکلة، مصیبة:

چهرمه له [ن] امرأة بيضاء.

چهرمگ [ئن] ابيض، بيضاء: تووکی خا چهرمگه.

چهرمگه و بوون [ج] ۱ - أن يصبح ابيض، بيضاء: له

وه ختیگه و هاگه تته شار چهرمگه و بوه ۲ - فقدان

اللون، زوال اللون: ئی پارچه چهرمگه و بوه.

چهرمگه و کردن [ن] التبييض.

چهرمگه کار [ئن] ضارب الى البياض.

چهرمگی [ن] بياض.

چهرمینه [ن] ۱ - بياض العين: چهرمینهی چهره ۲ -

بياض البيض: چهرمینهی خا.

چهره [ئن] دهین: برنجهگه چهرهوه.

- دهمس چهره و کردن [ج] الارشاء:

تا دهسی چهره و تکه هی کار ئهرا کهس نه کیگ

چهره و کردن [ج] التدهين: دهست پشور و ئمجا

چهروی بکه وه روون یا مه لهم.

چهروگی [ن] بذور الحمقة، نبات الحمقة.

چهروی [ن] دهته: كون الشيء دهيناً. چهروی ئهرا

نه خو هشی دل گه نه.

چهسپ [ن] ۱ - التجمام، التصاق. ۲ - اشتباك ۳ -

مادة لصق.

چهسپانن [ج] التلحيم، الالتصاق.

چہسپ خواردن [ج] الالتحام، الالتصاق۔
چہسپ دان [ج] التلجیم، الالتصاق۔
چہسپ گرتن [ج] الالتحام، الالتصاق۔
چہسپان [ج] الالتحاق والاشتباك مع: له دوائتا
چہسپا نی۔

چہشہ [ن] ۱ - أكلة الشفاء: أكلة تُعد من عدة
أصناف من الطعام وتقدم للطفل المريض اعتقاداً من
الناس بأنها تشفيه ۲ - كناية عن القلة: ۳ - طعم
چہشمہ [ن] بسوع ماء۔

چہشن [ن] ۱ - نوع، جنس، ۲ - كيفية، أسلوب،
چہشیان [ج] الاستعلام، الاستفسار
چہشیانگہ [ج] استعلامات، مکتب استعلامات،

چہشین [ج] ۱ - الشقوق: ثغور يهك مانگہ تامس
گوشت نہ چہشہ ۲ - الجرح (م) فرہ نہنگی و تفتی
چہشہ۔

چہغماغ [ن] قداحة

چہغماغہ [ن] برق

چہغماغہ دان [ج] البرق: ناسدان چہغماغہ دیگہ
چہفت [ن] ۱ - اصوج ۲ - غیر عادل ۳ - مائل
دیوارہ گہ چہفتہ

چہفت بوونہوہ [ج] ۱ - التوج ۲ - الميلان

چەفت كردنهوه [چ] ۱- التعويج ۲- جعله مائلا

چەفت و چل [ئن] غير منتظم، غير مرتب

چەفت و چلی [ن] عدم التنظيم والرتابة

چەفتی [ن] ۱- اعوجاج ۲- عدم الاستقامة

۳- ميلان

چەق [ن] ۱- سنح : چەقی ری

۲- ضربة في لعبة الدعبول

۳- صوت الضربة

چەقالسە [ن] ۱- فزيك اللوز ۲- شظايا

الخطب المحترق

چەقائن [چ] ۱- الثرثرة ۲- اللغو ۳- القلق

چەقە [ن] ۱- ثرثرة ۲- لغو، لغوة

چەقەچەق [ن] ثرثرة ولغو مستمر

چەقەچەق كردن [تم] چەقائن

چەقەچەناوه [ئن] ثرثار، لغوي

چەقەدان [چ] الثرثرة : كەم چەقە بدە، كەرميان كرديد

چەقەل [ن] ۱- اين اوى

۲- طرف : چوار چەقەلى بۆهوبان

چەقەقە [ن] ۱- نبات يشبه الصفصاف

۲- عمود لدفع الحبوب من المطحنة الى الخارج

چەقەق كردن [ن] الضرب (في لعبة الدعبول)

چەقوانە [ن] صنج

چه قوانه زهان [نذ] ناقر الصنج
چهق وپهل [ن] لغو، تمتمة
چهق وپهل کردن [ج] اللغو، التمتمة
چهقوو [ن] سکین

چهقووکیش [نن] مستهتر

چهقووکیشی [ن] استهتاز

چهقین [ج] الانفلاق: گولی نه وروز چهقیه:

چهك ۱ [ن] ۱ - سلاح ۲ - صوت استعمال القياحة

چهك ۲ [نن] ۱ - بال، رث ۲ - ميات ۳ - مستهلك

چهكانن [ج] ۱ - الفتح: قايه گه بچهکن

۲ - الفك: ده سن له ليم بچهکن

چهكاننه وه [ج] الاشعال: چكولنی شخارته چهكاننه وه

چهكای چهك [نن] باستمواره، بدون توقف: چهكای

چهك ئاو دهركيشا.

چهك بوون [ج] ۱ - ان يعنى ۲ - ان يصبیح مملتا

۳ - ان يصبیح رثا، متهرنا

چهك کردن [ج] ۱ - التجريد من السلاح ۲ - العتق

۳ - الاستهلاك

چهكمه [ن] حذاء ذو عنق طويل

چهكمنهچه [ن] جارو، مجر

چهكوش [نذ] مطرقة

چهكيان [ن] ۱ - الانفتاح: قايه گه چهكيا

۲ - الانفكاك: دمسگ قايه گه چه گياگه

له يهك چه گيان [ج] الافتراق: له رى له يهك چه گيان.

چهل [ن] ۱ - عبء ثقيل ۲ - خطأ في اللعب

۳ - خطأ يجازي عليه.

له چهل كهفتن [ج] ارتكاب خطأ الجزاء

چهلمه [ن] ۱ - حناك، عروة ۲ - عظم الترقوة.

چهلتوك [ن] شلب

چهلق [ئن] خال، خاو: گوانى چهلق، مهمگى چهلق

چهلق بوون [ج] ان يصح خاليا، خاويا

چهلق كردن [ج] جعله خاليا، خاويا: نهوشه ره

گوره گه مزيه ي تا چهلقى گوانى كرد.

چهلقى [ن] حالة كون الثدي، الضرع خاليا، خاويا

من الحليب

چهلنگ [ن] موزايه: عصا غليظة

چهم [ن] واد

چهمانن [ج] ۱ - الاثناء، الاحناء ۲ - التقويس

چهمه ر [ن] ۱ - مشكلة، مصيبة: كهسى لى چهمه ره

ديه! ۲ - دائرة ۳ - مدار

چهمه رى [ن] ۱ - مشكلة، محنة، مصيبة

۲ - دائرة او حلقة العزاء

چهمه ر [ن] صندوق كبير مقسم الى خانات توضع

فيها المواد للبيع.

چهره [ن] خیار شیر

چهمیاگ [ن] ۱ - منحن ۲ - مقوس ، مقوس

چهموش [ن] داس : نوع من الاحذية

چهن ۱ [ن] بضع ، علة : چهن كهسى له مهردمهگه

چهن و نهحق له يهكه و ناكهن .

چهن ۲ [ن] كم : چهن مال ؟ . چهن رووژ پى چوو ؟

چهناوکه [ن] حنك

چهنه [ن] ثرثرة

چهنه باز [ن] ثرثار

چهنه بازى [ن] حالة كون الفرد ثرثارا

چهنه دان [چ] الثرثرة : لهه چهنه دای و زمان كرديد !

چهنگه [ن] انحاء ، تقوس .

چهنگه دان [چ] الانحاء ، التقوس : له خوسه چهنگه

داگه .

چهنگل [ن] قولاب

چهنگل دان [چ] ۱ - السمل : چهنگلى چهوى دان ۲

- الشد بالقولاب

چهن و چون [ن] مشادة كلامية : بوه چهن و چونيان .

چهو [ن] ۱ - عين : چهوى راسى كووره

۲ - عين ماء : سى چوار چهو ها لهنى .

۳ - جوهر الشيء ۴ - طي : نى وهره گورنى ها له

چهوى ۵ - فرو : چهوى ترازهگه بگروهه .

ا - چهوی برای نیه‌گری [در] لا يطاوعه قلبه ان يفعل
کذا. . چهوی برای نیه‌گری مالی برا کوشیاگه‌گی
بسنی.

ب - چهوی پهریه و بانی سهری [در] هاله الامر
ج - چهوی چهو بانی سهری [تم] چهوی پهریه و
بانی سهری.

د - چهوی رو زه و نیه‌ونی [در] متکبر: له قه‌برانی
چهوی رو زه و نیه‌ونی

ه - چهو له چهو هاتن [در] التخلص من: که‌ی بوو
چهوم له چهوت بی!

و - چهو له چهو هاوردن [در] التخلص من:

خودا چهومان له چهویان یاری

ز - چهو له ناوچهو هاوردن [در] التخلص من

ح - چهو له یه‌ک برین [در] ينحو نحو بعضهم: سیاره
سه‌نن، چهو له یه‌ک بریه

ط - له‌چهو = نیه‌الی، بالمقارنة مع: له چهو
سالمه و مسلم پاس گووه.

ی - له چهو دهرچگه [در] وقع: نه‌را مختی ئی کوری
له چهو دهرچگه نیه‌دهیت

ک - وه چهوهو بوون [ج] ان یصاب بالعين: منالی
پرچ و پاکی بوو بوه چهوهوه.

ل - وه چهوهو کردن [ج] ۱ - الاصابة بالعين

۲ - ان يراقب بدقة: بکړه ی چهوهو بزاق چه کیک .

۴ - چهو بی کفتن [ج] ان یری: نه گره چهوم بی کفت، زاتم چه بی کم .

س - چهولی کفتن [تم] چهو بی کفتن

ع - چهولی هاتن [ج] التخلص: که ی بوو چهومان لی کوری هاره بایگ

ق - چهولی هاوردن [ج] التخلص: خودا چهومان لی باریگ

چهواشه [ئن] ۱ - غیر مستقیم ۲ - غیر منظم

چهوه نوور [ئن] منتظرید الاخرین: فقهروه،

مناله گانی چهوه نووری ده سی مهردمن .

چهوه نوور بیون [ج] انتظارید الاخرین

چهوه نووری [ن] حالة کون الفرد منتظراید الاخرین

چهویازه [ن] تبات رأس القنفذ

چهویهس [ن] نقره شیء یعلق علی الطفل لرد العین

چهویهن [تم] چهویهس

چهویس [ئن] ۱ - ذات عیون شومه ۲ - ذویه حیثه

چهوچه [ن] حزوڑه، احجیه

چهوچهو [تم] چهوچه

چهور [تم] چهرو

چهورکردن [تم] چهورکردن

چهورگانن [ج] الاصاق، اللزاق: خوهی چهورگانه

چهورگیان [ج] الالتصاق

چهوری [تم] چهوری

چوسانن [نن] ۱ - الاحراق حد الالتصاق بالذی فیہ

۲ - الالتصاق به: چوسانهی کاروانه‌گه‌یا

چوسیان [ج] ۱ - الاحتراق حد الالتصاق بالذی فیہ

۲ - الالتصاق به

چهورگه [ن] چوهر الشیء و خلاصه الشیء

چهورگرتنه‌وه [ج] اخراج الفرق: چهوری ترازوه‌گه

بگروهه.

چهوروشی [ج] عاترة: وجع العين

چپانن [ج] الغمس، التنقیح

چبه [ن] غمس: تقع

چبهاتن [ج] القطر ماء: چبهی تی له تاو

چبهی [ن] جلوس، قعود [طفل]

چبهی کردن [ج] الجلوس، القعود

چنج [س] لطرده الكلاب: انتعد!

چنجیله [ن] غشاء

چر ۱ [ن] ۱ - كمية قليلة من السائل: چری تاو

۲ - تشاك: داری نه‌تار چر بریه له یك

۳ - حل: کمی به چری تی کاره بیگه‌وه!

چر ۲ [نن] ۱ - صاف، غیر مخلوط: شیری چر

۲ - کثیف: دارسانی چر

چر ۳ [پاشر] تضاف الى الاسم فتكون اسم صاحب
المهنة

گورانی = گورانی چر

چراخ [ن] ۱ - مصباح ۲ - مشعل، سراج

چراخ تهبان [ن] تعميم: دوشه و چراخ تهبان بؤ.

چرای [ن] تعلم تناول الطعام [حيوان]

چرای بوون [ج] التعلم: المادة السابقة: ماهوگان

چرای بوته

چرای کردن [ج] التعليم: المادة السابقة

چره [ن] صباح، صیحة

چره چر [ن] صباح متكرر

چرهق [سر] اذا: چرهق کابرا نهعات

چربیرین [ج] ۱ - الشباب ۲ - التكاثف

چربه [ن] سقفة

چربه کردن [ج] السقفة

چرنگه [ن] دق الاصابع بيد واحدة

چرتم [ن] حريرة: من بومه چرتمی صفروه

چرج [ن] ۱ - غفوة، سنة من النوم

۲ - رعب، دعر ۳ - صلعة ۴ - اجفال

چرج بردن [ج] ۱ - الاصابة بالصلعة ۲ - الاصابة

بالرعب والذعر

چرج برندهوه [ج] العفو: دواي نان خواردن: چرچی

بردهوه.

چرچگانن [ج] ۱ - التخويف، التوعيب ۲ - جعله

يجفل

چرچگيانهوه [ج] ۱ - الاصابة بالرعب ۲ - الاصابة

بالصدمة ۳ - الجفل

چرچدانهوه [ج] حل «مشكلة»: كهس ني به چرچي ئي

گوويه نه بيگهوه

چرچرگ [ئن] زاينة، فاتحشة، فاقدة الاخلاق

چرچرگي [ن] زنا، فقدان الاخلاق

چرچسك [ن] شريط لاصق

چرچسك [تم] چرچسك

چرك [ن] ۱ - وساخته: چرك ملي خواردگه

۲ - قبيح، صديد: چرك له دومه له گهي ئي

چركه [ن] ۱ - دقة ۲ - نفوه، نطق

چركه برين [ج] الاسكات: چركه بكهين، چركه تان

برم

چركه كردن [ج] التفسوه، النطق: كهس له تاوي

نيه و نري چركه بكيگي

چركن [ئن] وسخ: له شم چركنه، بچم سناو بكمم

چركس [ن] حالة الوساخته

چريكانن [ج] ان يعيط: ثامينه، ههر چريكان و خراو

دا

چريكه [ن] عيطة، عياط

چروسیاگه [ئن] ۱ - محترق وملتصق به ۲ - ضعيفه
چروسیان [ج] ۱ - الاحتراق حد الالتصاق بشيء:
خاگه چروسیا تاوه گه وه

۲ - ان یصبح ضعيفا: چروسیاگه، چمان توهه سالیگه
هیچ نه خواردیگه.

چرین [ج] ۱ - ان یصبح: وه دهنگی بهرز چری
۲ - ان ینادی: ثارام بچر.

۳ - ان یغنی: هووره ی جافی چری.

چز [ن] ۱ - وخز ۲ - لسع ۳ - صوت اجتراق الطعام
وه چزه ونان [ج] الاهاجة، الاثارة، الاستفزاز: دنیا
ناگه وه چزهو.

چزانن [ج] اللسع

چزدان [ج] ۱ - اللسع ۲ - اللوخز ۳ - النغز

چزگه [تم] چز

چزتهك [ن] حشرة حك

چزولك [ن] سكة: بقايا اللية المستخرج منها الدهن
چزی وزی [ن] طريقة في التكلم يراد بها اخفاء ما
یریده المتكلم من الاخرین وذلك باضافة حرف او
صوت [ز] بعد كل صوت مثل: عولی: عهزلی
وهكذا

چسکن [ئن] قليل الاعتذار

چقانن [ج] ۱ - النصب: سیانیگه چقان

- ۲ - الغرز: دهرزنيك چقانه جهوى
- ۳ - الطمس: خوهت مه چقنه خهرگ
- چقيان [ج] ۱ - الانغراز ۲ - الانطماس
- چقير [ن] شطأ.
- چقير كيشان [ج] الشطأ: ييازه گه چقير گيشان
- بك [ن] ۱ - صوت خفيف كصوت دقات الساعة
- ۲ - قعر (في لعبة الكعاب)
- چكانن [ج] ۱ - التثيت على الارض عمودياً:
- جووى چكان
- ۲ - الغرز: نيزيگ چكانه گياني
- ۳ - جعله يقعد: بچكتهى تا دهرمانه گهى بخوى
- چكچكه [ن] مرض يصيب العين
- چكره [ن] طفل
- چكره باز [نن] الذي يضاجع الذكور وخاصة الصغار:
- چكره بازى [ن] مضاجعة الصغار من الذكور
- چكل [ن] ۱ - عود، قش ۲ - عود نقاب
- چكل لهفتنگه [ن] حشرة يعسوب
- چكنهر [ن] شوندير، نبات الشوندير
- چكيگ [نن] منصوب على الارض عمودياً
- چكيان [ج] ۱ - الانتغراز ۲ - القعود
- چگا [ن] تل، رايبة، ربوه.
- چل [ن] اربعين (۴۰)

چل [ن] ۱ - سويق ۲ - عود ۳ - غصن ۴ - حبة الرز
بعد طبخها

چلاس [ن] مغراف: منهل للكلاب مصنوع من
الخشب عادة

۲ - كناية عن الجرح العميق: سدرى كروه چلاس
سدرى.

چلاله [ن] كرزات

چلاو [ن] اكلة تعد من الرز دون ان يترشح منه الماء

چله [ن] ۱ - ذكرى مرور ۴۰ يوما على الوفاة
الولادة. الخ

۲ - مرور اربعين يوما من الشتاء

چله [تم] چمگه

چله پهر [ن] كناية عن الموت

چله پهر بوون [ج] الموت: چله پهر مانگی سغه
بوین!

چله پهر كردن [ج] الامانة

چلپاتن [ج] اللصق، اللحس: سگه ناوهگه چلپان
چلپاو [ن] وحل

چل كيشان [ج] ان يكبر حجما عند الطبخ [ن]:
برنجهگه چل كيشاگه

چلگه [ن] ۱ - حديد الزهر ۲ - مغناطيس ۳ - كناية
عن المتانة والصرامة

چلم [ن] مخاط
چلمن [ن] ممخط، كثير المخاط
چلمنى [ن] حالة كون الفرد ممخطاً
چلگاتن [ج] (كلب) الوقوفة خوفنا: سه گه گه،
چلگان و وای
چلگاتنه [ج] (كلب) الوقوفة المتواصلة خوفاً
چلنگه [ن] الوقوفة. المادة السابقة
چل وقل [ن] وقع: تاوات چل وقله
چل وقلی [ن] الوقاحة
چل وقلی کردن [ج] الوقاحة: نارمت بگری، دی گهم
چل وقلی بکه
چلیس [ن] شره: نایمی چلیس همیشه ما له هور
زگی
چلیس [ن] شراة
چم [ن] حرف
- چم له چهوی نیه [در] شجاع: حیلر، چم له
چهوی نیه
چمان ۱ - [نك] ۱ - کائنا: وریا چمان یوگیه
۲ - تری: چمان کهی تینهوه
۳ - ییدو: چمان کهس له مال نیه
چمان ۴ - [سر] هل: تستعمل للاستعراب: چمان
نەوان درووزن و نیوه راسگوراً

چمرى [ن] نمر غير ناصح تسقطه الريح

چمگه [ن] ۱ - طرف، حاقه، زاوية

چمگه دار [نن] ذو حاقه

چن [ياش] تضاف الى الاسم فتعني:

۱ - اللقاط: هووشگه + چن = هووشگچن

۲ - حياکه: دمس + چن = دمسچن

چنار [ن] شجرة القوغ

چنارين [نن] كثير القوغ ۲ - خاص بالقوغ

چنه [نك] بقدر: دارا چنه منه

چنچگه [ن] ۱ - حبوب ۲ - نواة

چنگه [ن] ۱ - كف ۲ - قبضة ۳ - على الكف:

چنگى خورونما بله بين

- له چنگه كهفتن [ج] الحصول على: هيچ له چنگم

نه كهفت

۲ - الوفوع في قبضة: نه گهر له چنگم كهفتى مه گهر

سدرت بورم

چنگال [ن] ۱ - شوكة ۲ - قولاپ

چنگه كبرى [ن] نيش بالاظافر

چنگه كبرى كردن [ن] النيش بالاظافر

چنگه و پهل [ن] شطاره، تدبير

چنگه و پهل دار [نن] شاطره، متدبير: احمد فراه

زيهك و چنگه و پهل داره

چنگير [ن] مخلب، برثن
 چنگيردار [نن] ذو مخلب، ذو برثن
 چنور [ن] عشب بري
 چنووك [نن] شيره، چنئي چنووكي، مهرچگ، بندونئي
 خوهيدا
 چنووكي [ن] شراهه
 چنياك [نن] ۱ - منحاك ۲ - منسوح
 چنيان [ج] ان يلتم علي، مهزار كه من چنيان لي
 ده رفته تي نه هاتن
 ۲ - ان يتجدد: قزي پره، خاس نيه چنيه يگه وه
 چنين [ج] ۱ - الحبك ۲ - النسخ ۳ - الحبك ۴ - الحبك
 ان يُظفر
 چنيه وه [ج] ۱ - القطف، الحني: بهمگ چنيه وه
 ۲ - الالتقاط: خورما چنيه وه
 چوار [ن] اربعة (۴)
 چواربا [ن] ۱ - حيوان ۲ - كل ذو اربعة قوائم
 چوارچهو [نن] منذهل وحسود
 چوارچهوه و بوون [ج] الذهول والحيد
 چوارچهوه و كردن [ج] الاذهال
 چوارچمگ [نن] مربع
 چوارچوو [ن] نقالة، سدينة: به چ ژيان يگه وه رؤ
 شه رمه وه، چمان هام وه بان چوارچوو، تهرمه وه
 «فولكلور»

چوارخېشته [ئن] رباعي

چوارده [ن] اربعة عشر، اربع عشرة (١٤)

چواردهم [ئن] الرابع عشر

چوارشانه [ئن] مربع: کوری چوار شانه‌ی بهر ژبې

چوارشهمه [ن] الاربعاء، اليوم الخامس من الاسبوع

چوارقلفه [ئن] متين وقصير

چوار قولی [ئن] رباعي: ولزی چوار قولی

چوارگا [ن] ضرب من المقام الكردي

چوارگورچگک [ئن] (م) شجاع: جيلز چوار

گورچگه.

چوارگورچگنی [ن] شجاعة. المادة السابقة

چوارگووښه [ئن] مربع

چوارلا [ن] الشكل الرباعي

چوارلای [ئن] ذو اربعة اضلاع، رباعي

چوارم [ئن] الرابع: چوارم کس کي به؟

چوارمشقی [ن] ترابع: چوار مشقی بنیشن

چوارمین [ئن] الرابع

چواری [ئن] رباعي

چوچانن [ج] البعثة، الشر: مامر هرووشه‌گه.

چوچانگه.

چوچیاک [ئن] مبعثر، مشور

چوچیان [ج] التبعر، الشور

چوخ [ن] سبيل للتدخين: جفارة له كيشى، چوخ كيشى.

چوزان [ج] لعبة «جلگه»

چوزان كردن [ج] ممارسة لعية «جلگه»

چون [نپ] كيف، چوى؟ چون؟ چون هاتنه؟

چوو [ن] ۱ - خشب: قابى چوو

۲ - عصا: چوى وه دهسيه وه بو.

چووب [ن] الاطار الداخلى للعجلات

چووبى [ن] منديل او قطعة قماش يحملها قائد

الرقاصين

چووبى كيش [ن] قائد الرقاصين

چووبى كيشان [ج] قيادة الرقاصين

چووچوانه كى [ن] لعبة العصا

چووخان [ن] شان

چووخنه [ن] الجزء العلوي من اللباس الكروي

للرجال

چووره زانه كى [ن] لمبي العصي

چووقانن [ج] ۱ - التحطيم ۲ - الاياد

چووقياگ [نن] ۱ - محطم ۲ - مباد

چووقياگ [ج] ۱ - التحطيم ۲ - التعرض للاياد

چوول [نن] فارغ، خال: مالىان چووله، كهس له

نى نى به.

چووله وانی [ن] خلوه

چوول کردن [ج] الاخلاء: دژمن شاره گه چوول کردن

چوولی [ن] فراغ، خلو

چوولیه [ن] حیوان اندعلج

چوون ۱ [ج] ۱ - الذهب: بچوونئرا مال

۲ - المغادرة: کهی محمد جگه؟

۳ - التقلص: ئی پارچه له ئاو چوون

۴ - ان يفضى: ان يؤدي الى: ئی رییه چوونئرا

خانه قی

چوون ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر

فعل: رخ چوون، دهس چوون

چوونه وه [ن] ان يعود، ان يرجع: کهی چینه وه؟

۲ - ان ينكشف «لون»: رهنگی پارچه گه چوونگه وه.

چی [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم صاحب

المهنة

چای: چایچی

چیه ر [ن] فك: ئازاد چیه ری گه ردیاگه

چیه رگ [ن] البجزة: مقص كبير لجزء الصوف والشعر

چیه رگ کردن [ج] الجز: چیه رگی بزنه که بکه

چیت [ن] زریب

چیچگدان [ن] ۱ - حویصلة، جؤجؤة

۲ - كناية عن الصبر: چه نی بی چیچگدانی!

چیشک [ن] ۱ - شيء ۳ - امر ۳ - مسأله ۴ - نشان

چیق [ن] رعب، خوف، ذعر

چیق بردن [ج] الترعب: چیقی کوره مهوه!

چیق چوون [ج] الاصابة بالرعب

چیل [ئن] ارقط، ابرش: مامری چیل

چیل چیل [ئن] ارقط، ابرش

چینگه [ن] حطب الوقود

چیمه [ن] روضه، مرج

چین [ن] ۱ - طبقة، مجموعة: چینی دهوله من وچینی

مهزار ۲ - الخثرة التي تضاف الى الحليب

۳ - بلاد الصين

چین گردن [ج] اضافة الخثرة الى الحليب

چینگوو [ن] ۱ - صفيح ۲ - الواح من تلك

چینگه [ن] علف دجاج

چینگه کردن [ج] ۱ - التعليف (الدجاج): مامرهگه

چینگه کینگ ۲ - تعليف الدجاج: چینگهگی

مامرهگه بکه

- ح -

ح [ن] /حی / الحرف السابع من الالف باء

حاجت [ن] ۱ - حاجة ۲ - اناك ۳ - وجوب

حاجت کردن [ج] ان يستوجب حاجت کردگی
نیمه بایم؟

حاشا [ن] انکار

حاشا کردن [ج] الانكار: مهر حاشا کرد. وعت: من
نه بومه.

[ن] ۱ - اعلام، تعلم، ۲ - خیر ۳ - فهم

حالی بوون [ج] التعلّم: زیورکه، زو حالی بووگه:

حالی کردن [ج] الأعلام: چه وور نه پیری، کهس:

حالی نه کردگی

چه چه [سر] تستعمل لث الدواب علی السیر

حرام [ن] محرم، حرام

حرام بوون [ج] التلق: حهرامی ناته گه مه که

حرام زاده [ن] ابن حرام، نقل

حرام زایه [تم] حهرام زاده

حرام کردن [ج] ۱ - التحريم ۲ - الأتلاف: حهرامی

پارچه گه مه که.

حهرامی [ن] حالة كون الشيء حراماً، محرماً

حهر [ن] ۱ - میل، رغبة ۲ - حب

حهرزهت [ن] ۱ - حضره ۲ - اشتیاق تلهفت: فره هام

وه حهرزهته وه بوئمهد

حهرزهته مهن [ن] مشتاق، متلهف

حهرکردن [ج] ۱ - الميل، الرغبة ۲ - أن يرغب:

حهرکهم ههرکهسی برهسیگه حهرقی خووی:

- حصار [ن] حصار، سياج
- حصاردان [ج] الأحاطة بالحصار، النسيج
- حده [ن] وحدة وزن تساوي ٤ كغم
- حدم [ن] اكل، طعام [طفل]
- حمام [ن] حمام
- حمامچی [ن] صاحب حمام
- حمام دان [ج] التحميم
- حمام کردن [ج] إستحمام
- حدوش [ن] ١ - دار ٢ - صحن الدار
- حهیران [ن] بهر، فتنة، جاذبية
- حهیران بوون [ج] الانهيار: له جوانی، خوهيشکي
- خوهی حهیرانی بوو.
- حجعت [ن] ١ - معاندة ٢ - سند طاير
- حجعت کردن [ج] ١ - العناد ٢ - التسجيل «في سند الطابو»
- حجره [ن] حجرة، غرفة
- حزيران [ن] حزيران: الشهر السادس من السنة الميلادية
- حکايهت [ن] ١ - حديث ٢ - قصة فولكلورية طويلة
- حکايهت کردن [ج] ١ - التحدث ٢ - إرواء قصة فولكلورية طويلة
- حورمهت [ن] حرمة، احترام

خورمەت دار [ئىن] محترم ۶ ذو حرمە
خورمەت گرتىن [ج] الاحترام : خورمەت بىدارە،
خورمەتى مەردم گرىگە

حوققە باز [ئىن] حىيال

حوققە بازى [ن] حىلە

حيا [ن] ۱ - حياء ۲ - اعتبار

حيا بىردىن [ج] الالهائىة : ئەوقىرە قىسە پىئمان كوردن
حيامان بىردىن .

حيات ۱ [ن] ۱ - حياء ۲ - عيش

حيات ۲ [ئىن] ۱ - لذىذ : ئاوى سىروان حىياتە

حياچوون [ج] فقد الحياء والاعتبار

حيا دار [ئىن] ذو حياء

حىلەت [ن] حىلە

حىلەت باز [ن] حىيال

حىلەت كوردن [ج] الاحتيال

- خ -

خ [ن] / خى / الحرف الثامن من الالف باء

خا [ن] بيض

خاپوور [ئىن] مهدم، مدمر، مخرب

خاپوور بوون [ج] التهدم، التخرب، التدمير

خاپوور كوردن [ج] التهديم، التخريب، التدمير

بهم بردمان خاپووری شماره گه کرد.
 خاپووری [ن] هدم، دمان، خراب
 خاتر [ن] ۱ - خاطر ۲ - احترام ۳ - فکر ۴ - وساطة
 خاترانه [ن] شيء يضاف او يعطى تقديرا للمقابل
 خاترخسن [ج] التوسط: خاتر نهزای بخره.
 خاتردار [ن] محترم، معتبر
 خاترگرتن [ج] الاحترام، التقدير
 خاتون [ن] سيدة
 خاچ [ن] صليب
 خاچ پهرهس [ن] مسيحي
 خادان [ن] مبيض
 خار [ن] ۱ - حطب ۲ - غبار: لهی ساي بی خاره:
 بدون سبب.
 خارا [ن] ۱ - الحرير الصناعي ۲ - اللون الصناعي
 ۳ - حجر الكراميت
 خارته [ن] نهب، سلب
 خارتهگهر [ن] ناهب، سالب: خارتهگهر خارتهی
 ناواي کرد.
 خارته کردن [ج] النهب، السلب
 خارتهك [ن] ابريم الحرام
 خارچگک [ن] فطر
 خارچگاؤ [ن] حساء الفطر

خارجگ تہ قبیلہ [ن] فطر ذر طاقیہ

خارجگ جوہینہ [ن] فطر الشعیر

خارجگ سہ گانہ [ن] فطر الکلاب

خارجگ گہ نمینہ [ن] الفطر الحنطی

خارجگین [نن] کثیر الفطر: زہوی خارجگین

خارجکیش [ن] بانع الحطب

خاس [ن] ۱ - جید، زین، ممتاز ۲ - صالح ۳ -

طیب

خاسہ [ن] خاصرة

خاسہ وکەر [ن] مصلح: رادیو خاسہ وکەر

خاسہ وپوون [ج] ۱ - ان بتصلح: سہ عہتہ گہی

خاسہ و بو.

۲ - التحسن: جلال رھویشتی خاسہ و بوہ

۳ - الاستشفاء: کمال خاسہ و بو، یان ہیمنان بيماره

۴ - الانبعاث: کی خاسہ و بوہ و لہو دنیا ہاتگہ سہو؟

خاسہ وکردن [ج] ۱ - التصليح ۲ - التبريم ۳ -

الانشاء ۴ - الاحياء ۵ - البعث: دكتور خاسی مردگی

نیہ کیگہ وہ

خاسی کردن [ج] الاحسان

خاسی [ن] ۱ - جودة ۲ - اصلاح ۳ - تحسين ۴ -

إحسان: ہەر خاسی بيمان مینئ

خاسی کردن [ج] الاحسان: خاسی کردن ئهرا کی بوو.

خاشه [ن] ۱ - ذرة ۲ - قطعة صغيرة

خاشه بيون [ج] التهشم

خاك [ن] ۱ - تراب، تربة ۲ - ارض

خاكاروو [ن] مخلفات اليدر «مستباح»

خاكاروو كردن [ج] جمع مخلفات اليدر

خاكاو [ن] سقي او ازواء الحقل للمرة الاولى

خاكاوشكانن [ج] الاسقاء للمرة الاولى: سنى قورام

خاكاو نهشكاننه

خاكر [ن] الدجاجة البائضة

خاكر ناز [ن] مر: مسحة صغيرة

خاكردن [ج] ۱ - ان بيض: مامر چهرمگه خا

كردگه.

۲ - [م] ان يسيل لعابه طمعاً: نهرا نهو خانگه خا

كردم.

خاكي [ئن] ترابي اللون

خاكين [ئن] ترابي، كثير التراب: زهوى خاكين.

خال [ن] ۱ - نقطة ۲ - بقعة ۳ - شامة، وشم

خالخال [ئن] ۱ - منقط ۲ - ايقع

خال دار [ئن] ۱ - منقط ۲ - ايقع

خالو [ن] خال: اخ الام

خالوان [ن] خوال

خالوزا [ن] ابن، بنت الخال

خالی [ژن] ۱ - خال ۲ - غیر مسکون

خالیه [ن] خاصه

خالی بوون [ج] ۱ - التفرغ ۲ - الخلو من

خالیکهه [ن] مفرغ ، مفرغه

خالی کردن [ج] ۱ - التفریح ۲ - الاخلاء

خالین [ژن] موشم : میهی خالین

خام ۱ [ن] قماش خام

خام ۲ [ژن] ۱ - نیء ، غیر مطبوخ ۲ - فح ، غیر

ناضج ۳ - عذیم التجریه ۴ - کسلان غیر نشیط ۵ -

خامل ۶ - غیر مغتول : بهنی خام

خامه و بوون [ج] ۱ - ان یفعل ۲ - التکاسل ۳ -

الانحلال ، الخمول ۴ - الغثیان : دلم خامه و بوون

خامه و کردن [ج] ۱ - الفل ۲ - الاصابة بالانحلال

والخمول ۳ - جعله یغث : چایه گه دلم خامه و کوزد

خامووش [ژن] ۱ - خامد ۲ - مطفی ، منطفیء ۳ -

ساکت ، صامت ۴ - ساکن ، هادیء : شاره گه

خاموشه

خامووشانن [ج] ۱ - الاغفال ۲ - الالهاء : به شکم

کوره بخامووشین تا تهور بکهم .

خامووشانه مان و له دهسمان دهرچک .

خامووش بوون [ج] ۱ - الانخماد ۲ - الانطفاء

خامووش کردن [ج] ۱ - الاخماد ۲ - الاطفاء

خامروشی [ن] ۱ - خمود ۲ - انطفاء ۳ - سکوت،
صمت ۴ - سکون، هدوء

خامی [ن] ۱ - نیه ۲ - فبجاجة: گوشت ومخامی
خویگ.

خان [ن] ۱ - سید ۲ - خان، بیت القوافل ۳ - ما
يقابل الفندق في الوقت الحاضر.

خانه [ن] ۱ - مقطع، مفصل، قنمة ۲ - اخذ
صفوف مقاعد السيارة

خانه خانه [نن] مقسم الي مقاطع

خانه دان [نن] ۱ - نبیل ۲ - اصیل: بیایوی خانه دان.

خانه گومانی [ن] شك

خانه گومانی کردن [ج] التشكك: خانه گومانی له
رُنه ی نه کا.

خانه واده [ن] اسرة

خانچی [ن] صاحب خان

خانگ [ن] ۱ - دار ۲ - بیت، مسکن

خانم [ن] سيدة

خاو [تم] خام

خاوه [ن] اتاوه: خاوه لیمان سینی!

خاوهر [ن] شرق، مشرق

خاوهن [ن] ۱ - صاحب، مالک ۲ - ولي الامرة:

منالی بی خاوهن

خاوهن دار [ئن] ۱ - ذو مالک او صاحب ۲ - ذو ولي الامر

خاوير [ئن] مغفل، غير منته
خه په خان [ئن] ۱ - مضرخ، ملطخ: خه په خاته له خون

خه په خان بوون [ج] التضريح، التلطخ: خه په خان بو
له خوئي خووي

خه په خان كردن [ج] التضريح، التلطخ: خه په خاني
كرد له خون

خهت [ن] ۱ - خط ۲ - كتابة ۳ - سطر الكتابة ۴ -
زئير: لحيه المراهق

خهتا [ن] ۱ - ذنب، جرم، اثم ۲ - خطا

خهتابار [ئن] مذنب

خهتاشير [ن] لعبة (طرة وكتبة)

خهتاكار [تم] خهتابار

خهتاكارى [ن] ارتكاب الذنب

خهتاكردن [ج] ۱ - الاجرام، ارتكاب الذنوب

۲ - ارتكاب الخطا

خهتهر [ئن] ۱ - خطر ۲ - خطير، مهم

خهت خهت [ئن] مخطط، مقلم: پارچهي خهت
خهت

خهت خيسن [ج] تكون اللحية: جمال مناله، چارنى
خهت نه خسگه

خهت دان [چ] الفصل بوضع الخط
خهت کیشان [چ] التخطيط: خهتی خانگه گه نهزای
کیشا

خهجالهت [ئن] خجلان، مخجل: من له ته فره
خهجالهتم.

خهجالهت بار [ئن] مستح

خهجالهت بوون [چ] الشعور بالخجل

خهجالهت کردن [چ] جعله بخجل: خودا خهجالهتی
درووزن بکیگ

خهجالهت کیشان [تم] خهجالهت بوون

خهجالهتی [ن] ۱ - خجل ۲ - جیاء

خهر [ن] ۱ - حمار ۲ - كناية عن الحماسة

خهراته [ئن] احمق: کاری خهراته

خهره مه [ن] ولد الاثان من الحصان

خهره مز [ن] نخاع الحمير: ليوه! نهوه خهره مز خوار
دیده!

خهرج [ن] خرج، صرف

خهرجاته [ن] ضرب من النبات البري

خهرجهو [ن] ضرب من النبات البري

خهرج بوون [چ] ان ينصرف، ان يخرج

خهرج کردن [چ] الصرف، الخرج

خهرجی [ن] مصروف: دوه که بی خهرجی بوم.

خهردال [ن] طير النسر
 خهردهجال [ن] رجل اسطوري يركب دابة ويوزع
 النقود وكل ما يحتاجه الناس في زمن القحط.
 خهركانه [ن] مرض اكريم
 خهركه [ن] طين: وه خهركه نهناوى ديوارى
 خانگه گه يان دان
 خهركين [ئن] ۱ - طيني ۲ - ملطخ بالطين ۳ -
 مصنوع من الطين: خانگى خهركين.
 خهردان [ن] بيدر
 خهرداتيگه [ن] لعبة الغمضية.
 خهروار [ن] ۱ - حمل: ما يحمله الحمار
 ۲ - وحدة وزن تساوي (۳۰۰) كغم تقريبا.
 خهرووك [ن] خرنوب، نبات خرنوب
 خهروويه [ن] البطيخ الاحمر.
 خهريك [ئن] ۱ - مشغول، مشغول ۲ - متهمك ۳ -
 على وشك: خهريكه بمرى
 خهريك بوون [ج] ۱ - الانشغال ۲ - الانهماك
 خهريك كردن [ج] ۱ - الاشغال ۲ - التأخير: ديوه
 خهريكه موكه.
 خهريكى [ن] ۱ - انشغال ۲ - انهماك ۳ - تأخير
 خهزاله [ن] نوع من الازهار
 خهزومه [ن] خزام

خهس ۱ [ن] نبات الخس

خهس ۲ [ئن] ۱ - کثیف ۲ - مرکز: دووی خهس

دووشاوی خهس

خهسه [ئن] مریض، علیل

خهسه‌خانه [ن] مستشفی

خهسه‌وی [ن] خستاوی (تم)

خهس بوونه‌وه [ج] ان یزاد کثافة وترکیزا

خهس‌کهر [ن] مکثف

خهس کردنه‌وه [ج] ۱ - التکثیف ۲ - التركيز

خهس وخواول [ئن] مرکز ودسم

خهس‌وران [ن] اهل الزوج بالنسبة للزوجة وبالعکس

خهسوره [ن] ۱ - حمی ۲ - حمأة

خهش [ن] خدر، فقد الوعي

خهش برین [ج] جعله یفقد الوعي: یدک دهس لی داوا

خهشه لی بری

خهش بوون [ج] التخدر: له بوو دهرمان خهش بوون

خهشک [تم] قهلم ۲

خهش کردن [ج] التخدير: بوو بهنج خهشمان کرد

خهشانن [ج] ۱ - التنويم ۲ - التزليل ۳ - الإدخال

الی المستشفی ۴ - التعطيل عن العمل ۵ - وقف

التزاع

خهفه [ئن] خائق: ثمروو خهفه‌یه

خهفدت [ن] ۱ - نكبة ۲ - قهر، هم، غم

۲۵۵

خهفت بار [ئن] مقهور، مهموم

خهفت خواردن [چ] الاصابة بالنكبة: خهفت

بخويد. ثرا ئي كاره و كرديد!

خهفتن [چ] ۱ - ان ينتم ۲ - الدخول الى المستشفى

نمخوشه له خهسه خانه خهفتگه.

۳ - التوقف عن العمل ۴ - الانطواء (حيوان).

خهله [ن] قلاع: بشور على اللسان

خهلوته [ئن] مشرغ، غير مشغل: دهسي خهلوته

خهلوتهي [ن] خلوة، مكان متعزل

خهليه [ن] ۱ - زرع ۲ - غلة

خهليهدان [ن] مخزن الغلة

خهليفه [ن] خليفة

خهم [ن] غم، هم، حزن

خهم بار [ئن] مهموم، حزين

خهمباري [ن] حالة الهم والحزن

خهم خواردن [چ] ان يحزن: خهم ثرا كورهی خويگ

خهمخوره [ن] مخلص، غير

خهمره [ن] تخمة

خهمره كردن [چ] الاصابة بالتخمة: ثمو قهره خواردن،

خهمره كردن

خهمسارد [ئن] غير مبالي: ثرا ئي قهره خهمساردي!

خهمساردي [ن] عدم المبالاة، لا مبالاة

خهملگه [ن] حشد، جمع

خهملگهدان [چ] التحشد، التجمع

خه مناك [تم] خه مبار

خه مناكي [تم] خه مباري

خه مين [تم] خه مبار

خه تان [چ] جعله يضحك : نه و قهره قسه ي خوهش

کردو خه نانه مان

خه نه خه ن [ن] قضاحك : وه خه نه خه ن هاتن

خه ننگ [ن] ضحك

خه ننگ هاتن [چ] الشعور بالحاجة الى الضحك : وه

چه خه ننگت ئي

خه ننگ هاوردن [چ] اشارة الضحك لذي : قسه گهي

خه ننگم هاورد.

خه نين [چ] الضحك

خه و [ن] ۱ - نوم، رقاد ۲ - حلم، رؤية

ا - له خه وا كردن [چ] الايقاظ

كه م قسه بكه كوره له خه وا كرديد

ب - له خه وا هاتن [چ] الاستيقاظ

بهك دهنگ بده يي خوهي له خه وا ئي

ج - له خه وا هاوردن [تم] له خه وا كردن

خه والي [ئن] نووم : من يلزم فراشه الي ما بعد وقت

الاستيقاظ

خه وهر [ن] ۱ - خبر، نبا ۲ - علم : من خه وهر ئي

كاره ئيرم.

خهوه ربهه [ن] ناقل الخير، مبلغ
خهوه دار [ن] عالم: كهس لي كاره خهوه زدار نه نه
خهوه دان [چ] الاخبار، الابلاغ
خهوه دهر [چ] مبلغ
خهوه برده وه [چ] ان ينام، ان يرقد: تا نه لاژيا خوهي
برده وه

خهوه دين [چ] رؤية الاحلام: ثم شهو خهوهي ديم
خهوه [ن] عجيب
خهوه ترش [ن] خميرة العجين
خهوه كهر [ن] عجبان
خهوه كردن [چ] العجن: نان تيريم، بچم خور
بكم.

خهوه لي كهفتن [چ] ان ياخذ به النوم
تا سهعت ده خهوه لي كهفتيو.
خهوه نامه [ن] كتاب تفسير الاحلام
خهوه هاتن [چ] النعاس: خهوه تين، بچو بخهف.
خپ [ن] ۱ - اختفاء، اختباء ۲ - سكوت.
خپاهاتن [چ] السكوت: له شوونه گهي خهوهي خپيا
هات.

خپ كردن [چ] الاختباء
خت [ن] كلمة تستعمل لطرده الكلاب
ختم [ن] ۱ - ختم، مهر ۲ - ختم، اكمال، اتمام

ختمانه [ن] ۱ - حفلة الختام، حفلة التخرج ۲ -
هدية التخرج تهدي الى المعلم
ختم بوون [ج] الاختتام
ختم كردن [ج] الختم: سئى جار ختمى قورئان
كرده.

خيمتى [ن] دغدغه
خيمتى دان [ج] الدغدغة: خيمتى داو كرده
خيمگ

خر ۱ [ن] ۱ - وادى ۲ - دورة
خر ۲ [ن] ۱ - مدور ۲ - خليج (حذاء، كلاش)
۳ - قاس، متمكن من: شامار خره وه گيشيانه وه
خرآله [ن] ۱ - لوزة ۲ - تكاف
خرآمان [ن] ۱ - امرأة اسطورية جميلة ۲ - كناية عن
الجمال

خراو ۱ [ن] ۱ - شتيمه ۲ - هدم ۳ - شعور بوقوع
السوء: لى مهده، خراوه

خراو ۲ [ن] ۱ - رديء، سيء ۲ - طالع
خراوه [ن] ۱ - دار او بنيان مهدومه ۲ - اطلال
خراوه بوون [ج] التهدم
خراوه كهر [ن] هدام: الذي يهدم
خراوه كردن [ج] الهدم
خراو بوون [ج] ۱ - التهدم ۲ - التخرب

خراودان [ج] الشتم، السب
خراوفروتن [ن] شتام، سیاب
خراوکه‌ر [تم] خراوه‌که‌ر
خراوکردن [ج] التخریب
خزاوی [ن] سیئه، نه‌که‌ر خاسی، نه‌که‌ی خزاویش
مه‌که.

خراوی کردن [ج] الاساءة.

خره [ن] صوت الاشیاء الصلیة كالجوز
خره‌کردن [ج] احداث الصوت عند سقوط او اصطدام
الاشیاء الصلیة

خره‌نگیز [ن] زنبور

خره‌وبوون [ج] التجمهر، التحدید: مه‌ردم خره‌وبووله
ده‌وری

خره‌بوون [ج] ان یصبح خلیعاً: که‌وشه‌گانم خره‌بوونه

خره [ن] صوت انهيار المواد

خره‌کردن [ج] احداث الصوت - المادة السابقة

خرت [ن] ۱ - حجر کبیر ۲ - صوت قطع الاشیاء
بالاستان

خرته‌خرت [ن] صوت القطع المتكرر بالاسنان

خرته‌کردن [ج] احداث الصوت عند القطع او المضغ

خرتنگ [ن] خضروف

خرتنگیان [ج] الرض لعظم العصب

خریشنگ [ن] غضروف

خرج [ن] صریر، صریف.

خرجه [ن] فج، غیر ناضج: کالگی خرجه

خرجه خرج [ن] صریر، او صریف متکرر.

خرجه کرد [ن] ان يحدث صریرا

کالگه گه له ژیر دگانی خرجه کرد.

خرخاش [ن] مهشم

خرخاش بوون [ج] التهشم

خرخوردن [ج] ۱ - الدوران ۲ - التنقل ۳ - الشعور

بالدوار: له ناو سیاره گه سهرم خز خوارد:

۴ - التفتقد: خز بخوه وه بیانه وه.

خرخوهر [ن] دوار

خردان [ج] ۱ - التلویح: خری کوبه ك لی دا.

۲ - ان يأخذنه ویدور به: خری به وه مهردمه گه یا

۳ - التجمیع علی شکل دائری: خری په چیه گه وه بده

خرس [ن] ۱ - دب ۲ - کنایة عن الضخامة

خرس و خو [ن] الدسماء، الغوغاة.

خرکردن [ج] جعله خلیعا: کلاشه گانم به که و پا

خریان که ی

خر له خر پریشی [ج] الإلحاح علی: خر له خریم پرینه

بچم نه ولیا.

خرمه [ن] ۱ - صوت المضع ۲ - صوت سقوط او

انهیار المواد

خرمه خرم [ن] صوت المضغ المتكرر
خرمه کردن [ج] ۱ - احداث الصوت عند المضغ ۲ -
احداث الصوت عند السقوط او الانهيار.

خرنووڪ [ن] خرنوب

خروپوړ [ن] بحث وتلاعب او قلب الاشياء
خروپوړ کردن [ج] البحث والتلاعب او قلب الاشياء
خروخار [ن] جدجلة
خروونك [ن] شبه دائري.

خرووش [ن] هيجان، هرج، تحشد
خرووشيان [ج] الاحتشاد على شكل فوضى: مهردم
خرووشيانه بازار.

خريد [ن] ۱ - مشتريات ۲ - قيمة الشراء

خز [ن] ۱ - قطع ۲ - شق
خزه [ن] ۱ - صفير عند التنفس: خزه‌ي سينگي پي
۲ - ازيز: صوت القطع او الشق
خزه‌خز [ن] صفير متكرر.

خزه‌کردن [ج] ۱ - الصفير عند التنفس ۲ - ان يتر.

خزه‌هاتن [تم] خزه‌کردن

خزه‌و يردن [ج] ۱ - ان يموت: دارا خزه‌و يرد له
رقوم

۲ - الضحك ملء الفم: مهردمه‌گه خزيانه‌و يرد له
خه‌نگه

خزمت [ن] ۱ - خدمة ۲ - جميل، معروض
خزمتچی [ن] خادم: کشور خزمتچی مالی قونایه
خزمتکار [تم] خزمتچی
خزمتکهر [ن] الخادم دون المقابل: میری
خزمتکهری مللهته.

خزمت کردن [ج] القيام او تقديم الخدمة
خزوتک [نک] بالضبط، تماما: سردار خزوتک هوز
باوگیه.

خسن [ج] ۱ - الاسقاط ۲ - البذر: نثر البذور ۳ -
الرمي ۴ - اسقاط الرجال بقصد الاستراحة: تاوه
خانه فی سی جار له ری خسن.

۵ - الإدخال او الوضع او الإيداع: بخنه‌ی زندان،
بخه‌ی ناو جانتاگه، بخه‌ی ناو گیرفانت.

۶ - ان يقعه (عن العمل... الخ) بیماریه گه له گوو
خسه‌ی.

۷ - اسقاط (الحمل): بزنه گه مان بهر خسن:

۸ - ان یریح: باتمانی سی دینار خسن

۹ - الخضم: فره گرانه چیشتیگ لی بخه.

.. ثهو یهك خسن [ج] ۱ - التضارب ۲ - التهاجم

خسته‌وه [ج] ۱ - الانحلاف: ره‌خمه‌ته ثهو باوگیه

خسگه‌سیه‌وه ۲ - الارجاع بالرمي: قه‌له‌مه‌گه ثه‌رام

بخه‌وه‌وه

خشانن [ج] ١ - الهاز ٢ - التحريك ٣ - الخشخشة

خشه [ن] صوت وقع الاقدام عند المشي

خشه كردن [ج] احداث خشخشة

خشه هاتن [تم] خشه كردن

خشخاش [تم] خرخاش

خششگ [ن] دودة دخال الاذن

خفتان [ن] ستره نسائية: قفطان

خل ١ [ن] دحرجه

خل ٢ [ن] ١ - مدور ٢ - احول قليلا: چهوى خله

خلات [ن] ١ - هديه ٢ - هديه الخلعة ٣ - مكرمة،

تكريم

خلات كردن [ج] التكريم: دارا سياره بهك خهلاتى

كرديا

خلال [ن] تمر فح

خلاله [ن] حشغة القضيب

خله تانن [ج] ١ - الخدع، الغش ٢ - الالهاء: نهوه

وه چهوهو خوهى خله تنى! ٣ - الايهام

خله خل [ن] شى بخطوات قصيرة وسريعة

خله خل كردن [ج] السير بخطوات قصيرة وسريعة

خله تيان [ج] ١ - الانخداع ٢ - التلهي ٣ - التوهم

خلم [ن] مخاط: خلّمى لوّتت بسر

خلمن [ن] مخط، كثير المخاط

خلومانن [ج] التَخَارُشُ: به کتري خلومانن.
خلومانن.

خَلْفَهُ [ن] تَكْوَرُ، التَّنَافُ حَوْلَ النَّفْسِ

خَلْفَهُدَان [ج] التَّكْوَرُ، الِاتِّصَافُ حَوْلَ النَّفْسِ: كَثُورُ

رَوُؤِ مَارِيٍّ لَه نَاو مَالْمَانِ خَلْفَهُدَا بَوِي تَكْوَرُ تَكْوَرِي

خَلْفِ خَوَارِدَن [تَم] خَلْفَهُدَان. حَسْبُكَ الْبُحْرَانُ

خَمَل [ن] ۱ - تَخْمِين ۲ - رَجَم بِالْغَيْبِ دَانَ بَجِي

خَمَلْخَهَر [ن] مَنجَم، مَتَبَا بِالْغَيْبِ تَرِي مَنجَمِي

خَمَلْ خَسَن [ج] التَّنْبَا بِالْغَيْبِ

خَمَلْكَهَر [ن] مَخْمِن

خَمَلْ كَرْدَن [ج] التَّخْمِين

خَنَج [نن] جَمِيل و مَرْتَب

خَنَجَهَر [ن] خَنَجِر

خَنَجَه رَدَهَم [ن] جَنَدَب: صُنْفٌ مِّنَ الْجَرَادِ:

خَنَج و بِنَج [تَم] جَمِيل و ظَرِيف

خَنَجُولَك [نن] صَغِيرٌ و مَرْتَب

خَنَجِيلَه [تَم] خَنَجُولَك

خَنَدَق [ن] خَنَدَق

خَنگانن [ج] الخَنْقُ: جَنَگ نَا لَه قَوْرگِي و خَنگانَهِي.

خَنگِيَاك [نن] مَخْتَوَق

خَنگِيَان [ج] الِاخْتِنَاقُ: لَه نَاو خَنگِيَا

خَنِيَه [ن] ۱ - حَنَاء ۲ - شَجَرَةُ الحَنَاءِ

خنيهدان [ج] التحني : دوتهیل خنيه دانه .

خو [ر] نفس

- وهخوا هاتن [ج] التحسن صحيا: جبار، كهمنی
هاتكسه خوهيا .

خوا [ن] ملح

خواجه [ن] سيد (لقب)

خوار [ثك] ۱ - اسفل ۲ - اذنی ۳ - جنوب

خوارده [ئن] كريم

خواردهمهنی [ن] مأكولات

خواردن ۱ [ج] ۱ - الاكل : سى نان و سى پياز

خواردم ۲ - الشرب : دو جام دوو له سهرهك

خواردم

خواردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر

الفعل : پل : پل خواردن .

خوارزا [ن] ولد الاخت

خوارگ [ئن] الاسفل . السفلى

خواروا [ن] ما تحمله الريح من الحبوب الخفيفة عند

ذرى اليبدر او تنظيف الحبوب .

خواز [ن] ۱ - طلب ۲ - رغبة ۳ - امنية .

خوازمهنی [ن] خطبة : طلب يد البنت

خوازمهنيكهر [ن] خطابة

خوازمهنی كردن [ج] ان يخطب : بطلب يد البنت .

خوان [ن] ۱ - سفرة، مائدة ۲ - دبانة البندقية: حوز
حلزونية في قبلة البندقية والاسلحة النارية الاخرى
تساعد على زياد سرعة ومدى الطلقات.

خوان برين [چ] ۱ - سرفان دبانة الاسلحة النارية ۲ -
كناية عن عدم السيطرة على ما يقوله الفرد، كناية عن
الخرف: خوان بريه ووه خوهي نيهزاني چه تيرئي.
خواگردن [چ] اضافة الملح الى: خواي قهزانه گه
كردمه.

خوانچه [ن] صنية يعجن فيها

خوان دار [ن] دو حوز حلزونية

خوانگك [ن] طلم: ما يسط عليه العجين.

خاوير [ن] غثيان بسبب كثر الملح في الطعام

خاويرگردن [چ] الاصابة بالغثيان بسبب اكل طعام
مالح جدا.

خاويري [ن] حالة الاصابة بالغثيان بسبب اكل طعام
مالح جدا

خوهت [تم] خوهد

خوهتان [تم] خوهدان

خوهد [ر] نفسك، نفسك

أ - له خوهدا: ظنا منك: له خوهدا من هاتوم

ب - له خوهدانا: ظنا منكم: له خوهدانا ههركهس نهرا

خوهيه.

ج - له خوهدانهوه: جزافا يستعمل للجمع المخاطب:
له خوهدانهوه قسه مهكهن.

د - له خوهدهوه: جزافا. يستعمل للمفرد المخاطب:
له خوهدهوه قسه مهكه.

خوهدان [ر] انفسكم، انفسكن: خوهدان خاص لي
زاتين.

خوهر [ن] ۱ - شمس ۲ - اشعة الشمس ۳ - حرارة
الشمس

خوهر اووا [ن] ۱ - غروب الشمس ۲ - غرب، مغرب
خوهره تاو [ن] حرارة الشمس.

خوهره لا [ن] ۱ - شروق الشمس ۲ - شرق، مشرق
خوهره ميرى [ن] مرض الجوع، التهم المرضى

خوهره نگاژ [ن] ضربة الشمس

خوهريشت [ن] طبيخ، طعام مطبوخ.

خوهره و [سر] ۱ - ليت ۲ - هنيئا: خوهره ووه خوهدا
خوهره زگه [تم] خوهره ووه

خوهرش [ئن] ۱ - لذيد، مشهي ۲ - سعيد، مرتاح
خوهرشال [ئن] سعيد، مرتاح

خوهرشاله و بوون [ج] جعله الابتهاج، الاستيثار.

خوهرشاله و كردن [ج] جعله يبتهج، يستبشر.

خوهرشالى [ن] فرصة، ابتهاج، سعادة

خوهرشه [ئن] ۱ - ناضج ۲ - مهيا، مستو ۳ - مدبوغ

خوہشہ بیوون [ج] ۱ - النضوج ۲ - الاستواء ۳ - ان

یندیغ

خوہشہ کردن [ج] ۱ - الانضاج ۲ - التھیئة ۳ -

الدیغ: خوہشہی مہشکہگہ کرد.

خوہشی [ن] ۱ - سعادة، فرحة ۲ - انفراج

خوہشی کردن [ج] ان یفرح: خوہشی کہم گشت

کہم دہولہ من بوو

خوہشین و خوارین [ن] الفرحة والسعادة الغامرة

خوہشوالی [تم] خوہشالی

خوہم [ر] نفسي: من خوہم خاس لی زانم

أ - له خوہما: ظناً مني: بوہخش! له خوہما
سالاریت.

ب - له خوہمہوہ: من عندي: من خوو له خوہمہوہ

قہ نیہ کہم.

خوہنہوار [ن] متعلم: فرہی مہردم خوہنہوارہ

خوہنہواری [ن] تعلم

خوہنسن [ن] قراءة، تلاوة: خوہنسنی قورٹان ٹاسان

نی بہ.

خوہنین [ن] ۱ - القراءة ۲ - التعلم، أخذ الدرس ۳ -

التلاوة ۴ - المظالعة.

خوہی [ر] نفسه، نفسها

أ - له خوہیا: ظناً منه، ظناً منها: له خوہیا

ٹالیاوہ شمارہ [پہند].

ب - له خوویهوه: من عنده، من عندها، جزافا:

درووزنه، له خوویهوه قسه کیگک

خوویان [ئن] انفسهم، انفسهن

أ - له خوویانا؛ ظنا منهم، ظنا منهن

ب - له خوویاناهوه: من عند انفسهم، من عند

انفسهن جزافا.

خویشک [ن] ۱ - شامة: خویشکی هاله بان

گروناي ۲ - اخت: تازاد براینه دیری، دوو خویشک

دیری.

خوهی شیرینی [ن] تملق

خوهی شیرینه کی [تم] خوهی شیرینی

خوهی شیرینه کی کردن [ج] التملق: کابرا، چیشتی

دیری، خوهی شیرینه کی وه دهورمانه و کیگک.

خو [ن] ۱ - نفس ۲ - ذات:

أ - نهو خو خریز [ج] الحفظ، المحافظة علی: کهس

بی به نهو خوهی بخرنیگم.

ب - نهو خو کیشاک (ج) ان یحسبه علیه: هه ر قسه ی

برو، نهو خوهی کیشیگهی.

ج - نهو خو گرتن [ج] الاستلام: من هیچ نهو خووم

نیه گرم.

د - نهو خو هاتن [ج] استعادة الوعی: له هووش

چگک و، دوای بهک سه عهت هاتهو خوهی.

- هـ - له خو بوونه وه (چ) الشعور بالخجل
- و - له خو چوون (چ) فقد الوعي
- ز - له خو گرتن (چ) الاعتراف: کهس نی په خراوی
بکېک له خو هی بگری
- خوتانن [چ] الزجر: ره یحان فره له وه وه گانی خوتنی
خوته [ن] زجر
- خوته خوت [ن] زجر مستمر ومتواصل
- خوته خوت کردن [چ] الزجر
- خوته کهر [ن] الذي یزجر الغير
- خوته کردن [تم] خوتانن
- خود [ر] نفس: يستعمل للتأكيد: خودی نه حمه د
هات. خود خوم له وره بوم.
- خودا [ن] الله، رب، خالق: خودا که ریمه. خودا
خه لقی گیشتمان کردگه.
- خودا حافظ [سر] وداعا: اودعکم فی حفظ الله
- خودا حافظی [ن] تودیع
- خودا حافظی کردن [چ] التودیع: خودا حافظی کردو
چک.
- خودا خودا [ن] تصرع: هر خودا خودام بو: قسه
بکه ی.
- خودا خودا کردن [چ] التصرع: خودا خودا بکه،
ده نگ نه که ن

خودا کرد [ئن] ۱ - فطري ۲ - طبعي
 خودا کردن [ج] ان يشاء الله : خودا کرد کس لیسان :
 دهر نه چورگی
 خودایهری [ن] ألوهية
 خود مال [ئن] اهل بیت ، الذي يحسب نفسه من
 اهل البيت : خود ئیوه غه ریب نین ، خودمالین
 خود مالی [ن] تأمیم
 خود مالی کردن [ج] التأمیم
 خودی [ئن] ۱ - معروف ۲ - صديق
 خور [ئن] محفور بفعل المياه الجارفة - خور
 خورا [ئن] صالح للاكل : تانی خورا
 خوراک [ن] طعام ، اكل
 خوراک [تم] خوراك
 خورانتن [ن] الحك : ئه وه چه ته هه ر خوه ت خورنتی ؟
 خورای [ئن] ۱ - مجاني ۲ - سهل ، بسيط : جهنگ
 کردن خورای نئی به
 خوره [ن] ۱ - خریر الماء ۲ - هدير المکائن
 خوره کردن [ج] ۱ - خریر ۲ - الهدير
 خوره هاتن [تم] خوره کردن
 خوربوون [ج] ان ينحفر
 خورج [ن] خرج : کیس دو عدلین صغیرین
 خورچین [ن] خرج صغیر

خورده [ن] صرافة (فكة النقود)

خوردهو بوون [ج] التحول الى صرافة

خوردهو كردن [ج] التحويل الى صرافة: ذنيارى

تهرام خوردهو بکه

خوردهی [ن] حالة كون النقود صرافة

خورکردن [ج] ۱ - الحفر ۲ - التقطر بكميات كبيرة

خورگک [ن] حكمة

خورگک هاتن [ج] الاستشعار بالحكمة: لهشم خورگکی

تبی

خورما [ن] تمر: خورمای شهشهشی له زههدی

خاستره.

خورماو روون [ن] اكلة تعد من التمر والدهن

خورنگکه [ن] اخذود

خوری [ن] ۱ - صوف: خوری میه ۲ - وبر: خوری

حشتر

خوری [ن] ۱ - زمعی، خسیس ۲ - کسلان.

خوریان [ج] ۱ - الحث علی: خوریان له وهلاخ.

۲ - صرخة، الدعوة الي: بخور لهوانه بزآن کمیین!!

خوریهتی [ن] ۱ - خسة ۲ - کسل

خوريله [ن] نبات ذوا ابر

خورین [ج] الحک: پشتم خورنی

خوز ۱ [ن] فتحة الشرح

خوز ۲ [ئن] ۱ - متشج ۲ - متقلص ۳ - منکمش

خوز بیون [چ] جعله: ۱ - یشج ۲ - یتقلص ۳ -

ینکمش

خوزگ [ئن] لعوب (امراة)

خوزگی [ن] حالة كون المرأة لعوبا

خوسانن [چ] التتبع

خوسه [ن] ۱ - حزن، قهر، هم ۲ - غیض ۳ -

کرامیة

خوسه خواردن [چ] الحزن: خوسه نهرا مالی دنیا

مهخوه

خوسه دار [ئن] مغناض: قسه نهولیا مهکه، خوسه داره

خوسه دار بیون [چ] الاعتیاض: خوسه دار له کورده

بو

خوسه دار کردن [چ] الاغاضة: نهخوشه، خوسه داری

مهکه

خوسه لی هاتن [چ] الکره: خوسه له قسه ی ناشیرین

تی

خوسه هاتن [چ] الزعل: قسه وه خالوی مهکه،

خوسه ی تی

خوسپ [چ] ذمیمة

خوسپ کردن [چ] الیلم: له خودا خوش نیه تی

خوسپ به کی بکه بن

خوسيان [ج] التقع، البذل التام: وارانگه قايم بو،
تهام خوسيام.

خوشه [ن] ۱ - خريير السوائل ۲ - تفخيخ: صوت
البول

خوشه خوش [ن] ۱ - خريير السوائل المتواصل ۲ -
التفخيخ المتواصل

خوشه هاتن [ج] الخريير (سوائل).

خوش دان [ج] اللفق: خوشه ي ميز دا

خوكر [ن] حزين، كئيب، مكثب: نهرا هميشه
خوكرى؟

خوكر بوون [ج] الاكثاب

خوكر دن [ج] جعله مكثبا

خوكر دى [ن] حزن، كآبة

خول [ن] ۱ - دوران ۲ - خلوه

خول [ن] ۱ - رماد ۲ - تراب

خولام [ن] اخدام

خولا و خول [ن] التواءات

خوله كوو [ن] رماد

خوله مر [ن] حال:

خوله مر [ن] مهلة: بقية جمر في الرماد.

خوله ودان [ج] الاخلاء به: ان ياخذ به الى خلوة

خول خواردن [ج] الدوران: همز حول خوويگه

لى ناوه .

خول دان [ج] ١ - التلطخ بالرماد ٢ - توجه الاهانة الى (م)

خولك [ن] مزاج، طبع

خولك دار [ئن] مستهج

خولك كردن [ج] الاستضافة خولكى رينواره گان بكه

خول وهسره [ن] نبات الغبراء

خول و دوو [ن] خليط من الرماد واللين

خول و دوودان [ج] التلطخ بخليط من الرماد واللين

عقايا

خوليخاو [ن] هرج

خوم [ن] صبغة نيل

- خوم شيويانگه [در] اضطربت الامور.

خومان [ر] انفسا: بيلا خومان بچيم.

١ - له خوماننا : ظنا منا ٢ - له خومانانهوه : من عند

انفسا، جزافا

خومانى [ئن] ١ - معروف، صديق ٢ - بلدى

خومخانه [ن] مصبغة

خومس [ن] فريضة الخمس = خومس و زهكات

خون [ن] ١ - دم : خونى دهسم هات ٢ - قتل ٣ -

ديه ٤ - طبع، مزاج

خونالى [ئن] مخضب بالدم، مدمى

خونالی بوون [ج] التحضیب بالدم، التدمی
خونالی کردن [ج] التحضیب بالدم، ان یدمی
خوناوی [ئن] دموی: جهنگی خوناوی
خون جمان [ن] ۱ - دوران الدم ۲ - کنایة عن فصل
الربیع

خونچه [ن] برعم
خون دهوان [ن] الدورة الدموية
خون ریژان [ن] فجران الدم، تقدیم القرابین
خون سمن [ج] الانتقام، التار: نهگهر نیاگی خونیی
کوریت بسین.

خون شیرین [ئن] خفیف الظل: شیرین، خونیی
شیرین نییه.

خون گهمی [ن] فقر الدم
خون کردن [ج] ۱ - القتل ۲ - الاجرام: خون کودگه
نیقه ره لی دهی

خون گهرم [ئن] ۱ - حاد الطبع ۲ - متحمن:
جوان، خون گهرمه

خون گهرمی [ن] ۱ - طبع حاد ۲ - حمانس
خون مز [ئن] سفاک

خون ملی [ن] شق الانفس: ووخون ملی قانا بو
خونتنگ [ئن] لعوب (امرأة)
خونتگی [ن] حالة كون المرأة لعوب

خونی [ن] عدو: درووزن خونینه

خونین [ئن] ۱- دموی ۲ - احمر کلون الدم

خو ۱ [ن] ۱ - عادة ۲ - طبع ۳ - غجج

خو ۲ [سر] تستعمل للتعبير عن: ۱ - الموافقة:

طبعا: خو نه وه راسه! ۲ - للاعلام: خو جانی مرد!

۳ - تبرير الموقف: خو میدیا نه مات!

خوره [ئن] حصرم: عنب فج

خورگه [تم] خوره

خوس [ن] خوص النخيل

خوشگه [ن] علق: خووشگی خورما

خوکردن [ج] «طفل» التحجج

خوگرتن [ج] ان يقيم او يتطبع بطبائع الاخرين:

خو منال گرنگه: دو گا له بهك دوول بلوهرن هوو بهك

نهگرن، خوو بهك گرن (بهند)

خيار [ن] خيار، نبات الخيار

خياره [ن] ورم عقدي: خياره بهك له ژير ملي دهرجگه

خيپ [ن] ۱- اختباء ۲- اختفاء

خيپ کردن [ج] ۱- الاختباء: له ژير داری خيپ

کردبو ۲- الاختفاء

خيث [ن] حث، تحريض.

خيث دان [ج] الحث، التحريض: خيئي مناله گان دان

قسه بکهن.

خَيْر [ن] خیر، خیرات، احسان
 خَيْرًا [ثن] نشط، شاطر: زنی خیرا، منالی خیرا.
 خیرات [ن] خیرات
 خیرات کردن [ج] عمل الخیرات
 خیرا کردن [ج] الاسراع، الاستعجال: دیره، خیرا بکه.
 خیران دار [ثن] مصیب بالخیر، جالب للخیر.
 خیرایی [ن] نشاط، شطارة.
 خیره [ن] استخارة (فتح الفال) بالکتاب
 خیره‌مهن [ثن] ذو خیر، جالب للخیر: کوری خیره‌مهن.
 خیز [ثن] قحبة، زانية: دوهتی خیز
 خیزان [ن] ۱ - عائلة ۲ - واحد من افراد العائلة:
 شش سهر خیزان دیری.
 - خاوو خیزان: کامل العائلة، صغارها وکیارها
 خیزانی [ثن] عائلي: جاجمی خیزانی
 خیزبوون [ج] «مرأة» الزنا: زنی بی هه‌وکه‌ر خیز بوو
 خیزکردن [ج] جعلها تزني
 خیزی [ن] زنا
 خیزی کردن [ج] الزنا: زنی دزی بکیک، خیزیش بکک.
 خیش [ن] اقرباء: هه‌ی داد، هه‌ی بی‌داد له دهس

زمانه من كردگه وه پهن خيش و بيگانه (فولكلور)
خيشت [ن] ۱ - طابوق ۲ - لين، لينة
خيستهك [ن] ۱ - نظام، قانون عام ۲ - السيل
القوم: له خيستهك دهرچگه.
خيشتير [ن] عامل الطابوق واللين.
خيشت برين [ج] عمل الطابوق واللين.
خيّل [ن] ۱ - فخذ من العشيرة: خيلى ناوخاس
چهرمه ووندبين ۲ - آل: خيلى علي ۳ - طائفة،
مجموعة من الناس.

سهرپهرشتكارى چاپ

محمد زهماوى

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد ١٤٤ لسنة ١٩٨٨